



Rapport
2020:8

Evaluering av Universitetet i Stavangers strategi i perioden 2009–2019

Lars Lyby, Lisa Scordato, Trude Røsdal, Hebe Gunnes, Fredrik Niclas Piro, Bjørn Magne Olsen og Terje Næss

NIFU

Rapport
2020:8

Evaluering av Universitetet i Stavangers strategi i perioden 2009-2019

Lars Lyby, Lisa Scordato, Trude Røsdal, Hebe Gunnes, Fredrik Niclas Piro,
Bjørn Magne Olsen og Terje Næss

Rapport 2020:8

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21094

Oppdragsgiver Universitetet i Stavanger
Adresse Kjell Arholms gate 41, 4036 Stavanger

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0460-6 (online)
ISSN 1892-2597 (online)



Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Rapporten tar for seg bruken og utviklingen av strategier ved Universitetet i Stavanger over en tiårsperiode, fra 2009 til 2019 og er skrevet på oppdrag fra UiS. Rapporten er forfattet av Lisa Scordato, Trude Røsdal, Hebe Gunnes, Fredrik Niclas Piro, Bjørn Magne Olsen, Terje Næss og Lars Lyby, med sistnevnte som prosjektleder. Vi takker de mange informanter ved universitetet og universitetets eksterne samarbeidspartnere for velvillig å ha stilt opp for undersøkelsen.

Oslo, 12. mars 2020

Vibeke Opheim
konstituert direktør

Nicoline Frølich
forskningsleder

Innhold

Sammendrag	8
1 Innledning.....	11
1.1 Bakgrunn: det politiske bakteppet	11
1.2 Strategisk styring i universitets- og høyskolesektoren	12
1.3 Strategiutvikling ved UiS	13
1.4 Den faglige organiseringen ved UiS.....	15
1.5 Formålet med evalueringen	16
1.6 Metode og bruk av datakilder.....	17
1.6.1 Resultatevalueringen	17
1.6.2 Prosessevalueringen.....	18
1.7 Rapportens organisering.....	20
2 Attraktive utdanninger	22
2.1 Antall studenter og søknadstall	23
2.1.1 Fremtidsrettede utdanninger	27
2.2 Gjennomføring og frafall	28
2.3 Oppsummering	31
3 Forskningsaktivitet	33
3.1 FoU-utgifter og finansiering av FoU.....	33
3.1.1 FoU-utgifter	33
3.1.2 Innretning av FoU-innsatsen.....	37
3.2 Sammensetningen av det vitenskapelige personalet	40
3.2.1 Fagmiljøenes størrelse.....	40
3.2.2 Kompetanseprofil for forskerne og det faglige personalet.....	47
3.3 Vitenskapelig publisering.....	50
3.4 Oppsummering	52
4 Samfunnsrelevans.....	55
4.1 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet.....	56
4.2 Relevante utdanninger	59
4.3 Innovasjonsaktivitet	61

4.3.1	FoU-finansiering fra næringslivet.....	62
4.4	Oppsummering	62
5	Internasjonalisering.....	64
5.1.1	Internasjonalt samarbeid om forskning.....	64
5.1.2	Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap.....	66
5.1.3	Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon	67
5.1.4	Studentutveksling.....	73
5.2	Oppsummering	73
6	Strategiprosessen.....	76
6.1	Utvikling og forankring av strategien	77
6.1.1	Ulike fagligheter og faglige kulturer	77
6.1.2	Samspill mellom fakultetsvis og overordnet strategiutvikling	78
6.1.3	Erfaringer med prosessorganiseringen.....	79
6.1.4	Fra faglige til tverrgående satsinger	80
6.1.5	ECIU- samarbeidets betydning i strategien og i organisasjonen.....	81
6.1.6	OU-prosessens innvirkning på strategiutviklingen.....	82
6.2	Relasjonen til regionale aktører	83
6.3	Oppsummering	85
7	Diskusjon av hovedfunn	87
7.1	Studentvekst og forskningskvalitet i positiv retning.....	87
7.2	Utdanning med høy grad av samfunnsrelevans.....	88
7.3	Innovasjonsaktivitet i samsvar med egen profil.....	88
7.4	Potensiale for økt internasjonalt samarbeid.....	89
7.5	Behov for tydeligere kobling mellom sentrale og fakultetsvise strategier hele veien?	90
7.6	Spissede eller generelle satsinger?.....	91
7.7	Målparametere som tar høyde for faglige forskjeller?.....	91
7.8	Behov for å forenkle opprettelsen av nye samarbeidsrelasjoner	92
	Referanser.....	93
	Vedlegg.....	94
	Attraktive utdanninger.....	94
	Antall studenter.....	94
	Antall studietilbud.....	95
	Organisering av utdanning.....	96
	Opptak til videreutdanning	98
	Samfunnsrelevans	100
	Relevante utdanninger.....	100

Innovasjonsaktivitet.....	102
Internasjonalisering	103
Tabelloversikt.....	105
Figuroversikt.....	106

Sammendrag

Formålet med rapporten er å levere et kunnskapsgrunnlag som kan bidra inn i Universitetet i Stavangers (UiS) arbeid med å videreføre strategiske satsinger, utvikle nye strategier og fremme læring i organisasjonen. NIFU fikk i oppdrag å gjennomføre evalueringen av UiS' strategier for perioden 2009–2020. Evalueringen er organisert etter fem overordnede temaer: utdanningsaktivitet og studentutvikling, forsknings- og innovasjonsaktivitet, internasjonalisering, samfunnsoppdrag – regionalt og nasjonalt – samt strategiprosessen ved UiS.

Universitetet i Stavanger (UiS): Plassering i UH-landskapet

Etter strukturreformen og etableringen av et nytt UH-landskap, fremstår nå UiS som en relativt liten institusjon. På de fleste indikatorer vi har undersøkt, befinner UiS seg «midt på treet» i det norske UH-landskapet. UiS når ikke helt opp til de eldste universitetene, men befinner seg ofte et hakk eller to over de nyeste universitetene. UiS har noen utfordringer med gjennomføringsgraden for bachelorstudentene, noe som kan være problematisk i og med at den største delen av studentmassen befinner seg på dette nivået. På den annen side fullfører mastergradskandidatene på normert tid, og de finner seg også relevant arbeid – noe som er en indikasjon på utdanningenes samfunnsrelevans. Innovasjonsaktiviteten ved UiS ser ut til å være i samsvar med UiS' egen profil som et innovativt universitet, mens universitetet sannsynligvis har mer å gå på hva gjelder den internasjonale aktiviteten, selv om man her kan ane en positiv utvikling.

God strategiprosess, men når den ut til fakultetene?

Selve koordineringen og samordningen av strategiprosessene og måten strategidokumentene blir tatt i bruk på i organisasjonen, har jevnt over blitt opplevd som positiv, involverende og transparent for flertallet av informantene. Derimot fremstår det som uklart for mange på fakultetsnivå hvordan de sentralt formulerte satsingene skal «omsettes» i organisasjonen, noe som medfører at disse satsingene i visse tilfeller «strander» på toppen av organisasjonen. Flere informanter peker på at de strategiske satsingene ikke «sitter i ryggmargen» ute

på fakultetene og at den sentrale strategien ikke blir systematisk tatt i bruk underveis i strategiperiodene.

Studentvekst, men nedgang i fullføringsgrad blant bachelorstudentene

UiS har hatt en svak og samtidig jevn vekst i antall studenter. Studentene fordeler seg etter nivå omtrent som ved de andre «nye» universitetene – med hoveddelen av studentene på bachelornivå. Når det gjelder bachelorstudentene ved UiS, har det vært en nedgang i andelen som fullfører graden på normert tid. For masterstudentene ved UiS har det derimot vært en svak økning i andelen som fullfører graden på normert tid.

Hovedinntrykket når det gjelder forskningsaktivitet og -kvalitet, er at UiS som universitet har hatt en positiv utvikling på de fleste av indikatorene for dette. Imidlertid får vi også inntrykk av et universitet som befinner seg «midt på treet» på de fleste av indikatorene som brukes for å måle forskningskvalitet. UiS ligger høyere enn de andre nye universitetene – slik som UiA, USN, UN og OsloMet, men likevel et godt stykke bak UiO, UiB og NTNU.

Hvordan UiS ivaretar sitt samfunnsoppdrag, er målt ved å bruke noen av de vanligste indikatorene. Den bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteten ved UiS er relativt lav, også sammenlignet med de andre universitetene. Vi har i tillegg sett på andre indikatorer som belyser samfunnsrelevans, blant annet i hvilken grad mastergradskandidatene utdannet ved UiS finner relevant arbeid. Det kan se ut til at kandidatene utdannet ved UiS har lettere for å finne relevant arbeid enn kandidater utdannet ved de andre universitetene.

UiS har en relativt høy aktivitet når det gjelder forretningsideer, patent-søknader, lisensieringskontrakter og også etablering av nye foretak, sammenlignet med de andre universitetene. UiS er her helt på linje med de eldste universitetene og langt over de «nye» universitetene.

UiS' internasjonalisering er belyst ved hjelp av en ofte brukt indikator for internasjonal forskningsaktivitet, internasjonalt samforfatterskap. For UiS' del har det vært en positiv utvikling når det gjelder publikasjoner med internasjonalt samarbeid. Imidlertid ligger produksjonen under gjennomsnittet for universitetene gjennom hele perioden. Hva angår studentutveksling, befinner UiS seg i det nedre sjiktet, bak flere av de eldste og største universitetene i Norge.

Behov for tettere kobling mellom sentrale og tverrgående strategier?

I dag har den sentrale strategien en noe motsetningsfylt funksjon på fakultetsnivå. På den ene siden oppleves den sentrale strategien tidvis som noe hemmende, når fakultetsstrategiene skal tilpasses tverrgående satsinger. Flere opplever at enkeltsatsinger, som for eksempel digitalisering, ikke alltid finner en naturlig plass i de fakultetsvise strategiene. På den andre siden blir den sentrale strategien

dermed også til en viss grad nedprioritert til fordel for fakultetenes egne strategier, der de kan spisse sin faglighet og til dels også utarbeide egne måltall. Prosessene med utvikling og gjennomføring av fakultetsvise strategier oppleves gjennomgående som nærmere og mere relevante og konkrete enn hva tilfellet har vært for universitetsstrategier. Det er i all hovedsak to årsaksforhold som informantene peker på i denne sammenhengen. For det første pekes det på for lite systematisk involvering og svak kommunikasjonsflyt mellom fakultetene og den sentrale ledelsen. Det handler om behovet for å styrke koblingen mellom fakultetsstyrene og universitetsstyret, blant annet fordi det rent organisatorisk ikke finnes en slik kobling for øyeblikket. For det andre, i tillegg til å etablere dialog mellom fakultet og sentral ledelse, etterlyser flere også vertikale og tverrfakultetsvise dialogrutiner i selve iverksettelsesfasen av strategien.

Data og metode

Flere datakilder er brukt i dette arbeidet. Resultatevalueringen (kap. 2–5) består av en gjennomgang og sammenstilling av data fra ulike datakilder, herunder DBH, FoU-statistikken og EUs søknads- og prosjektdatabase ECORDA. Prosess-evalueringen (kap. 6) er basert på intervjuer og dokumentstudier. Følgende informantgrupper er blitt intervjuet: rektoratet, dekaner fra alle de syv fakultetene, forskningsgruppetledere, vitenskapelig ansatte og eksterne samarbeidspartnere.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn: det politiske bakteppet

Strategisk planlegging har blitt viktigere som styringsverktøy for universiteter og høyskoler, både i Norge og internasjonalt. For UH-sektoren er dette et viktig verktøy, blant annet for å realisere strategiske mål. Også fra politisk hold er det større oppmerksomhet om hvordan institusjoner i UH-sektoren kan agere strategisk og utnytte sitt handlingsrom, både faglig og økonomisk.

Universitetene blir stadig utfordret til å foreta strategiske valg og profilere sin virksomhet. Behovet for økt strategisk tenkning og profilering i universitets- og høyskolesektoren (UH) har vært et gjennomgangstema i stortingsmeldinger om forskning og høyere utdanning siden begynnelsen av 1990-tallet. Hvis vi ser tilbake på de siste 10–15 årene, er det flere politiske prosesser og reformer som har satt sine spor i den norske UH-sektoren. Flere av disse har bidratt til å aktualisere betydningen av strategi og strategiutvikling. Kvalitetsreformen i høyere utdanning, lansert av regjeringen i 2003, understreket viktigheten av å utvikle lærestedene strategisk, gi dem tydeligere profil, sørge for økt kvalitet og sterkere fagmiljøer. Reformen ga større handlingsrom til institusjonene til selv å ta strategiske valg med hensyn til etablering, nedlegging og dimensjonering av studietilbud. I en studie om de norske lærestedenes strategiarbeid, ble det påpekt at lærestedene har styrket sin profesjonalitet når det gjelder å drive strategiske prosesser mer generelt og at prosedyrene som brukes i slike prosesser, er relativt like – uavhengig av styringsmodellene (Stensaker et al. 2013). Videre viste studien til at «styring av høyere utdanning er i stor grad betinget av nasjonal kontekst og av de overordnede instrumenter som sektoren er underlagt (finansieringssystem, lovverk, reguleringer, etc.). De endringer som er knyttet til større standardisering og resultatorientering i høyere utdanning kan slik sett ha større betydning for lærestedenes utvikling og tilpasning enn lokale styringsmodeller som gir muligheter til valgt eller ansatt rektor» (Stensaker et al. 2013, side 21).

En annen viktig reform i UH-sektoren er Strukturreformen lansert av regjeringen i 2015 (Meld. St. 18 (2014–2015)). I 2019 er universitets- og høgskolesektoren og institusjonslandskapet betraktelig endret siden 2014/2015. En rekke fusjoner ble gjennomført i perioden 2016–2017. Som et resultat av Strukturreformen er 33 statlige institusjoner i dag redusert til 21 (jf. Meld. St. 18 (2014-2015)). Også på Vestlandet er strukturendringene betydelige. Den ene høgskolen i Sogn og Fjordane har blitt en del av den store Høgskulen på Vestlandet, mens én av de tre høgskolene i Møre og Romsdal er fusjonert inn i Norges største universitet – NTNU. Erfaringene fra flere av disse fusjonene peker på at det har vært flere utfordringer i kjølvannet av fusjonsarbeidet, hvilket har skapt en del uro i organisasjonene og der mye tid har gått med til omorganisering internt og til kultursammensmelting (Vabø et al. 2016, NIFU Innsikt, Nr. 14, 2019). I denne sammenheng er UiS en av de «fusjonsfrie» institusjonene som har «unngått» utfordringene og de tidkrevende prosessene ved de andre institusjonene. Likevel har UiS vært gjennom en omfattende intern omorganisering (OU-prosessen) i 2016–2017 som har satt sitt preg på universitetets strategiarbeid. En annen konsekvens av strukturreformen er at Universitetet i Stavanger nå fremstår som en relativt liten institusjon i det nye UH-landskapet. Dette illustreres også gjennom noen av indikatorene vi presenterer i resultatevalueringen. Samtidig har UiS hatt universitetsstatus en god del lenger enn for eksempel OsloMet og USN (som nå er relativt store institusjoner, med OsloMet som landets tredje største universitet), og flere av indikatorene viser at UiS ligner mer på de «gamle» universitetene enn på disse helt nye universitetene. For eksempel ligger UiS på linje med både NTNU og UiT (Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet) på flere av indikatorene som skal belyse kvalitet i forskning og utdanning. I en analyse av utfordringer for UiS i et 2020-perspektiv utarbeidet i forkant av universitetets strategirevidering i 2017, sies det nettopp at «å være liten, geografisk samlokalisert og «fusjonsfri» kan være et konkurransefortrinn om UiS utnytter mulighetene». Dokumentet anerkjenner imidlertid også at det kan være «en ulempe å være liten, spesielt med tanke på antall studietilbud og spesialiseringer som en større institusjon kan tilby» (Strategisekretariatet, 2016).

1.2 Strategisk styring i universitets- og høgskolesektoren

I tråd med internasjonale utviklingstrekk preges også styringen av norsk høyere utdanning av bruk av strategiske planer som styringsverktøy. Verktøyet er ikke bare viktig for å oppnå strategiske mål, som å utvikle faglige satsingsområder eller heve kvaliteten i utdanning. Strategisk styring er også ledd i en større sentral politisk ambisjon om at institusjoner i høyere utdanning bedre skal utnytte sitt handlingsrom, faglig, økonomisk, osv. til å realisere ønskede mål.

Strategisk styring er et felt som er preget av ulike tradisjoner og tradisjoner, og den internasjonale forskningslitteraturen peker på at begrepene strategi og strategiutvikling kan være uklare og omstridte i denne typen organisasjoner. Enkelte forstår strategi som et styringsverktøy som har til hensikt å samordne organisasjonens funksjon, og dens samspill med omgivelsene. En annen betydning av strategi vektlegger at strategiutvikling handler om fortolkning og etablering av mening, i form av verdier, prioriteringer og preferanser. En tredje retning ser på strategi som en et ledd i formuleringen av en felles overordnet virkelighetsforståelse, kultur eller ideologi, som bør eller kan prege en organisasjon (Stensaker et al 2013). De forskjellige fortolkningene medfører også at vi kan forvente at strategiutvikling foregår på ulike måter og fyller ulike funksjoner ved lærestedene (Stensaker et al 2013).

Offentlig sektor og høyere utdanning er ikke minst preget av en rekke utfordringer med hensyn til å lykkes med strategisk styring. Til tross for sentrale politiske forventninger om strategisk styring, medfører indikatorstyrt ressursallokering i realiteten gjerne at det gjenstår lite ressurser og fleksibilitet som kan brukes strategisk. Samtidig er det en rekke andre impulser – som finansiering og markedsutvikling, som får betydning for institusjonenes utvikling og resultater.

Som en tidligere evaluering av UiS' fakultetsstyrer (Stensaker og Vabø, 2013) har vist, er det også utfordringer knyttet til muligheten for å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om effekter av strategiene. Endelig er universiteter og høyskoler institusjoner der verdier som faglig autonomi og medbestemmelse har stor plass. Fagmiljøene er relativt autonome og preges av ulike verdier og interesser. Selv om toppstyrte strategiprosesser ikke nødvendigvis er den beste oppskriften for å lykkes, finnes det i universitets- og høyskolesektoren et særlig behov for god organisatorisk forankring for å sikre oppslutning og legitimitet om strategiprosessene.

1.3 Strategiutvikling ved UiS

Med sine 12 000 studenter og ca. 1800 ansatte (fordelt på 1550 årsverk) er Universitetet i Stavanger (UiS) en ledende kunnskapsinstitusjon i Norge og er sammen med Universitetet i Bergen den viktigste regionale aktøren innenfor forskning og utdanning på Vestlandet.

UiS har siden midten av 2000-tallet arbeidet systematisk med å utvikle styrings- og organisasjonsmodellene, med ditto bevisst rekruttering og utvikling av strategisk lederkompetanse.

I løpet av de ti siste årene har UiS utarbeidet tre strategidokumenter, henholdsvis Strategi 2009–2020, Strategi 2013–2020 og Strategi 2017–2020. De

siste to dokumentene er revideringer av hovedstrategien fram til 2020. Hvert år har det i tillegg blitt utarbeidet planer med tiltak og risikovurderinger. Ser vi nærmere på planprosessen for den første perioden, ble den organisert som en åpen og bred prosess med konsultasjoner og samtaler med fagmiljøene underveis. Strategiprosessen startet opp i begynnelsen av 2007 med en diskusjon i UiS' toppledergruppe og fagstrategiske gruppe om utfordringer ved og formen på strategiarbeidet. Deretter innhentet ledelsen innspill fra fakultetene, instituttene/sentrene og fra faggruppene (UiS: Strateginotat 2009–2020). Flere grunnlagsdokumenter og analyser ble laget i løpet av strategiprosessen. Det endelige strategidokumentet ble vedtatt av UiS-styret i november 2008. En endring i UiS' planverk fra den foregående strategien innbefattet blant annet å gå bort fra fireårige strategiperioder¹ med tilsvarende fakultetsvise handlingsplaner, til en mer langsiktig og overordnet strategi med en planhorisont fram til 2020. I tillegg ønsket ledelsen at fakultetene og instituttene/sentrene skulle utvikle egne treårige strategi- og handlingsplaner som fulgte treårige budsjetter. Intensjonen var at det overordnede strategidokumentet skulle «stake ut en ønsket utviklingsretning» og være et «arbeidende dokument». Strategien skulle også være åpen for revideringer i løpet av planperioden.

Den første revideringen tok til i 2013 og innbefattet en omfattende prosess med stor grad av involvering fra fakultetene og instituttene ved at de var invitert til å komme med innspill. Det ble utarbeidet et bredt kunnskapsgrunnlag, med SWOT-analyser, benchmarking og risikovurderinger, osv.

Den andre revideringen var organisert noe annerledes enn den første når det gjaldt prosess, med noe større innslag av toppstyring. I forbindelse med revideringen av strategien i 2017 valgte UiS å endre på strukturen i strategien, slik at de tre faglige satsingene – petroleums- og offshorerelaterte fag, risikostyring og samfunnsikkerhet og utdanningsvitenskap, ble tatt ut. I stedet legger UiS i den nye strategien vekt på tverrgående satsinger som retter seg mot samfunnsutvikling og innovasjon, internasjonalisering og digitalisering. Formålet med den nye innretningen var å gjøre de faglige satsingsområdene mer synlige i fakultetenes egne strategier og samtidig løfte fram UiS' rolle i å løse de store samfunnsutfordringene. Samme år inngikk UiS en utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet. Avtalens utviklingsmål inngår som element i strategirevisjonen og er knyttet til nyskaping og omstilling, studentenes innovasjons- og entreprenørskapsaktiviteter, lærerutdanning og studentmobilitet.

¹ Se UiS' strategidokument for perioden 2005–2008 (det første etter at UiS fikk universitetsstatus) og strategidokumentet «Fra høyskole til universitet 2000–2004».

Universitetet står nå overfor en ny strategiprosess som skal ledes av et nytt rektorat og styre som tiltrådte 01. august 2019. Med det nye rektoratet endret UiS også ledelsesmodell fra valgt til ansatt rektor og ekstern styreleder.

Prosesen med å lage en ny strategi med en tidshorisont fram til 2030 startet høsten 2019. Fakultetene er gitt anledning til å jobbe med egne strategier parallelt med strategiprosessen på institusjonsnivå. Disse skal ikke være slutført før den overordnede strategien er endelig vedtatt, for å sikre samsvar med overordnet strategi. Rektor har invitert til innspill rundt temaer som strategiprosessen vil måtte omfatte, og i prosessen ønsker ledelsen en involvering fra hele organisasjonen, studentene og fra de eksterne samarbeidspartnerne. Det tas sikte på endelig vedtak av den nye strategien i styremøtet i oktober 2020 (V-sak US108/19).

1.4 Den faglige organiseringen ved UiS

Som nevnt tidligere har UiS vært gjennom en større organisasjonsendring (OU-prosess) de siste årene. OU-prosessen innebar en gjennomgripende omorganisering av flere av fakultetene, hvor enkelte institutter ble løst fra sin opprinnelige fakultetstilknytning og opprettet som egne fakulteter. I dag er UiS organisert i sju fakultet: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet, Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora, Fakultet for utøvende kunsthøgskole, Handelshøgskolen ved UiS, Det helsevitenskapelige fakultet og Arkeologisk museum. UiS er medeier i forskningsinstituttet NORCE (Norwegian Research Centre) (tidligere IRIS), i tillegg til et innovasjonsselskap (Validé).

Fakultetene har til sammen 13 institutter, 12 avdelinger og 4 sentre:

Det samfunnsvitenskapelige fakultet er delt inn i tre institutter:

- Institutt for medie- og samfunnsfag
- Institutt for sosialfag
- Norsk hotellhøgskole

Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet er delt inn i sju institutter:

- Data- og elektroteknologi
- Energi- og petroleumsteknologi
- Energiressurser
- Kjemi, biovitenskap og miljøteknologi
- Maskin, bygg og materialteknologi
- Matematikk og fysikk
- Sikkerhet, økonomi og planlegging

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora er delt inn i tre institutter og fire sentre:

- Institutt for barnehagelærerutdanning
- Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk
- Institutt for kultur- og språkvitenskap
- Lesesenteret
- Læringsmiljøsentret
- FILIORUM – Senter for barnehageforskning
- Kunnskapssenter for utdanning (KSU)

Fakultetet for utøvende kunstfag er delt inn i to avdelinger:

- Avdeling for klassisk musikk
- Avdeling for jazz, dans, PPU og musikkproduksjon

Handelshøgskolen ved UiS er delt inn i tre avdelinger:

- Avdeling for innovasjon, ledelse og markedsføring
- Avdeling for regnskap og rettsvitenskap
- Avdeling for samfunnsøkonomi og finans

Det helsevitenskapelige fakultet er delt inn i tre avdelinger:

- Avdeling for kvalitet og helseteknologi
- Avdeling for folkehelse
- Avdeling for omsorg og etikk

Arkeologisk museum er delt inn i fire avdelinger:

- Avdeling konservering
- Avdeling fornminner
- Avdeling formidling
- Avdeling samlinger

1.5 Formålet med evalueringen

NIFU har fått i oppdrag å gjennomføre en evaluering av Universitetet i Stavangers strategier i perioden 2009–2020. Evalueringen skal gi UiS et kunnskapsgrunnlag som kan bidra inn i universitetets arbeid med å videreføre strategiske satsinger, utvikle nye strategier og fremme læring i organisasjonen.

Som tidligere påpekt er evalueringen organisert etter disse fem overordnede tematikkene: utdanningsaktivitet og studentutvikling, forsknings- og

innovasjonsaktivitet, internasjonalisering, samfunnsoppdrag, både regionalt og nasjonalt, og til sist de interne strategiprosessene ved UiS.

1.6 Metode og bruk av datakilder

Evalueringen bygger på både kvantitative og kvalitative metoder. Oppdraget innebærer både en evaluering av resultatoppnåelse og en evaluering av prosessen med å utarbeide og forankre universitetets strategi.

1.6.1 Resultatevalueringen

Resultatevalueringen består av en gjennomgang og sammenstilling av data fra ulike datakilder, herunder DBH, FoU-statistikken og EUs søknads- og prosjektdatabase ECORDA. Informasjon fra disse datakildene belyser UiS' måloppnåelse i henhold til målene de selv har formulert i sine strategier. På enkelte indikatorer har vi brukt tallene også for å sammenligne UiS med de andre universitetene i Norge, og når det gjelder ECORDA-dataene er UiS òg sammenlignet med institusjonene i ECIU-nettverket.

Det er viktig å være oppmerksom på at vi for de fleste datakildene ikke oppgir tall for 2019. I FoU-statistikken er de siste tallene fra 2017. Dermed kan det være utvikling og endring i tallunderlaget som ikke er fanget opp i denne gjennomgangen.

Datakilde og metodebeskrivelse når det gjelder EUs søknads- og prosjektdatabase ECORDA

Vi mener det er hensiktsmessig med en detaljert beskrivelse av databasen ECORDA og hvordan vi har tilnærmet oss disse dataene i denne sammenheng.

I EU-kommisjonens datavarehus ECORDA finner vi opplysninger om alle søknader og prosjekter i EUs rammeprogrammer. I forbindelse med dette prosjektet har vi avgrenset analysen til å gjelde FP7 og Horisont 2020, det vil si tidsrommet 2007–2019 – tidsrommet samsvarer også godt med den aktuelle strategiperioden. ECORDA-data ble lastet ned i september 2019. Det er alltid en viss avstand i tid mellom hva som ligger registrert i ECORDA, og alle til enhver tid godkjente søknader/pågående prosjekter, hvilket betyr at analysen vår vil mangle enkelte prosjekter finansiert i løpet av 2019.

I ECORDA er alle opplysninger om innvilgede prosjekter åpent tilgjengelig informasjon, og alle institusjoner ligger inne med standardiserte navn. Det betyr at det er enkelt å hente ut informasjon om alle prosjektene til eksempelvis Universitetet i Stavanger. Imidlertid er det ikke like enkelt å synliggjøre tall for

søknadene (som da også inkluderer tall for avslåtte søknader). På institusjonsnivå skal disse tallene helst ikke offentliggjøres. Vi har likevel valgt å vise søknadstallene for UiS, også på institusjonsnivå – siden vi mener dette gir verdifull informasjon for UiS om deres suksessrate i rammeprogrammene.² For de øvrige universitetene som er inkludert, viser vi tall for søknader og suksesserater på aggregert nivå (øvrige norske universiteter og ECIU-universiteter)³.

Søknadsdataene er heller ikke standardiserte på institusjonsnivå, hvilket betyr at vi har måttet manuelt søke opp alle søknadene fra de involverte universitetene. Eksempelvis kan søknader fra UiS ligge inne som både «UiS», «University of Stavanger», «Stavanger University», «Univ Stavanger», «Dept. Energy and Petroleum Engineering, Stavanger», osv. Tilsvarende gjelder for de øvrige universitetene. Dette innebærer at UiS mest sannsynlig har egne tall for søknadsvolum som avviker noe fra våre tall. NIFU har imidlertid standardisert hele ECORDA-databasen (ca. 1,4 millioner institusjonsnavn, både avslåtte og innvilgede søknader), og det er liten grunn til å forvente noen systematiske skjevheter mellom universitetene som inngår i denne analysen med tanke på dekningsgrad av søknader som er identifisert i databasen. Det betyr at dataene som er brukt her, er godt egnet til vårt formål: å sammenligne UiS med andre norske og ECIU-universiteter⁴.

Foruten å vise nøkkeltall for deltakelse i rammeprogrammene, gjør vi også enkelte beregninger der vi vekter tallene for størrelse på lærestedene. Universitetsstørrelse måles gjennom antall akademisk ansatte (fulltidsekvivalenter), der data er hentet fra databasen ETER (European Tertiary Education Register) som er en felles-europeisk database for høyere utdanningsinstitusjoner. For hvert universitet bruker vi et gjennomsnitt av tilgjengelige data i ETER for perioden 2011–2014.

1.6.2 Prosessevalueringen

I prosessevalueringen har vi tatt i bruk kvalitative metoder i form av intervjuer og dokumentstudier. Intervjuene ble tatt opp på bånd, men ikke transkribert i ettertid. NSD har behandlet søknad og godkjent bruken av intervjuer i forkant av

² Dette er godkjent av UiS.

³ I tabellene som omtaler *søknader* er de øvrige institusjonene anonymisert.

⁴ Mens UiS og de fleste norske universiteter er forholdsvis enkle å indentifisere i ECORDA, er bildet litt mer komplekst for en del utenlandske universiteter med ulike forskningsinstitusjoner og stiftelser tilknyttet universitetene (ofte lokalisert på universitetet også). Vi har ikke tatt med slike frittstående institusjoner i vår analyse. For UAB (Barcelona) gjelder dette eksempelvis Centro de Investigacion Ecologica y Aplicaciones Forestales (CREAF), Centro de Visio per Computador (CVC) og Centro de Estudios Demograficos. I Trento gjelder dette blant annet The Microsoft Research – University of Trento Centre for Computational and Systems Biology Scarl. I Aveiro gjelder dette blant annet Instituto de Telecomunicacoes.

gjennomføringen av dem. Intervjuopptakene vil bli lagret i en kryptert fil ut 2020, og vil deretter bli permanent slettet.

Denne delen av evalueringen er primært foretatt på bakgrunn av a) intervjuer med vitenskapelig og administrativt personale, i tillegg til eksterne samarbeidspartnere (i alt 27 personer) og b) gjennomgang av litteratur om strategiprosessene ved UiS. Dette gjelder spesielt de tre siste strategiene ved UiS samt de årlige planene med tiltak og risikovurderinger som er blitt utarbeidet parallelt, men også for eksempel fakultetenes egne planer og strategier og UiS' utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet.

De semi-strukturerte intervjuene er i all hovedsak gjennomført med utgangspunkt i en intervjuguide bygd opp rundt de fem temabolkene som denne rapporten er organisert etter. I henhold til forskningsetiske retningslinjer er alle informanter anonymisert og har hatt mulighet til å trekke seg fra studien i ettertid. Studien er blitt meldt til og godkjent av NSD (Norsk senter for forskningsdata).

Gjennom intervjuene ønsket vi blant annet å skaffe oss dypere innsikt i de ulike aktørenes vurderinger av hva som har fungert godt, og hva som har vært utfordringer i prosessen med å utarbeide og forankre strategiene. Videre ble intervjuene brukt til å utvide vår forståelse av hvilke utfordringer UiS står overfor, særlig knyttet til de fire tematiske områdene, og samtidig få aktørenes syn på hva slags mulige tiltak som må settes inn, for å overkomme eventuelle utfordringer.

Prosessevalueringen omfatter alle problemstillingene som kan belyse UiS' arbeid med å utvikle, gjennomføre, koordinere og forankre strategien. Følgende punkter er blitt belyst:

- Prosessen med å utforme en strategi (hvilke aktører har vært involvert og hvordan)
- Prosessen med å formulere og beslutte visjon, profil, verdier og omverden-analyse samt faglige og tverrgående satsinger
- Prosessen med å forankre strategien i organisasjonen (organisering, ledelse, koordinering)

Intervjuene ble gjennomført med flere informantgrupper:

- rektoratet
- dekaner fra alle de syv fakultetene
- forskningsgruppeledere fra 5 ulike forskningsområder
- ansatte
- eksterne samarbeidspartnere

Til de to første informantgruppene utviklet vi intervjuguiden tilpasset hver av gruppene og gjennomførte dem som individuelle, semistrukturerte intervjuer.

Med de tre siste informantgruppene gjennomførte vi semistrukturerte gruppeintervjuer.

Intervjuene med aktører direkte knyttet til UiS (ansatte og ledere) ble i hovedsak brukt til å utforske selve prosessen med strategiarbeidet og få innsikt i hvordan de ulike aktørene har opplevd denne. Spørsmålene i disse intervjuene handlet om hvordan sentrale beslutningstakere og aktører som dekaner og rektorat vurderer sitt eget læresteds strategiske arbeid og i hvilken grad de erfarer at lærestedet har lyktes i å gjennomføre endringer i sentrale styringsparametre som intern ressursfordeling, ekstern finansiering, utdanningstilbud, studenttall og prioriterte forskningsområder. I intervjuene har vi også vist til funn fra resultatevalueringen, for så å diskutere disse med informantene med tanke på hvilke eventuelle utfordringer de ser relatert til de tematiske ordningene.

Gruppeintervjuer med eksterne samarbeidspartnere ble gjennomført i hovedsak for å få mulighet til å utforske hvordan disse opplever universitetet som samarbeidspartner, samfunnsaktør og bidragsyter i utviklingen av regionen og som bidragsyter i å finne svar på samfunnsmessige utfordringer. Spørsmålene handlet om de eksterne aktørenes opplevelse av universitetets betydning og relevans, og eventuelt hvilke utfordringer de så at UiS står overfor, relatert til denne tematikken.

Flertallet av de individuelle intervjuene ble gjennomført via Skype. Gruppeintervjuene ble gjennomført på campus.

1.7 Rapportens organisering

Etter innledningen presenteres den første delen av rapporten, resultatevalueringen, som er organisert på bakgrunn av temaene attraktive utdanninger (kapittel 2), forskningsaktivitet (kapittel 3), samfunnsrelevans (kapittel 4) og internasjonalisering (kapittel 5). Den andre delen av rapporten, som undersøker selve strategiprosessene ved UiS, finnes i kapittel 6. Til slutt samler vi opp og diskuterer funnene i kapittel 7.

Resultatevalueringen

2 Attraktive utdanninger

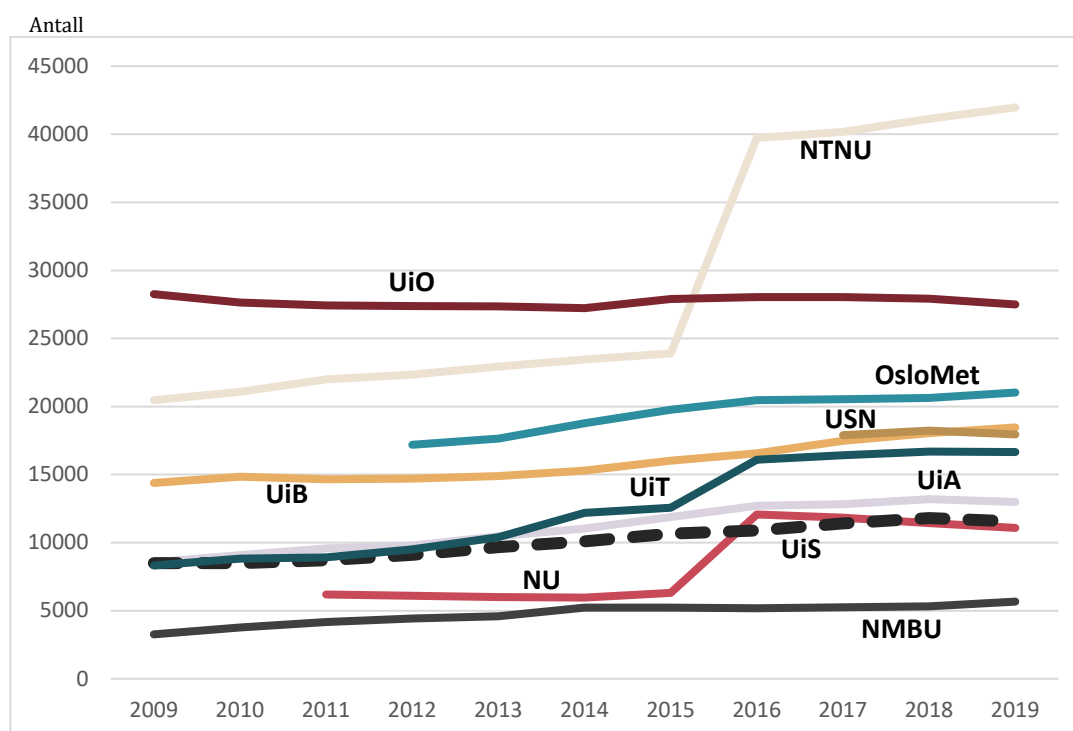
Universitetet i Stavanger nevner blant annet dette i sine strategier hva gjelder denne tematikken: «vi vil være kjent for et godt læringsmiljø og fremragende undervisning som skaper entusiasme for faget og utdanner kompetente yrkesutøvere (2009)». I 2013 het det at «Universitetet i Stavanger skal tilby forskningsbasert utdanning av høy internasjonal kvalitet med et læringsutbytte som møter studentenes, arbeidsmarkedets og samfunnets behov». Og i 2017 snakket man om «attraktive og fremtidsrettede utdanninger».

For å vurdere måloppnåelse hva gjelder disse utsagnene hentet fra strategiene, har vi i det følgende sett på flere indikatorer som vi tenker kan belyse måloppnåelsen fra ulike sider.

2.1 Antall studenter og søknadstall

Selv om antall studenter ikke nødvendigvis sier noe om hvor attraktive eller relevante utdanningene som tilbys, er, så sier antallet noe om størrelsen på institusjonen sammenlignet med de andre universitetene i Norge.

Figur 2.1 viser utviklingen i antall registrerte studenter ved alle universitetene i Norge. UiS har en jevn, men likevel noe svak, økning i antall studenter. Mot slutten av perioden har også antallet flatet noe ut. For enkelte av institusjonene ser man tydelig direkte konsekvenser av fusjonene som fant sted for noen få år siden – særlig gjelder dette for NTNU og NU.



Figur 2.1 Utvikling antall studenter 2009–2019 ved dagens 10 universiteter*

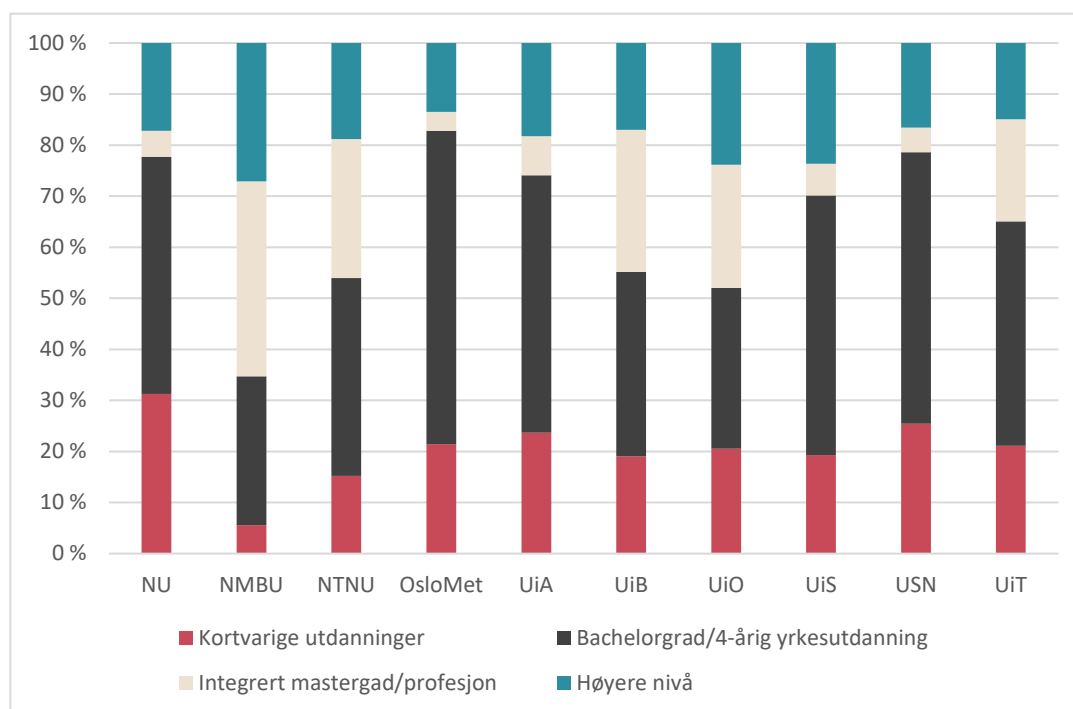
*OsloMet var Høgskolen i Oslo og Akershus 2012–2017 – denne perioden er inkludert her. USN var Høgskolen i Sørøst-Norge 2017–2018 – denne perioden er inkludert her.

Kilde: DBH

NTNU har desidert flest studenter i 2018, med over 40 000. UiO følger etter med bortimot 28 000 studenter. Færrest studenter har UiA (13 000), UiS (12 000) og NMBU (5 000) (se figur 2.2).

Figur 2.2 viser den prosentvise fordelingen av antall studenter etter nivå. I likhet med de øvrige universitetene er den største andelen av studentene ved UiS registrert på bachelornivå – så vidt over 50 prosent. OsloMet har den høyeste andelen studenter på dette nivået, etterfulgt av USN, UiS og UiA. NMBU har den absolutt høyeste andelen studenter på master/høyere nivå – med over 65 prosent av studentene. UiO, NTNU og UiB følger etter. UiS har nærmere 30 prosent av

studentene sine på dette nivået. OsloMet har den laveste andelen registrerte studenter på master/høyere nivå med i overkant av 17 prosent.



Figur 2.2 Antall studenter etter nivå* og institusjon høsten 2018. Prosentvis fordeling.

*Høyere nivå: Høyere nivå (øvrige), master 1-1,5-årige, master 2-årig, master erfaringsbasert

Kilde: DBH

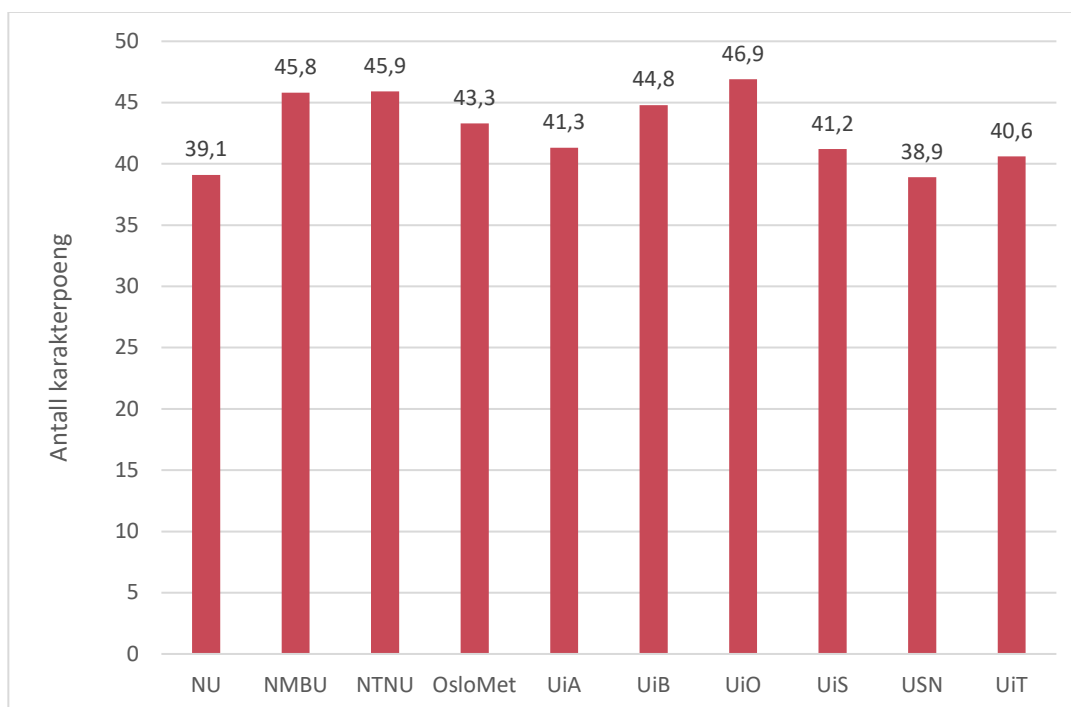
En indikasjon på hvor attraktive utdanninger er, vil jo være hvorvidt studentene søker seg til disse, og hvorvidt studentene har utdanningene som første prioritet når de søker. Figur 2.3 viser antall kvalifiserte førsteprioritetssøkere per studieplass, slik dette så ut i 2018 for UiS og de øvrige universitetene.



Figur 2.3 Antall førsteprioritetssøkere per studieclass etter institusjon, 2018.

Kilde: DBH, NOKUT-portalen

Universitetet i Oslo har det høyeste antallet førsteprioritetssøkere per studieclass (2,8), tett fulgt av OsloMet og NMBU. Universitetet i Stavanger har 2,2 kvalifiserte førsteprioritetssøkere per studieclass, og skårer dermed høyere på denne indikatoren enn Universitetet i Agder, Universitetet Sørøst-Norge, Nord universitet og UiT – Norges arktiske universitet.

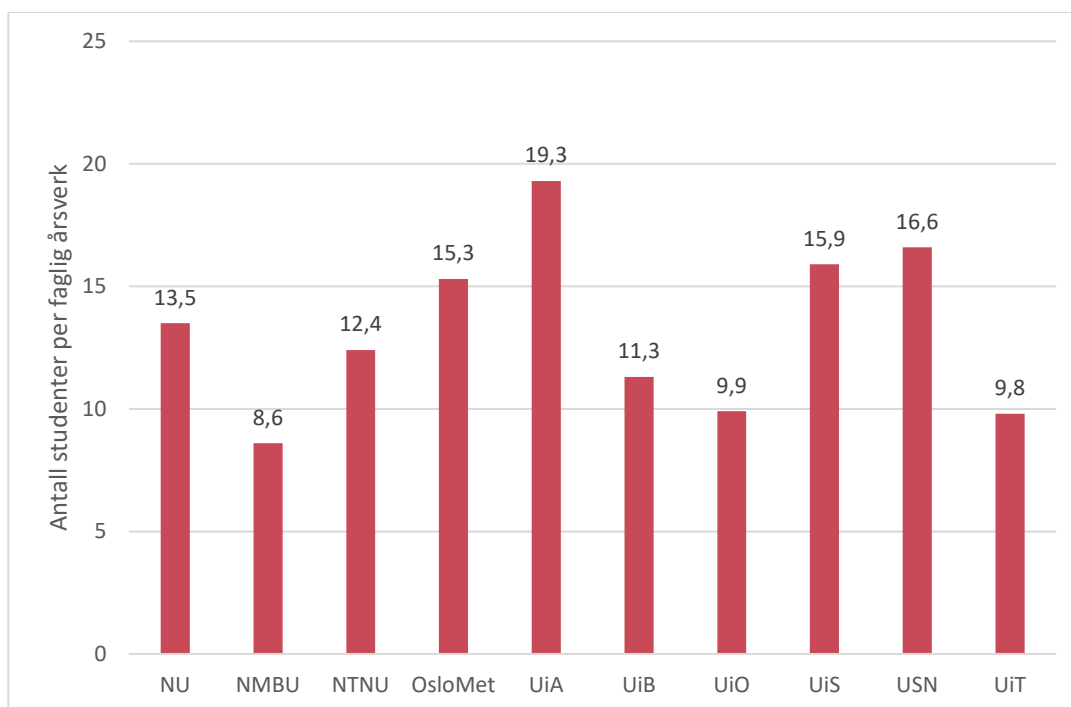


Figur 2.4 Karakterpoeng* blant nye studenter etter institusjon, 2018.

**Inntakspoeng (poeng studentene har med fra VGS). Gjelder kun studenter tatt opp via Samordna opptak, og gjelder i hovedsak opptak til grunnutdanninger.*

Kilde: DBH, NOKUT-portalen

Det er utfordrende å si noe om kvaliteten på et utdanningstilbud. I hvilken grad en utdanning er forskningsbasert, kan nok være en indikasjon på kvalitet, men for å vurdere dette, må man gjøre en annen type undersøkelse enn hva vi har hatt mulighet til i dette prosjektet. Imidlertid kan forholdstallet mellom faglig tilsatte og antall studenter si noe om tilgjengeligheten på lærerkrefter for den enkelte student, og man kan anta at god tilgjengelighet på lærerkrefter bidrar til å bedre kvaliteten i et utdanningstilbud. Figur 2.5 viser forholdstallet mellom antall faglig tilsatte og antall studenter ved UiS, sammenlignet med de andre universitetene.



Figur 2.5 Forholdstallet mellom studenter og faglig tilsatte ved UiS i 2018 sammenlignet med andre læresteder.

Kilde: DBH, NOKUT-portalen.

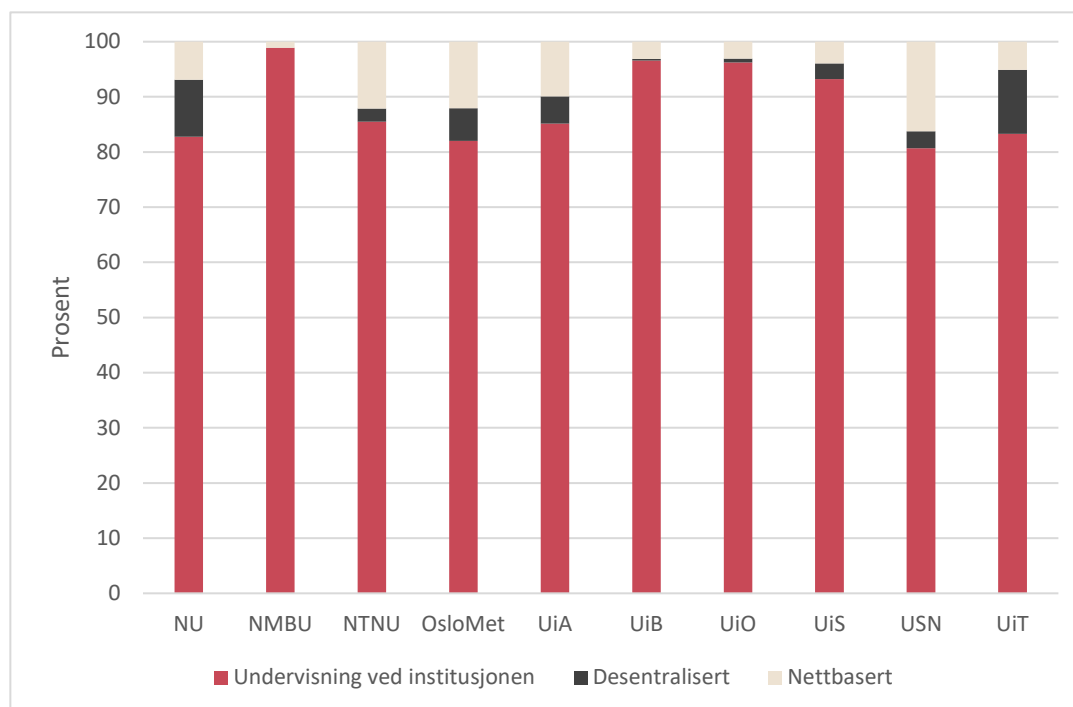
Antall studenter per faglig tilsatt (faglig årsverk) ved UiS er rett under 16, og faglig tilsatte ved UiS har dermed blant det høyeste antallet studenter sammenlignet med de andre universitetene. Flest studenter per faglige årsverk finner vi hos UiA, med i overkant av 19 studenter. Etter UiA følger henholdsvis USN og UiS. Færrest studenter per faglige årsverk finner vi hos NMBU, med i underkant av 9 studenter.

2.1.1 Fremtidsrettede utdanninger⁵

I strategidokumentet som ble utarbeidet i 2017, ble det altså fremhevet at utdanningene også skal være «fremtidsrettede». Hvordan man kvantitativt skal vurdere hvorvidt utdanningstilbudet er fremtidsrettet eller ikke, er ikke nødvendigvis helt avklart. Vi antar likevel at dette for eksempel kan vurderes gjennom å se på organiseringen av utdanningstilbudet og hvor fleksibel undervisningen som tilbys, er. Figur 2.6 viser andel studieprogram som tilbyr undervisning ved institusjonen, desentralisert undervisning eller nettbasert undervisning. Alle universitetene tilbyr i all hovedsak undervisning ved institusjonen – slik tradisjonen er. NMBU, UiO og UiB tilbyr i liten grad desentralisert undervisning, men noe av tilbudet er likevel nettbasert. UiS har en litt større andel desentralisert undervisning enn de to førnevnte institusjonene,

⁵ Det finnes flere figurer i vedlegg, som også belyser denne tematikken.

men er likevel blant dem som i svært stor grad kun tilbyr undervisning ved institusjonen. Figuren viser også at flercampusuniversitetene i større grad tilbyr nettbasert undervisning.



Figur 2.6 Andel studieprogram etter hvordan undervisningen er organisert (ved institusjon, desentralisert, nettbasert) etter institusjon 2018.

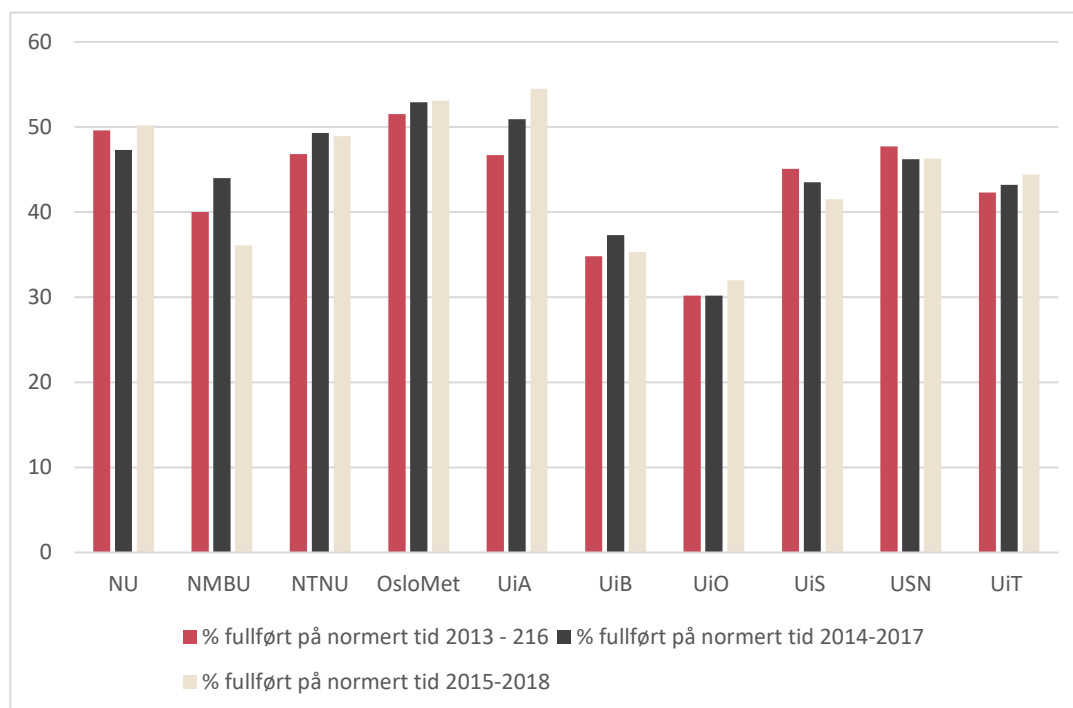
Kilde: DBH

2.2 Gjennomføring og frafall

Hvorvidt studentene fullfører studiet på normert tid eller ikke, brukes også som en indikator på kvalitet i utdanningen.⁶ En høy andel kandidater som fullfører på normert tid, kan kanskje indikere god undervisning. God undervisning og også oppfølging av studentene er sannsynligvis enklere å få til dersom man ikke har et høyt antall studenter per faglig årsverk, noe UiS kan sies å ha, slik det fremkommer i figur 2.5. I figur 2.7 ser vi at bachelorkullet ved UiS uteksaminert i 2018 er blant dem som i lavest grad fullfører på normert tid, sammenlignet med de øvrige institusjonene. NMBU, UiO og UiB har lavere gjennomføringsgrad enn UiS på dette nivået. Den lave gjennomføringsgraden ved disse institusjonene kan kanskje ha sammenheng med at utdanninger på dette nivået er av mindre betydning her, enn det for eksempel er ved de «nyere» universitetene (også jf. figur 2.2). Figur 2.7

⁶ <https://www.regjeringen.no/contentassets/31af8e2c3a224ac2829e48cc91d89083/orientering-om-statsbudsjettet-2020-for-universitet-og-hogskular-til-publisering.pdf>

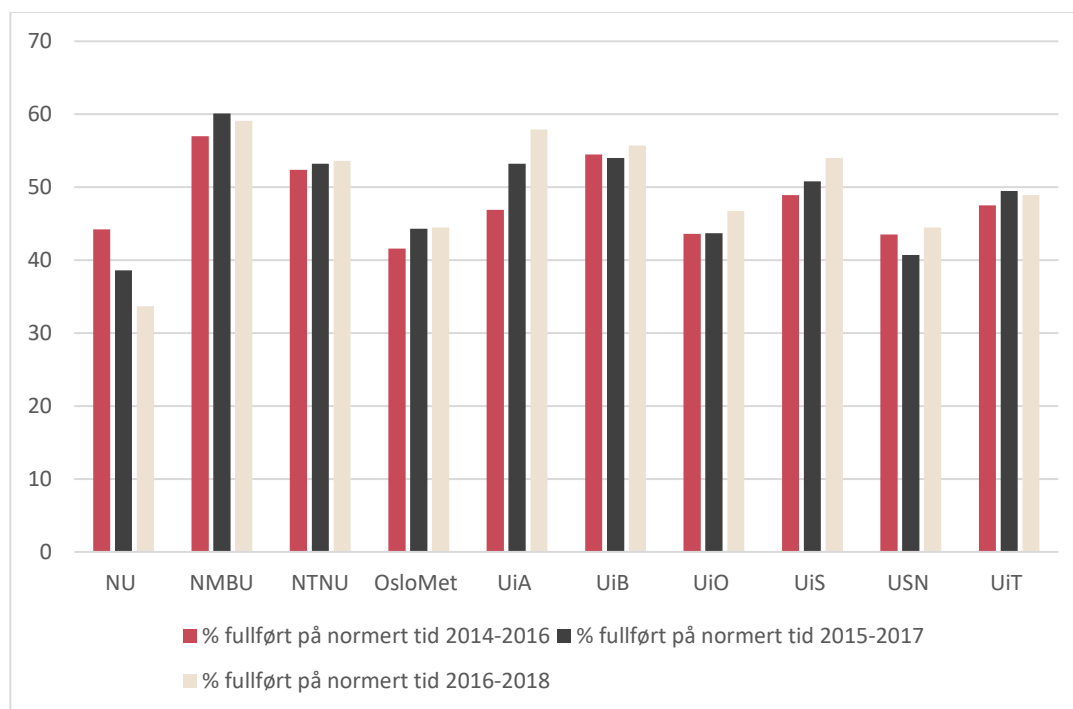
viser også at gjennomføringsgraden har gått noe ned for bachelorstudenter ved UiS, når man sammenligner de tre siste kullene.



Figur 2.7 Andelen av et opptakskull som fullfører bachelorgrad på normert tid. Opptakskull 2013–18. Per institusjon

Kilde: Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2019, vedlegg Tabell V2.11

Figur 2.8 viser gjennomføringen på masternivå, og her er situasjonen noe annerledes når det gjelder kandidatene fra UiS. For det første viser figuren at det har vært en økning i gjennomføringsgraden for kandidater på masternivå når en sammenligner gjennomføringen for de tre siste kullene ved institusjonen. Dersom en sammenligner det siste kullet (2016–2018) med siste kull ved de andre institusjonene, er det NMBU som har den høyeste gjennomføringsgraden for sine masterkandidater. Nærmere 60 prosent gjennomfører på normert tid. NMBU følges av kandidatene fra UiA, UiB og UiS. Lavest gjennomføringsgrad for masterstudenter finner vi ved Nord universitet.



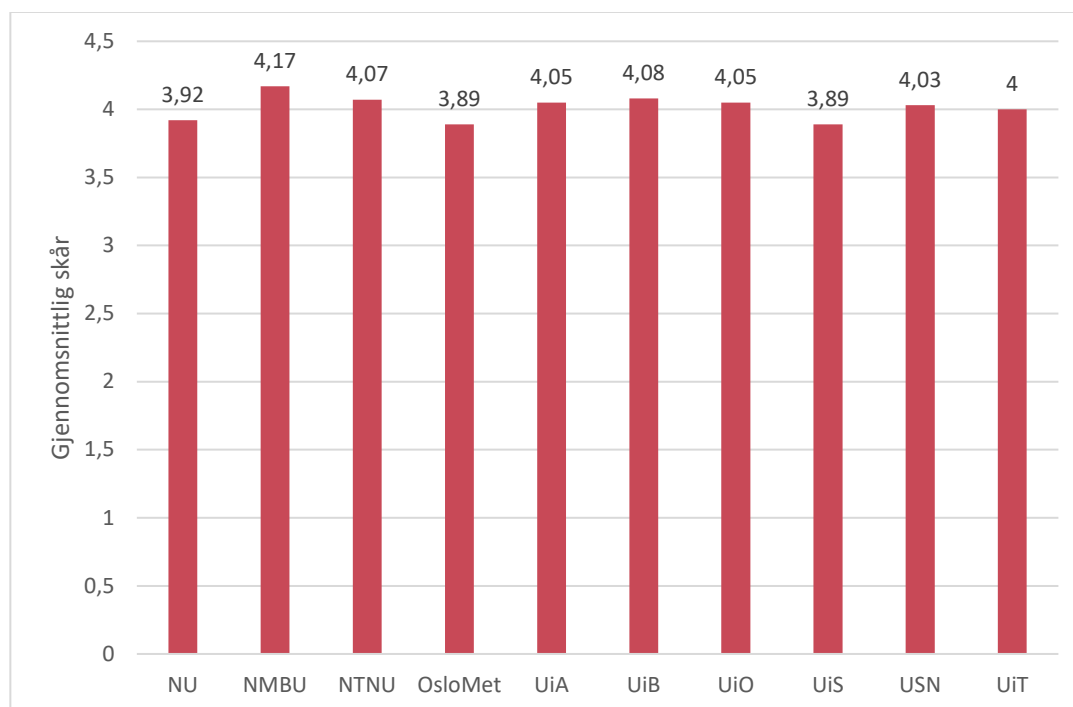
Figur 2.8 Andelen av et opptakskull som fullfører mastergrad på normert tid. opptakskull 2014-16. Per institusjon

Kilde: Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2019, vedlegg Tabell V2.12

Studentenes egne vurderinger av kvalitet i studiet er selvfølgelig også en viktig indikator både på hvorvidt de vurderer studieprogrammet de deltar i som attraktivt, og på studieprogrammets faktiske kvalitet.

Figur 2.9 viser hvordan studentene i gjennomsnitt vurderer studiekvaliteten ved den enkelte institusjon, på en skala fra 1 til 5, hvor 5 er høyeste skår. Tallunderlaget for figur 2.9 er hentet fra Studiebarometeret 2018. Utfordringen ved å gjengi tall fra denne undersøkelsen har ofte vært at svarprosenten har vært lav. I 2018 svarte nesten halvparten av studentene i Norge på undersøkelsen. For UiS var svarprosenten enda høyere – 60 prosent, noe som er den høyeste svarprosenten blant institusjonene. Hvordan svarene for øvrig fordeler seg på de ulike institusjonene, har vi ikke undersøkt her.

Imidlertid viser figur 2.9 at studentene ved de ulike institusjonene jevnt over er fornøyde med kvaliteten på sitt studieprogram, og det er små variasjoner i hvordan de har svart fra institusjon til institusjon. Det kan likevel være verdt å merke seg at studentene ved UiS er blant de minst fornøyde – selv om en må kunne si at en gjennomsnittsskår på 3,89 er uttrykk for en relativt høy grad av tilfredshet med studieprogrammets kvalitet.



Figur 2.9 Skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten etter institusjon, 2018

Kilde: KD portalen nasjonale styringsparametere

2.3 Oppsummering

I den nåværende strategien fremhever UiS satsing på å skape attraktive utdanninger, som studentene vil kjempe for å komme inn på. For å skape attraktive utdanninger er UiS også opptatt av utdanningenes kvalitet og relevans. Utdanningenes relevans omtales i mer detalj i kapittel 4.

Det er selvfølgelig mange måter man kan vurdere hvorvidt en utdanning er attraktiv eller ikke på. Vi har i dette kapitlet tatt utgangspunkt i noen av de mest vanlige indikatorene brukt til å vurdere kvalitet i utdanningene (for eksempel i Strukturmeldingen og i omtalen av Statsbudsjettet for UH-sektoren 2019). Vi antar her at kvalitet vil ha betydning for attraktivitet.

Universitetet i Stavanger har hatt en jevn vekst i antall studenter i løpet av strategiperioden. Samtidig er det også tydelig at endringene i institusjonslandskapet de siste fem årene har bidratt til at UiS nå er å anse som en relativt liten høyere utdanningsinstitusjon, sammenlignet med de «nye» institusjonene som nå er etablert. Det at UiS ikke har fusjonert med andre institusjoner, har også bidratt til at det meste av undervisningen og forskningen er samlet på én campus – noe som nok også kan ansees som en fordel i et landskap bestående av en rekke flercampusinstitusjoner. Når det gjelder hvordan studentene fordeler seg etter

nivå, skiller ikke UiS seg i stor grad fra de «nye» universitetene, med den største andelen registrerte studenter på bachelornivå.

I hvilken grad studentene søker seg til UiS, er selvfølgelig også en indikator for om potensielle studenter finner tilbudet ved UiS attraktivt. Vi har sett på søknadstall og inntakspoeng for å belyse dette. UiS har over 2,2 førsteprioritetssøkere til hver studie plass. UiO har det høyeste antallet søkere (2,8), og NU og UiT har det laveste antall søkere per studie plass (1,5). Man kan kanskje si at UiS befinner seg midt på treet på denne indikatoren, sammenlignet med de andre universitetene.

Gjennomføring på normert tid – både på bachelornivå og på masternivå – er brukt både som kvalitetskriterium i Strukturmeldingen og som styringsparameter i finansieringsmodellen for UH-sektoren. Tallene vi har sett på i dette kapitlet viser at gjennomføringsgraden på normert tid for bachelorsstudenter ved UiS, har gått ned fra 2013 til 2018. Sammenlignet med de andre universitetene var også gjennomføringsgraden relativt lav. For masterstudentene har imidlertid gjennomføringen på normert tid, økt for studentene ved UiS.

3 Forskningsaktivitet

I strategien fra 2017 ble det fremhevet at «UiS skal være en ettertraktet forskningspartner som følge av kritisk og uavhengig forskning med høy internasjonal kvalitet, som tiltrekker seg forskningstalentene». For 10 år siden, i 2009, het det blant annet at «vi vil være kjent nasjonalt og internasjonalt for fremragende forskning innenfor utvalgte områder». I 2013 ble det sagt at «faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning skal være uavhengig, nyskapende og holde høy kvalitet og være i tråd med god forskningsetikk».

I Strukturmeldingen heter det at «Bevilgninger fra Forskningsrådet og EU viser i hvilken grad fagmiljøene når opp i konkurransen om forskningsmidler og er således en sentral indikator på kvalitet.» UiS fremhever også i de tre strategiene et mål om å øke den eksterne forskningsfinansieringen. I det følgende kapitlet ser vi på en rekke indikatorer som belyser forskningsaktivitet ved UiS, og vi ser på flere indikatorer som også brukes til å vurdere forskningens kvalitet – blant annet ekstern finansiering av forskning og fagmiljøets kompetanse.

3.1 FoU-utgifter og finansiering av FoU

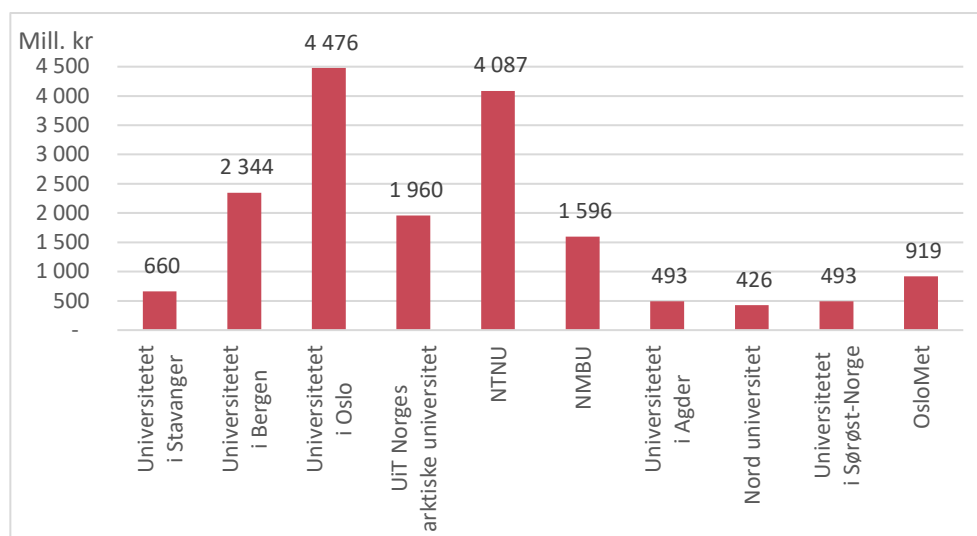
3.1.1 FoU-utgifter

Gjennom ulike indikatorer belyser vi i det følgende omfang og innretning av FoU-aktiviteten ved Universitetet i Stavanger; totale FoU-utgifter, eksternt finansierte FoU-utgifter og forskningsorientering. Tallene er hentet fra FoU-statistikken⁷.

⁷ FoU-statistikken bygger på registeropplysninger og regnskapsdata. Spørreskjemaene forhåndsutfylles med regnskapsdata innhentet fra lærestedene sentralt, via DBH, og respondentene fyller inn FoU-andeler for de ulike kildene. Opplysninger fra Norges forskningsråd, fondsspesifikasjoner, årsrapporter, samt personal- og regnskapsoversikter fra lærestedene sentralt, benyttes ved kontroll og gjennomgang av samtlige skjemaer. Disse opplysningene brukes også til å konstruere svar fra enheter som ikke returnerer spørreskjemaet. FoU-ressursenes fordeling på forskningsaktivitet, fagområde og tematiske satsingsområder blir sammenholdt med resultatene fra tidligere statistikkår. Det gjøres et omfattende arbeid med kvalitetssikring. Oppgavens kvalitet er likevel avhengig av det skjønn som utøves av personene som besvarer skjemaet, og av at disse kjenner til FoU-begrepet og enhetens FoU-virksomhet.

NIFU har ansvaret for FoU-statistikken i universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren, herunder helseforetakene, samt sammenstilling av den nasjonale FoU-statistikken. Tallene blir blant annet brukt i stortingsmeldinger og i statsbudsjettet.

I 2017 ble det utført FoU for 660 mill. kr ved Universitetet i Stavanger, se figur 3.1. UiS var dermed det sjette største universitetet i Norge, målt i FoU-utgifter, og stod for om lag 4 prosent av FoU-innsatsen ved universitetene⁸ dette året. De to største universitetene, Universitetet i Oslo og NTNU, stod til sammen for nesten halvparten av FoU-utgiftene ved universitetene, med henholdsvis 4 476 mill. kr og 4 087 mill. kr. Ved Universitetet i Agder ble det utført FoU for 493 mill. kr i 2017.



Figur 3.1 FoU-utgifter ved universitetene i 2017¹. Mill. kr.

¹OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus først i 2018, og var i 2017 statlige høyskoler, men regnes her med blant universitetene også i 2017.

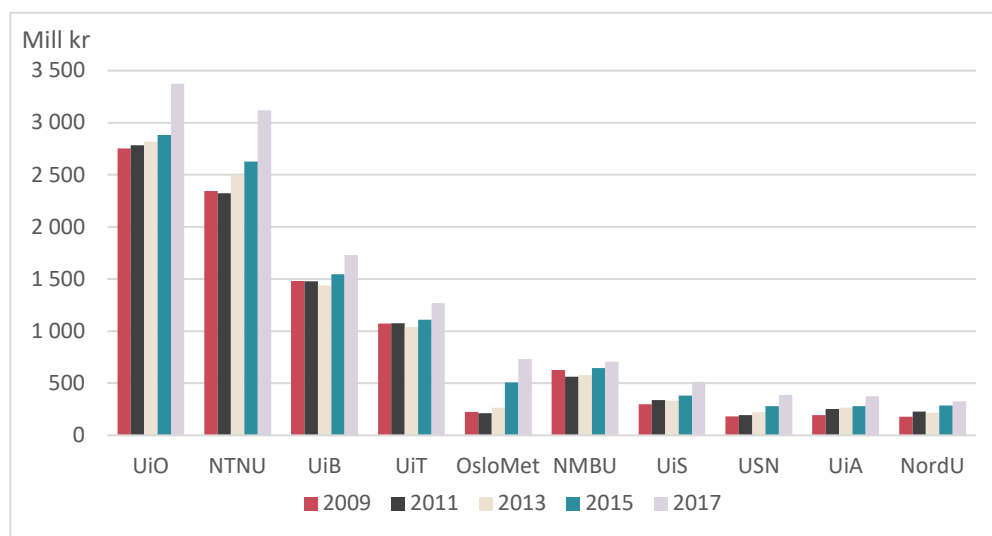
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

De fire eldste breddeuniversitetene har i hele perioden fra 2009 til 2017 vært sentrale i FoU-innsatsen i norsk universitets- og høyskolesektor, se figur 3.2. I 2009 stod disse fire universitetene for 62 prosent av FoU-utgiftene i sektoren, mens andelen i 2017 hadde sunket til 55 prosent, dette til tross for at flere høyskoler er fusjonert inn i disse fire universitetene i perioden. Flere andre universiteter og høyskoler, i tillegg til universitetssykehusene, har hatt en til dels kraftig vekst i FoU-utgiftene i perioden⁹.

⁸ OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus i 2018, og var statlige høyskoler i 2017. Vi behandler i dette kapitlet disse lærestedene som om de var universiteter også i 2017, slik at fremstillingene i rapporten blir konsistente.

⁹ Noe av veksten mellom 2015 og 2017 kommer som følge av en justering av FoU-andelen i etterkant av Tidsbruksundersøkelsen 2016. Ved de statlige høyskolene ble forrige tidsbruksundersøkelse utført i 2005, og veksten i FoU-innsats har egentlig skjedd i løpet av den siste tiårsperioden, men kommer først til uttrykk i 2017. Det er først og fremst FoU-utgifter finansiert av basisbevilgningen som vokser som en følge av justerte FoU-andeler.

Ser vi på utviklingen i FoU-utgifter ved Universitetet i Stavanger mellom 2009 og 2017, målt i faste 2010-priser, finner vi en økning på om lag 72 prosent i perioden. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig realvekst på 7,0 prosent, noe som er merkbart høyere enn for samlet gjennomsnittlig årlig realvekst for de ti universitetene samlet (4,0 prosent). Størst gjennomsnittlig årlig realvekst mellom 2009 og 2017 finner vi ved OsloMet (15,9 prosent) og Universitetet i Sørøst-Norge (9,8 prosent), mens NMBU, Universitetet i Bergen og UiT – Norges arktiske universitet – hadde lavest gjennomsnittlig årlig realvekst, alle tre rundt 2 prosent.



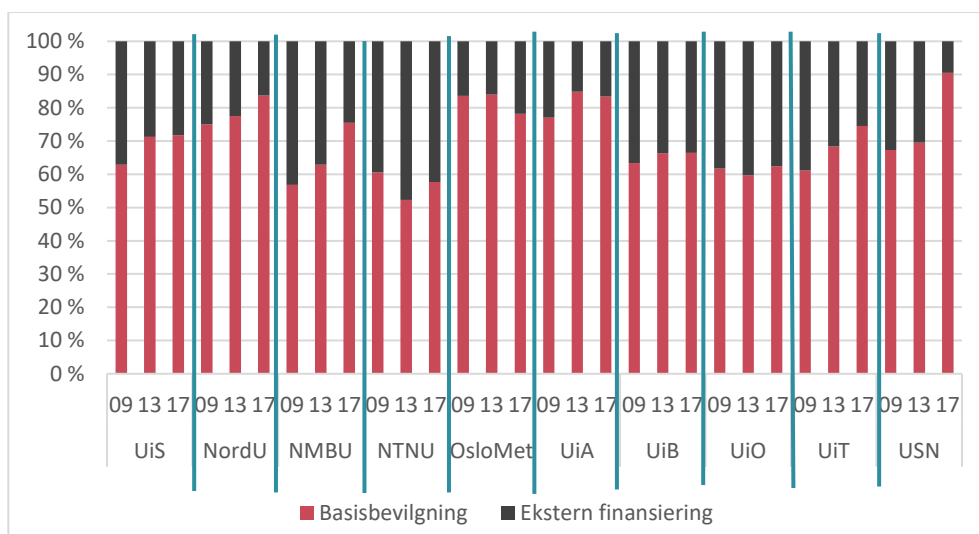
Figur 3.2 Driftsutgifter til FoU 2009- 2017¹. Mill kr. Faste 2010-priser.

¹OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus først i 2018, og var i 2017 statlige høyskoler, men regnes her med blant universitetene også i 2017.

Kilde: NIFU, FoU-statistikk

I 2017 ble to tredjedeler av FoU-utgiftene ved universitetene finansiert over basisbevilgningen. I 2009 og 2013 var andelen 62 prosent. FoU-utgifter finansiert over basisbevilgningen har økt med 84 prosent i perioden fra 2009 til 2017, mens FoU-utgifter finansiert av eksterne kilder har vokst med 48 prosent.

Ved Universitetet i Stavanger ble 72 prosent av FoU-utgiftene finansiert over basisbevilgningen i 2017, mot 63 prosent i 2009 og 71 prosent i 2013, se figur 3.3.



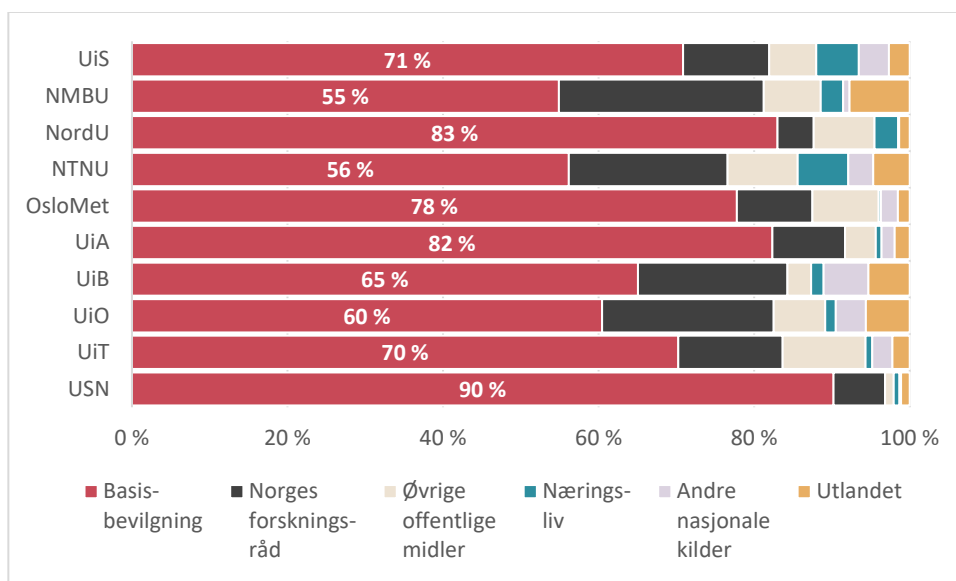
Figur 3.3 Andel basisfinansiering og ekstern finansiering ved universitetene i 2009, 2013 og 2017¹.

¹OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus først i 2018, og var i 2017 statlige høyskoler, men regnes her med blant universitetene også i 2017.

Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Vi ser at andelen basisfinansiering økte ved flertallet av universitetene, og spesielt ved dem som har fusjonert med andre læresteder i perioden, som NTNU, UiT og NU. De fleste høyskolene som fusjonerte med et universitet, hadde en høyere andel basisfinansiering enn universitetene de fusjonerte med. Veksten i andelen basisfinansiert FoU skyldes også den nevnte justeringen av FoU-andeler. Ved OsloMet har derimot andelen ekstern finansiering økt merkbart mellom 2013 og 2017. Dette er ikke overraskende, tatt i betraktning at fire forskningsinstitutter i perioden har gått inn som et eget fakultet ved lærestedet.

I figur 3.4 ser vi nærmere på finansieringen av driftsutgifter til FoU, det vil si lønn og andre driftsutgifter, i 2017. Kapitalutgiftene svinger fra år til år, og driftsutgiftene gir et mer stabilt bilde av finansieringsmønstrene ved de ulike lærestedene. Ved UiS ble 71 prosent av driftsutgiftene til FoU finansiert over basisbevilgningen i 2017, mens Norges forskningsråd (11 prosent) og øvrige offentlige midler (6 prosent), herunder midler direkte fra departementer og underliggende enheter, fylker og kommuner, var de to største eksterne finansieringskildene. UiS har også en relativt høy andel finansiering av driftsutgifter til FoU fra næringslivet, sammenlignet med de øvrige universitetene. Kun NTNU har en høyere andel finansiering fra denne kilden.



Figur 3.4 Driftsutgifter til FoU etter hovedfinansieringskilde og universitet¹ i 2017. Prosent.

¹OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus først i 2018, og var i 2017 statlige høyskoler, men regnes her med blant universitetene også i 2017.

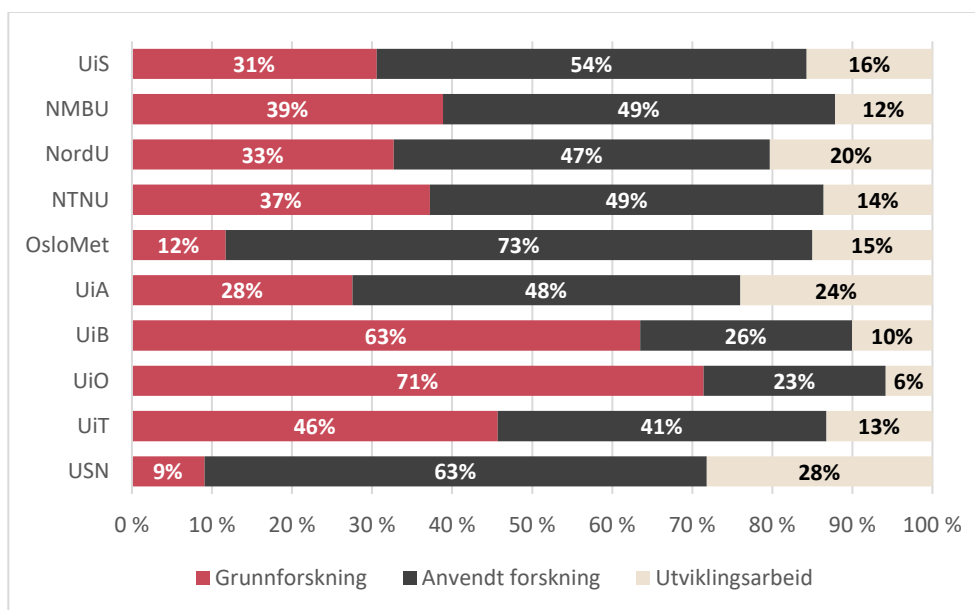
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Ved andre universiteter, som NTNU og NMBU, ble under 60 prosent av driftsutgiftene til FoU finansiert av basisbevilgningen. Ved begge disse lærestedene var Norges forskningsråd den største eksterne bidragsyteren, fulgt av øvrige offentlige midler og midler fra utlandet.

Høyeste andel driftsutgifter finansiert av basisbevilgningen i 2017 hadde USN, NU og UiA. Se for øvrig vedleggstabell V.x for oversikt over finansiering av FoU-aktiviteter i årene fra 2009 til 2017.

3.1.2 Innretning av FoU-innsatsen

Innretningen av FoU-innsatsen ved universitetene kan også vurderes ved å se på forholdet mellom grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. Tradisjonelt har de fire eldste breddeuniversitetene hatt en høy andel grunnforskning, mens profesjonsuniversitetene er mer anvendte, og har dessuten hatt en høyere andel utviklingsarbeid.



Figur 3.5 Driftsutgifter til FoU i 2017 etter forskningsart og universitet¹.

¹OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge fikk universitetsstatus først i 2018, og var i 2017 statlige høyskoler, men regnes her med blant universitetene også i 2017.

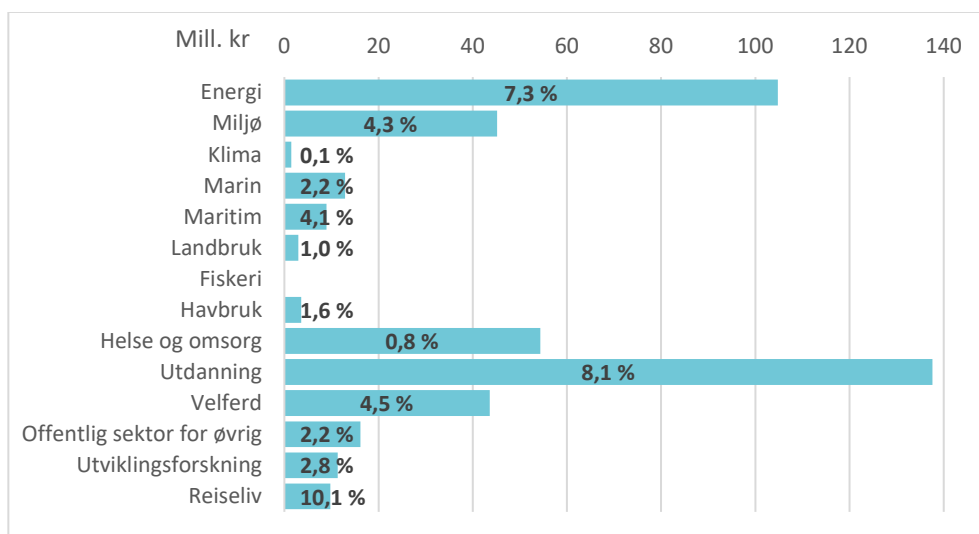
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Vi ser i figur 3.5 at UiO og UiB rapporterer de høyeste andelen grunnforskning, fulgt av UiT. Ved NMBU, NTNU, NU og UiS ligger andelen grunnforskning mellom 30 og 40 prosent, mens den ved UiA, OsloMet og USN er lavere enn 30 prosent. OsloMet og USN fremstår som universitetene med høyest andel anvendt forskning, fulgt av UiS, NMBU og NTNU. Høyest andel utviklingsarbeid finner vi ved USN, UiA og NU. UiS har hovedtyngden av FoU-innsatsen innenfor anvendt forskning, og fremstår her som «midt på treet» hva gjelder både grunnforskning og utviklingsarbeid.

Betydelig FoU-innsats innenfor energiforskning og utdanningsforskning

I FoU-statistikkens spørreskjema blir miljøene bedt om å rapportere FoU-aktivitet innenfor utvalgte nasjonale satsingsområder. Disse er inndelt i teknologiområder og tematiske områder. Definisjonene for de tematiske områdene er endret i løpet av de senere årene, og dermed er det utfordrende å lage tidsserier. Vi ser derfor her kun på 2017¹⁰. Figur 3.6 viser at UiS hadde betydelig FoU-aktivitet innenfor utdanningsforskning og energiforskning i 2017. Her stod UiS for henholdsvis 8,1 og 7,3 prosent av innsatsen i universitets- og høyskolesektoren. Også innenfor reiseliv var UiS en sentral aktør, med 10 prosent av den totale innsatsen i sektoren.

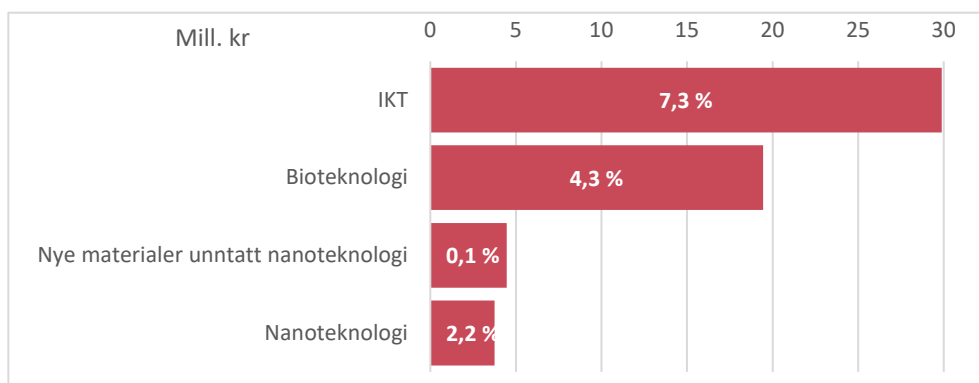
¹⁰ Hvorvidt disse satsingsområdene lar seg sammenligne over tid, avhenger også av svarprosenten ved lærestedet. Hvis ett sentralt miljø ikke svarer på spørsmålet i ett år, vil dette kunne påvirke indikatoren. Les mer om tematiske satsingsområder i Rørstad et. al 2019.



Figur 3.6 FoU-innsats ved UiS innenfor tematiske satsingsområder i 2017, samt UiS' andel av total FoU-innsats på området.

Kilde: NIFU, FoU-statistikk

UiS hadde en FoU-innsats av en viss størrelse innenfor både helse og omsorg, miljøforskning og velferd i 2017, men dette utgjør en mindre andel av de totale FoU-ressursene i UoH-sektoren innenfor disse områdene.



Figur 3.7 FoU-innsats ved UiS innenfor prioriterte teknologiområder i 2017, samt UiS' andel av total FoU-innsats på teknologiområdet. Mill. kr.

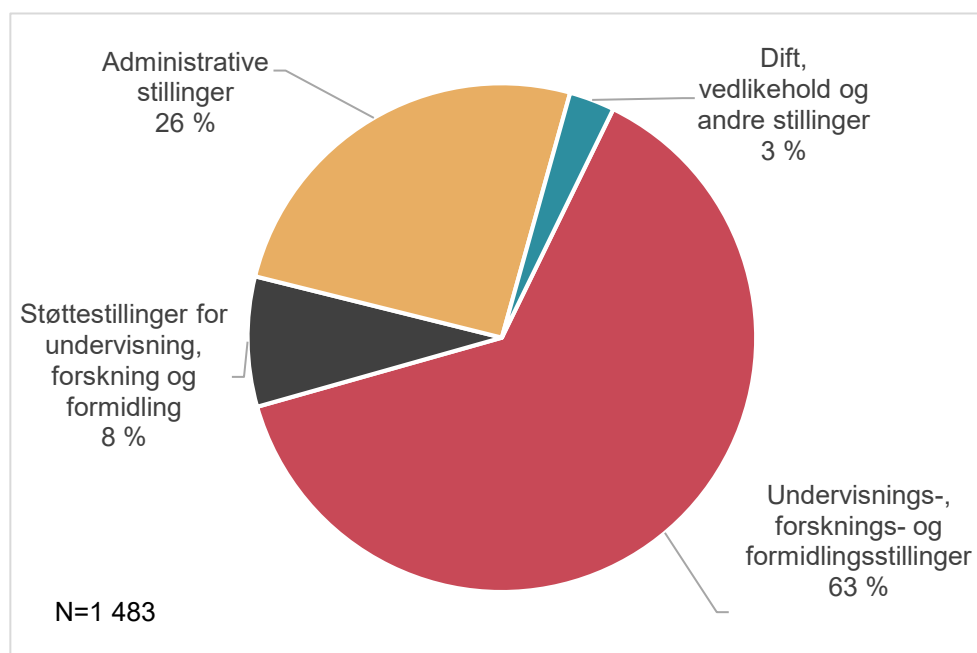
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Ser vi nærmere på de prioriterte teknologiområdene i 2017, se figur 3.7, stod UiS for om lag 7 prosent av FoU-innsatsen innenfor IKT i universitets- og høyskolesektoren og 4 prosent innenfor bioteknologi. Lærestedet har også noe FoU-aktivitet innenfor nye materialer og nanoteknologi, men dette utgjorde en mindre andel av den totale FoU-innsatsen i sektoren.

3.2 Sammensetningen av det vitenskapelige personalet

3.2.1 Fagmiljøenes størrelse

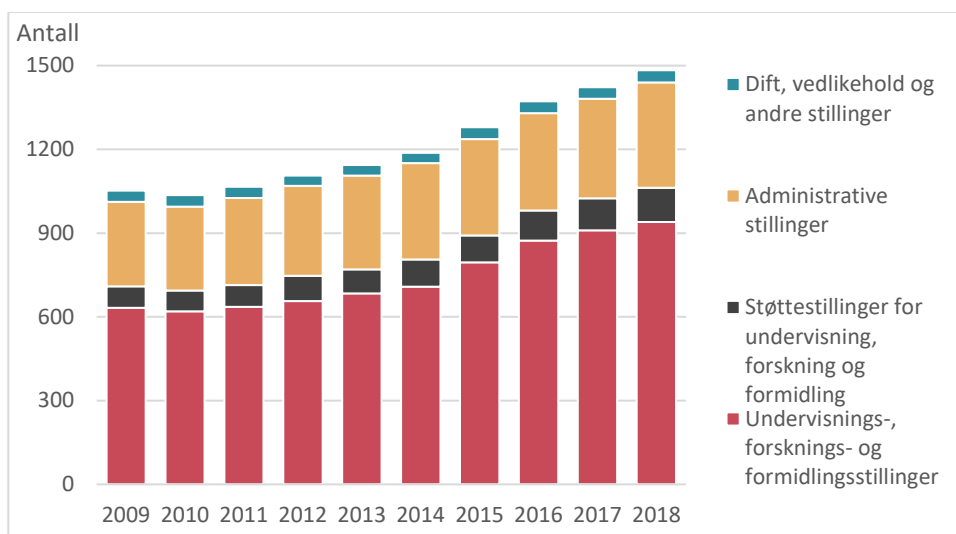
I 2018 ble det utført 1 483 årsverk ved Universitetet i Stavanger, hvorav 940 ble utført av personale i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger, se figur 3.8. Nest største stillingsgruppe var administrative stillinger med om lag en fjerdedel av årsverkene, fulgt av støttestillinger for undervisning, forskning og formidling, som primært omfatter bibliotekpersonale, ingeniører og tekniske stillinger.



Figur 3.8 Utførte årsverk ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter stillingsgruppe. Prosent.

Kilde: DBH

Ser vi på sammensetningen av stillingsgrupper fra 2009 til 2018, se figur 3.9, finner vi at det er undervisnings-, forsknings- og undervisningsstillingene som har vokst mest. Her er det stipendiatstillingene og førsteamanuensene som har hatt størst vekst i perioden. Det har også vært noe vekst i antall professorer. Samtidig har antall årsverk i administrative stillinger økt med 24 prosent i perioden. Her er det primært antall årsverk utført av saksbehandlere som vokser, mens antall kontorstillinger går ned. Antallet administrative topp- og mellomlederstillinger har vært relativt stabilt ved UiS i perioden 2009–2018.

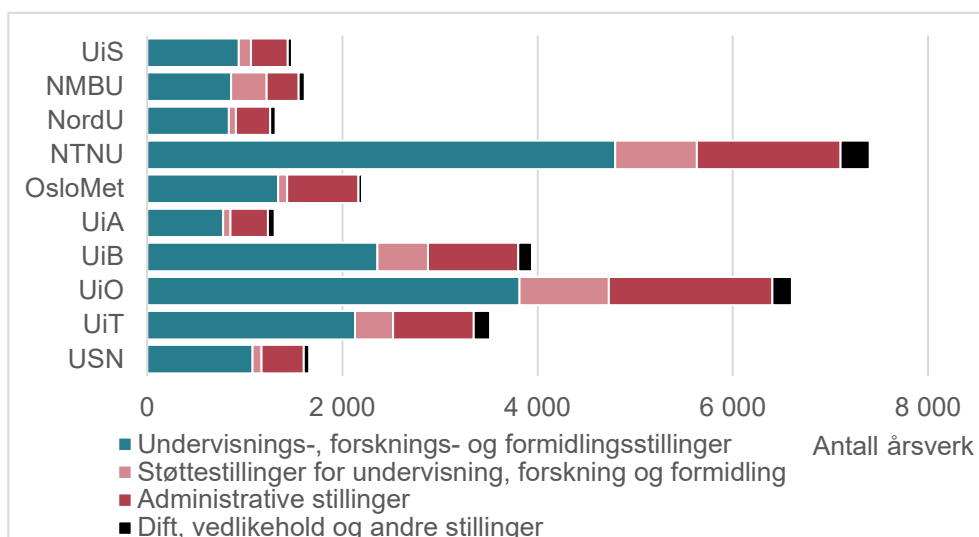


Figur 3.9 Utførte årsverk ved Universitetet i Stavanger 2009-2018 etter stillingsgruppe.

Kilde: DBH

Universitetet i Stavanger tredje minste universitet målt i utførte årsverk

Om vi sammenligner UiS med de øvrige universitetene (figur 3.10), finner vi at UiS var det tredje minste av universitetene i 2018, kun UiA og NU var mindre. Ser vi på sammensetningen av stillingsgruppene, hadde NTNU og USN den høyeste andelen undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger, mens NMBU hadde den laveste andelen. UiS har en litt høyere andel personale i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger enn gjennomsnittet for universitetene.



Figur 3.10 Utførte årsverk ved universitetene i 2018 etter stillingsgruppe.

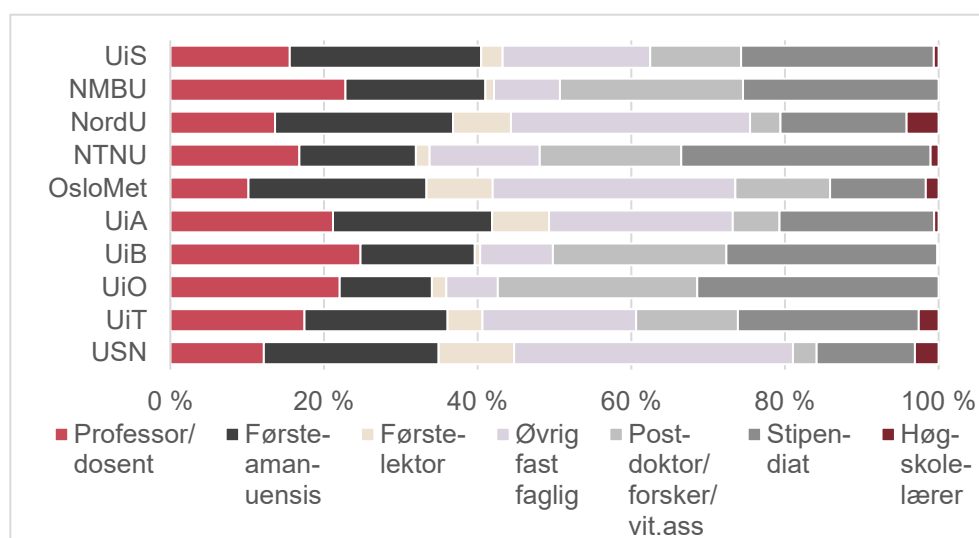
Kilde: DBH

Vi ser samtidig at NMBU og UiO har den høyeste andelen personale i støttestillinger. Ved NMBU ble nær en fjerdedel av årsverkene utført av dette personalet, tilsvarende gjaldt 14 prosent ved UiO, mens ved UiS var 8 prosent av personalet i denne stillingsgruppen. OsloMet (33 prosent) og UiA (29 prosent) hadde høyest andel personale i administrative stillinger. Ved UiS var andelen 26 prosent. UiS har en litt lavere andel personale i drift, vedlikehold og andre stillinger, hvor sistnevnte omfatter lærlinger, enn gjennomsnittet for universitetene.

Nær halvparten i førstestilling ved UiS

I figur 3.11 ser vi nærmere på fordelingen av personalet i forsker- og faglige stillinger, her med Forskerpersonalregisteret som kilde. Der DBH teller antall årsverk, registreres antall hoder i Forskerpersonalregisteret.

Vi ser at UiB og NMBU hadde den høyeste andelen professorer, mens UiA og USN hadde den høyeste andelen av personalet i førstestilling, det vil si professor, dosent, førsteamanuensis og førstelektor. Merk at andel personale i førstestilling her er noe annet enn andelen førstestillingskompetente årsverk.



Figur 3.11 Sammensetningen av forskere og faglig personale¹ ved universitetene i 2018 etter stilling. Prosent.

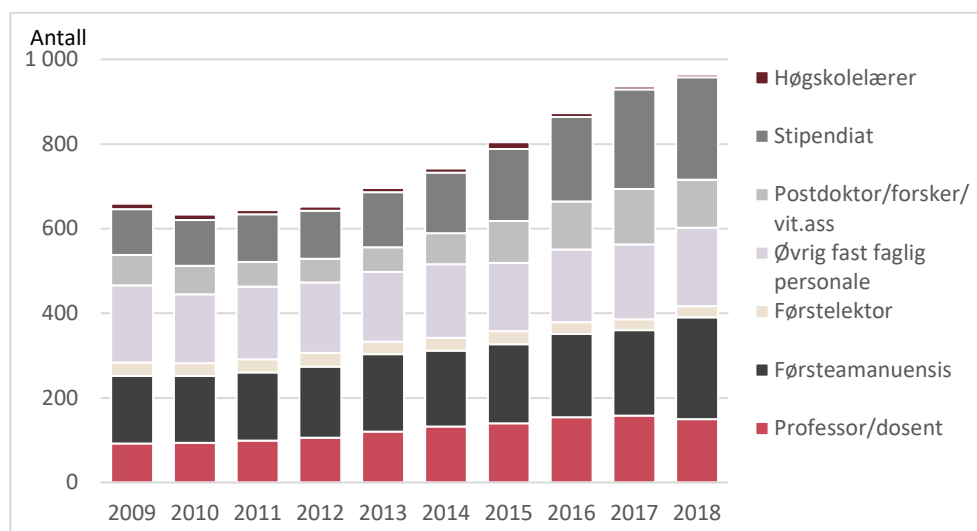
¹Øvrig fast faglig stilling omfatter universitetslektor, amanuensis, faglig leder (dekan og instituttleder), universitetsbibliotekar og spesialiststilling tilknyttet profesjonsutdanningene.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Andelen stipendiater var høyest ved NTNU og UiO, henholdsvis 32 og 31 prosent, og lavest ved OsloMet (12 prosent) og USN (13 prosent). Den høyeste andelen forskere og faglig personale tilsatt i midlertidige åremålsstillinger som postdoktor, forsker eller vit.ass., finner vi ved UiO og NMBU.

Ved Universitetet i Stavanger var 43 prosent av forskerne og det faglige personalet tilsatt i førstestilling i 2018, og professorandelen var 16 prosent. Andelen tilsatte i førstestilling ved UiS var dermed litt over gjennomsnittet for universitetene (39 prosent), mens professorandelen var lavere enn gjennomsnittet (18 prosent). UiS hadde den høyeste andelen førsteamanuenser blant universitetene, og har dermed flere som potensielt kan rykke opp til professor. En fjerdedel av forskerne og det faglige personalet ved UiS i 2018 var stipendiater, og 12 prosent var tilsatt i midlertidig stilling som postdoktor, forsker eller vit.ass. Stipendiatandelen er gjennomsnittlig for universitetene, mens andelen postdoktor/forskere/vit.ass. er merkbart lavere enn gjennomsnittet. Det er først og fremst UiO, NTNU, UiB og NMBU som har en høy andel tilsatte i postdoktor-, forsker- og vit.ass.-stillinger. UiS og UiT har her samme andel, 37 prosent.

Figur 3.12 viser sammensetningen av forskere og faglig personale ved UiS i perioden 2009–2018. Antall personer i disse stillingene har økt fra 660 i 2009 til 960 i 2018. Nær halvparten av veksten var nye stipendiatstillinger, i tillegg har antall førsteamanuenser og professorer økt merkbart. Det er også noe vekst i antall postdoktorstillinger og forskere tilsatt på prosjekt. Vi ser samtidig en nedgang i antall førstelektorer og høgskolelærere. Antall amanuenser har også gått ned.



Figur 3.12 Forskere og faglig personale¹ ved Universitetet i Stavanger 2009-2018 etter stilling.

¹Øvrig fast faglig personale omfatter amanuensis, universitetslektor, faglig leder (dekan og instituttleder) og universitetsbibliotekar.

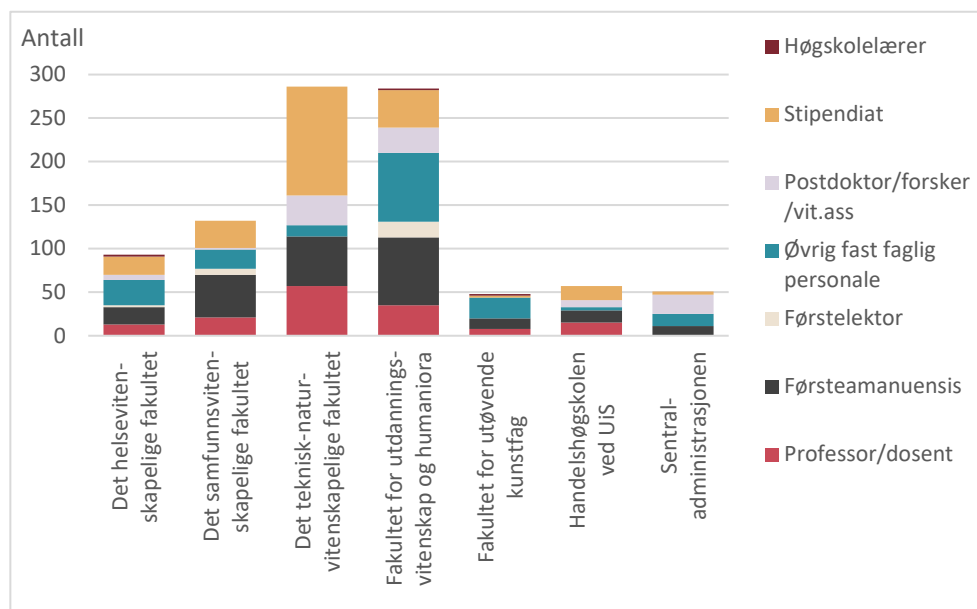
Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Stor variasjon i stillingsstrukturen ved fakultetene

Som tidligere nevnt var 43 prosent av forskerne og det faglige personalet ved UiS tilsatt i førstestilling og 37 prosent i midlertidige stillinger som stipendiat, postdoktor, forsker og vit.ass. Det er imidlertid store forskjeller mellom fakultetene ved UiS i sammensetningen av forskerne og det faglige personalet, se figur 3.13. Vi ser her nærmere på forskerne og det faglige personalet ved de seks fakultetene ved UiS, samt sentraladministrasjonen, som omfatter Arkeologisk museum og universitetsbiblioteket. Universitetsbibliotekarere er her klassifisert i stillingsgruppen «øvrig fast faglig personale».

Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet (TN-fakultetet) hadde flest forskere og faglig personale i 2018. Her var stipendiatene den største gruppen (over 40 prosent), fulgt av professorer og førsteamanuenser. I underkant av 40 prosent av personalet ved fakultetet var tilsatt i førstestilling, det vil si som professor, dosent, førsteamanuensis og førstelektor.

Nest flest forskere og faglig personale finner vi ved Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora (UVH-fakultetet). Her var sammensetningen av personalet ganske annerledes enn ved TN-fakultetet, med nær halvparten av personalet i førstestilling og 15 prosent som stipendiater. Den største personalgruppen var øvrig fast faglig personale, som primært omfatter universitetslektorer og faglige ledere som dekan og instituttleder. Det var også en stor andel førsteamanuenser ved UVH-fakultetet.



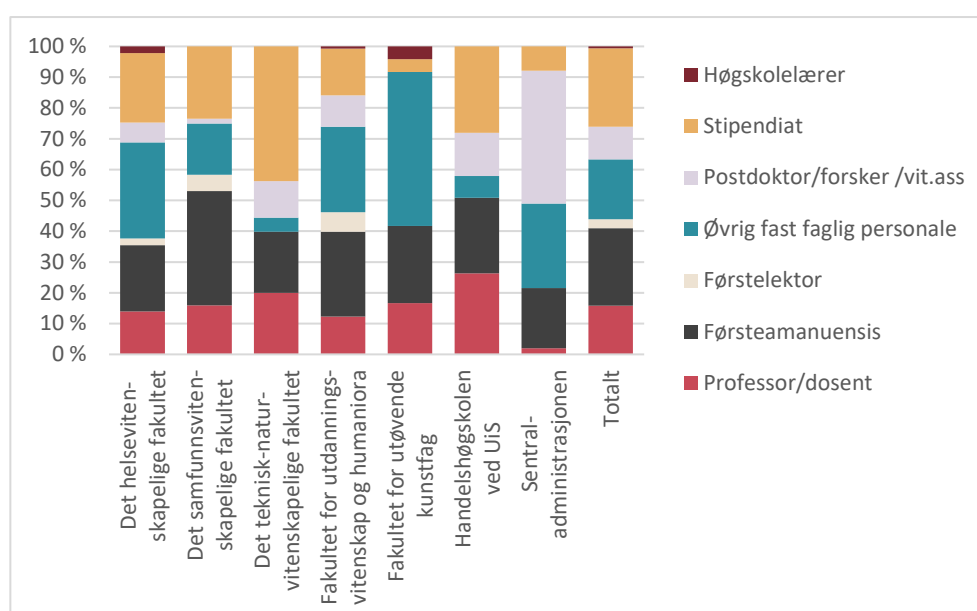
Figur 3.13 Forskere og faglig personale¹ ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter fakultet og stilling.

¹Øvrig fast faglig personale omfatter amanuensis, universitetslektor, faglig leder (dekan og instituttleder) og universitetsbibliotekar.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Tredje største fakultet var Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV-fakultetet), med om lag halvparten så mange tilsatte som TN- og UVH-fakultetet. Hele 60 prosent av forskerne og det faglige personalet var tilsatt i førstestilling, med førsteamanuensis som den største stillingsgruppen. Om lag en fjerdedel av personalet var stipendiater, mens postdoktor/forsker/vit.ass. kun utgjorde 2 prosent.

Det helsevitenskapelige fakultet (HV-fakultetet), Handelshøyskolen ved UiS (HH-fakultetet) og Fakultet for utøvende kunstfag (UK-fakultetet) hadde alle færre enn 100 tilsatte forskere og faglig personale i 2018. Ved Handelshøyskolen var halvparten tilsatt i førstestilling, tilsvarende gjaldt 42 prosent ved UK-fakultetet og 38 prosent ved HV-fakultetet. UK-fakultetet skiller seg ut med en høy andel personale i øvrig fast faglig stilling, her primært universitetslektorer, samt svært få stipendiater.



Figur 3.14 Forskere og faglig personale¹ ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter fakultet og stilling. Prosent.

¹Øvrig fast faglig personale omfatter amanuensis, universitetslektor, faglig leder (dekan og instituttleder) og universitetsbibliotekar.

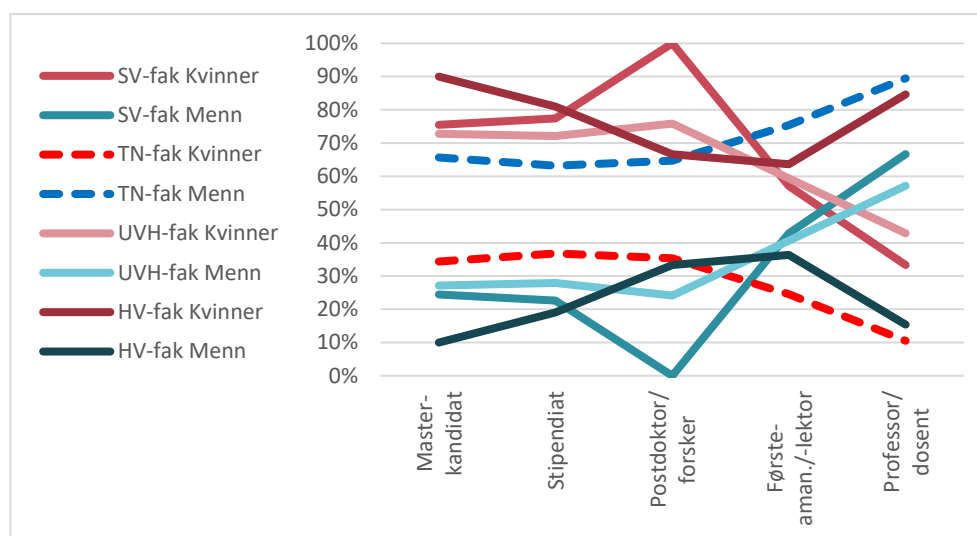
Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Høyest andel professorer og dosenter finner vi ved Handelshøyskolen ved UiS og TN-fakultetet, mens UVH-fakultetet hadde den laveste andelen professorer og dosenter, se figur 3.14. Samtidig finner vi den høyeste andelen stipendiater ved TN-fakultetet, med HH-fakultetet på andreplass med 28 prosent stipendiater. Ser vi på forholdstallet mellom antall stipendiater og antall tilsatte i førstestilling, finner vi at TN-fakultetet hadde færre enn én tilsatt i førstestilling per stipendiat, UVH-fakultetet hadde 3 tilsatte i førstestilling per stipendiat, mens UK-fakultetet hadde 10 personer i førstestilling per stipendiat.

Kjønnsubalanse ved flere fakulteter

Ved TN-fakultetet var kvinnene i mindretall på alle nivåer i 2018. Av professorene var kun 11 prosent kvinner, mens hver fjerde førsteamanuensis var kvinne. Kvinnelige stipendiater utgjorde 37 prosent, mens 34 prosent av fakultetets mastergradskandidater var kvinner.

Ved HV-fakultetet var bildet motsatt, med størst andel kvinner på alle nivåer. Hele 85 prosent av professorene ved fakultetet var kvinner. Kjønnsbalansen var jevnere på de lavere stillingsnivåene, med 64 prosent kvinnelige førsteamanuenser. Av mastergradskandidatene ved fakultetet var 90 prosent kvinner, og tilsvarende 81 prosent av stipendiatene. Ved både UVH- og SV-fakultetet var andelen kvinner høyere enn andelen menn på de lavere nivåene, mens andelen menn var høyere på professornivået (henholdsvis 33 og 43 prosent kvinnelige professorer). Begge fakultetene hadde rundt 75 prosent kvinnelige mastergradskandidater, og om lag samme andel kvinnelige stipendiater. Andelen kvinnelige førsteamanuenser og -lektorer var i underkant av 60 prosent ved begge fakultetene. Ved SV-fakultetet var alle postdoktorer og forskere kvinner i 2018, men det var samtidig svært få tilsatte i disse stillingene.



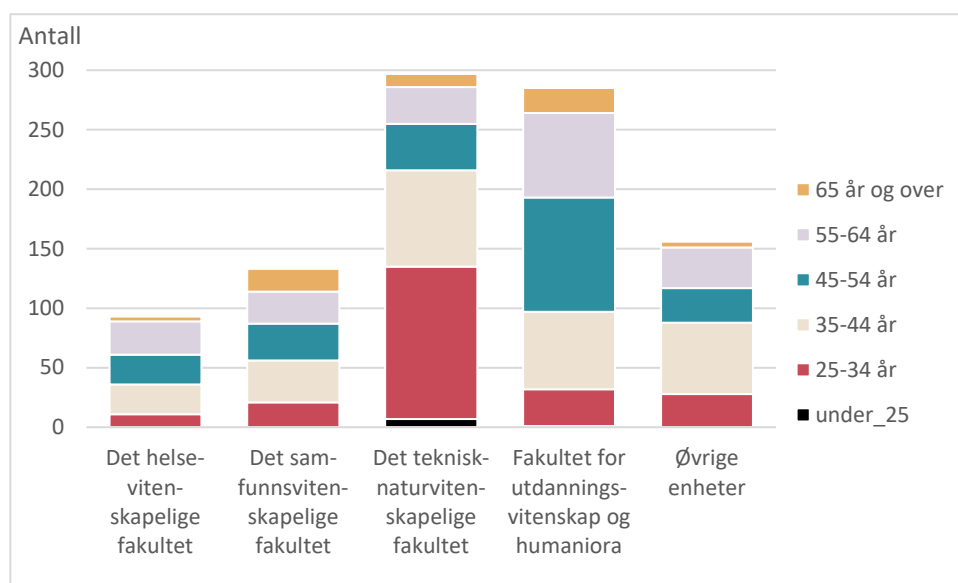
Figur 3.15 Kjønnsbalanse ved de fire største fakultetene ved UiS i 2018.

Kilde: NIFU/DBH

Handelshøyskolen ved UiS og UK-fakultetet er ikke med i figuren. Begge fakultetene hadde en lav andel kvinnelige professorer/dosenter, henholdsvis 27 og 25 prosent kvinner, og ved Handelshøyskolen var kun 14 prosent av førsteamanuensene kvinner, mot 42 prosent ved UK-fakultetet. Samtidig var kvinneandelen 44 prosent blant stipendiatene ved Handelshøyskolen, mens alle stipendiatene ved UK-fakultetet var menn (de er svært få).

Forskerne ved TN-fakultetet er yngst

TN-fakultetet har den laveste gjennomsnittsalderen blant forskerne og det faglige personalet, 39 år. Dette har direkte sammenheng med den høye andelen stipendiater. UVH-fakultetet, HV-fakultetet og SV-fakultetet har alle en gjennomsnittsalder på 49 år. Figur 3.16 viser at SV-fakultetet og UVH-fakultetet hadde flest tilsatte i aldersgruppen 65 år og over i 2018. UVH-fakultetet har også mange i aldersgruppen 55-64 år. Disse to fakultetene ser dermed ut til å ha det største behovet for å rekruttere inn nye forskere og faglig personale i løpet av de neste 10–15 årene.



Figur 3.16 Alderssammensetningen for forskere og faglig personale ved UiS i 2018 etter fakultet.

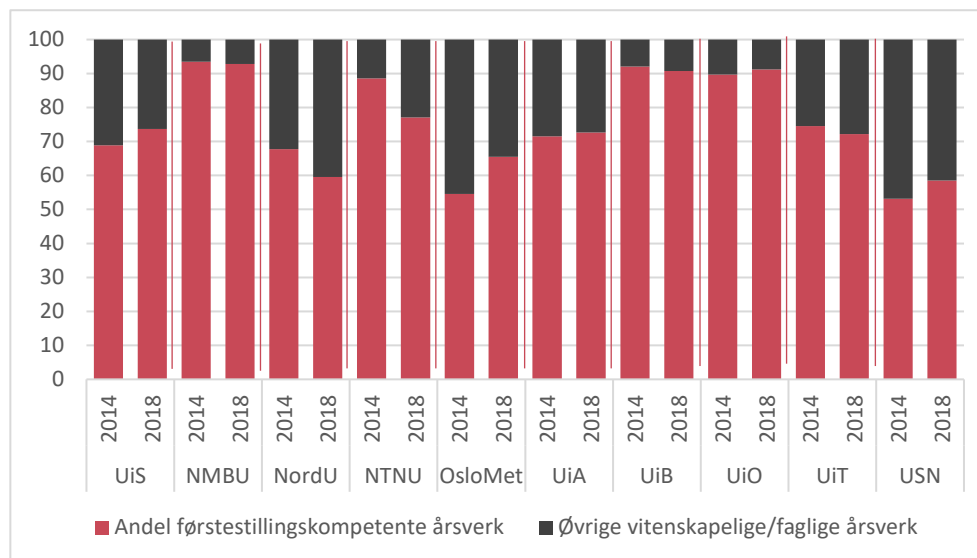
Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

3.2.2 Kompetanseprofil for forskerne og det faglige personalet

NMBU, UiO og UiB hadde den høyeste andelen førstestillingskompetente årsverk i 2018, se figur 3.17, alle med over 90 prosent. Lavest andel finner vi ved de tre nyeste universitetene, USN, OsloMet og NU. Ved UiS var andelen førstestillingskompetente årsverk 74 prosent, noe som ligger litt lavere enn gjennomsnittet for universitetene (78 prosent).

Figuren viser også endringen i førstestillingskompetente årsverk fra 2014 til 2018. Vi ser at ved NTNU og NU har andelen gått merkbart ned i perioden, noe som sannsynligvis har sammenheng med strukturendringene og fusjonene som disse institusjonene har vært igjennom. Størst vekst i andelen førstestillingskompetente årsverk i perioden finner vi ved OsloMet og UiS, samt ved USN – men her er det tall

for Høgskolen i Buskerud og Vestfold som er brukt i 2014, og lærestedet har i perioden fusjonert med Høgskolen i Telemark. Ved øvrige læresteder er det kun små endringer.



Figur 3.17 Andel førstestillingskompetente årsverk ved universitetene i 2014 og 2018.

Kilde: DBH, NOKUT-portalen

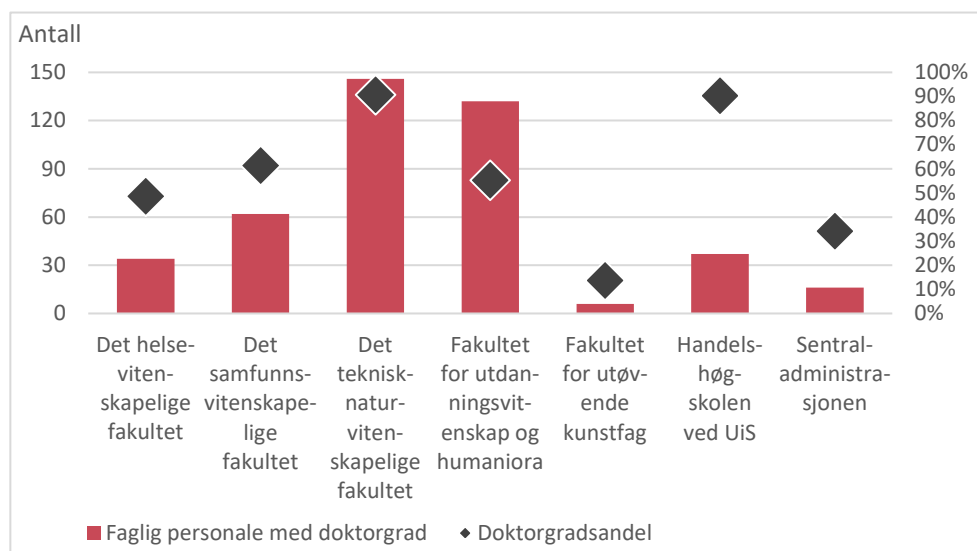
I 2018 hadde i overkant av 60 prosent av forskerne og det faglige personalet ved UiS, eksklusive stipendiater, vit.ass. og høgskolelærere, doktorgrad¹¹. Høyest doktorgradsandel hadde UiO og NMBU med henholdsvis 87 og 85 prosent, fulgt av UiB med 81 prosent. USN, NU og OsloMet hadde den laveste andelen, alle tre under 50 prosent.

De nyeste universitetene har en høyere andel personale i universitetslektorstilling, en stilling som ikke krever doktorgrad, enn de øvrige universitetene, og kommer dermed ut med en lavere doktorgradsandel. Ved Universitetet i Agder hadde 56 prosent av personalet doktorgrad, mens NTNU (71 prosent) hadde en litt høyere doktorgradsandel enn UiT (64 prosent).

Ser vi nærmere på doktorgradsandelene og antall forskere og faglig personale med doktorgrad ved UiS-fakultetene, se figur 3.18, finner vi at TN-fakultetet hadde flest ansatte med doktorgrad og den høyeste doktorgradsandelen (91 prosent). Omtrent like høy doktorgradsandel hadde Handelshøgskolen (90 prosent), dernest følger SV-fakultetet med 61 prosent og UVH-fakultetet med 55 prosent. Lavest andel forskere og faglig personale med doktorgrad finner vi ved Fakultet for utøvende kunsthøgskolen, kun 14 prosent. Dette har sammenheng med at det er ulike

¹¹ Doktorgradsandelene i 2018 er foreløpige. Vi er i skrivende stund ikke ferdige med å innhente opplysninger om personer som har avlagt doktorgrad i utlandet.

vurderingskriterier for personale tilsatt innenfor utøvende kunst (se forskrift til UH-loven: kilde)



Figur 3.18 Antall personer med doktorgrad og doktorgradsandelen¹ ved UiS i 2018 etter fakultet.

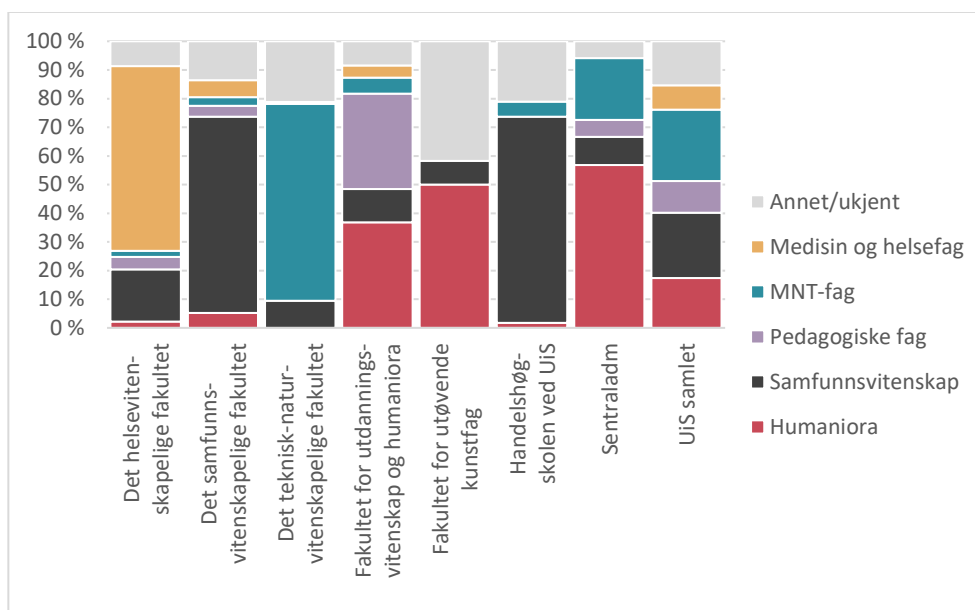
¹Foreløpige tall for doktorgradsandelen i 2018.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Figur 3.19 viser at den faglige bakgrunnen til forskerne og det faglige personalet ved de ulike fakultetene er sammensatt, og at det er en høy grad av spesialisering innenfor det enkelte fakultet. Ved Handelshøyskolen hadde hele 72 prosent av dette personalet samfunnsvitenskapelig utdanning i 2018, og av disse utgjør økonomer nesten to tredjedeler. Ved TN-fakultetet hadde nær 70 prosent utdanning innenfor MNT-fag, med en liten overvekt av bakgrunn fra matematikk og naturvitenskap. Også ved HV-fakultetet var det ikke overraskende en sterk spesialisering innenfor helsefagene, hvor en tredjedel av de ansatte med helsefaglig bakgrunn hadde høyere utdanning innenfor sykepleie.

Nær 70 prosent av forskerne og det faglige personalet ved SV-fakultetet hadde samfunnsvitenskapelig utdanningsbakgrunn. Av disse hadde flest bakgrunn fra sosialt arbeid, sosiologi og statsvitenskap. Ved UK-fakultetet hadde halvparten høyere utdanning fra humanistiske fag, mens vi mangler utdanningsopplysninger for om lag 40 prosent. Forskerpersonalregisteret inneholder kun opplysninger om utdanning på mastergradsnivå og har mangelfulle opplysninger om utdanning avlagt i utlandet. En del personale innenfor ulike kunstfelt har enten tatt utdanningen i utlandet, eller de har ikke høyere utdanning på masternivå. Det er andre vurderingskriterier som ligger til grunn for vurdering av kompetanse for personale innenfor utøvende kunst, se forskrift for opprykk til professor¹².

¹² https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-02-09-129#KAPITTEL_2



Figur 3.19 Fagbakgrunn for forskere og faglig personale ved UiS i 2018 etter fakultet.

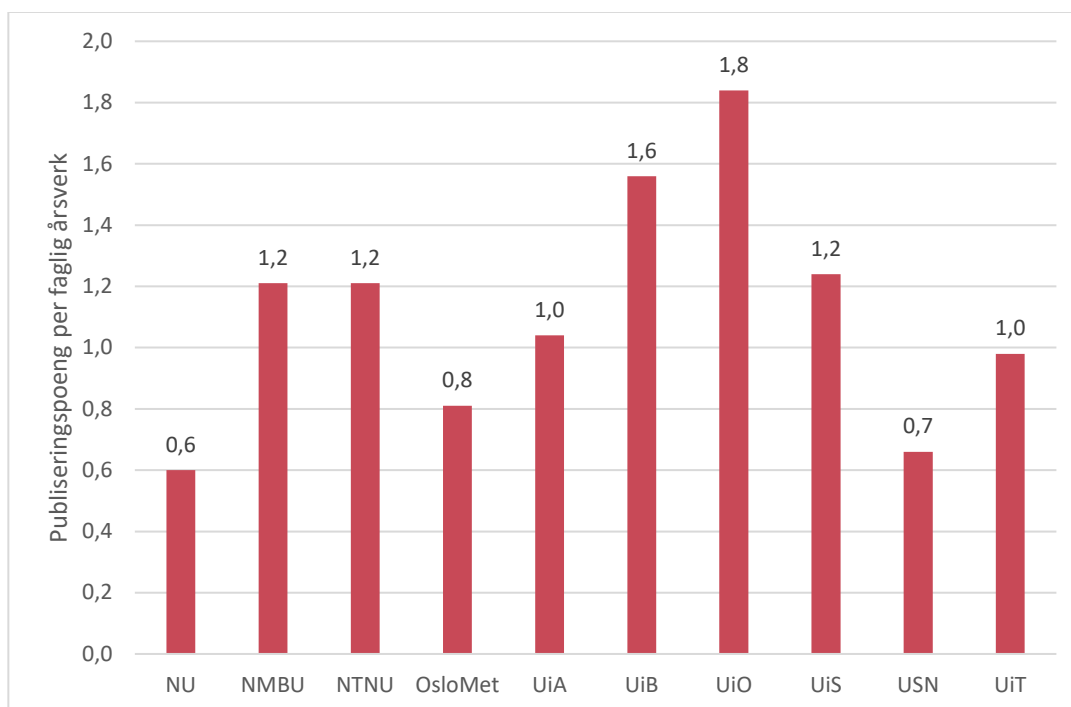
Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

Ved UVH-fakultetet utgjør humanistene den største gruppen, fulgt av pedagogene. Blant humanistene er det spesielt mange med utdanningsbakgrunn innenfor språk- og litteraturvitenskap. Også ved sentraladministrasjonen har en stor andel av personalet bakgrunn fra humaniora, ikke overraskende innenfor arkeologi, ettersom mange av disse er tilsatt ved Arkeologisk museum. Her er det også en betydelig andel med utdanning fra MNT-fagene.

3.3 Vitenskapelig publisering

Betydningen av vitenskapelig publisering som en indikator på både forskningsaktivitet og -kvalitet, er løftet frem de senere årene. Tallet på publikasjonspoeng per faglig årsverk er brukt både som en styringsparameter i den statlige finansieringen av UH-sektoren samt som et kvalitetskriterium i Strukturmeldingen.

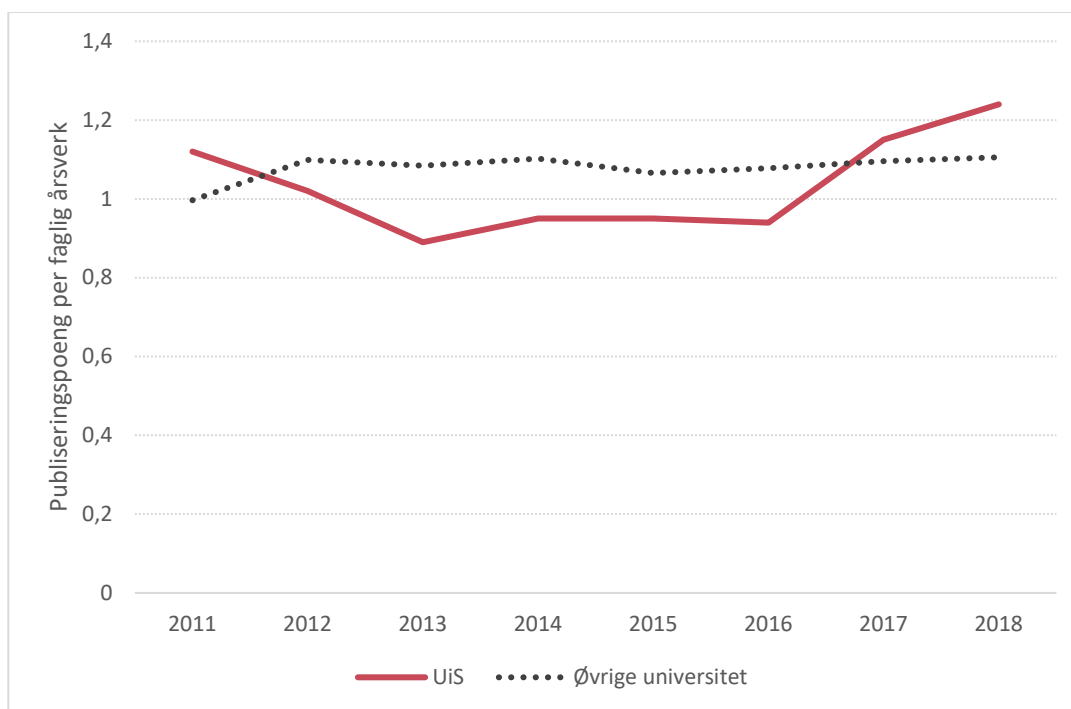
Figur 3.20 viser publiseringspoeng per faglig årsverk i 2018, etter institusjon. UiS er på samme nivå som både NTNU og NMBU og har en høyere produksjon av publikasjonspoeng enn USN, OsloMet, NU, UiT og UiA.



Figur 3.20 Publiseringspoeng per faglige årsverk etter institusjon i 2018.

Kilde: Vedlegg Tilstandsrapporten i høyere utdanning 2019.

Figur 3.21 viser hvordan UiS har utviklet seg over tid, når det gjelder denne indikatoren. Mens universitetene i gjennomsnitt produserer publikasjonspoeng ganske likt fra år til år i denne perioden, har UiS hatt et ganske markant løft etter 2016. Vi ser også at det var en relativt stor nedgang i denne produksjonen fra 2011 til 2013.



Figur 3.21 Utvikling i publiseringspoeng per faglig årsverk for UiS og øvrige universitet (uveid gjennomsnitt) i perioden 2011–2018.

Kilde: Vedlegg Tilstandsrapporten i høyere utdanning 2019.

3.4 Oppsummering

UiS ønsker, i likhet med øvrige høyere utdanningsinstitusjoner, å gjennomføre forskning av høy kvalitet – og dette gjenspeiles i strategien. Hvordan man vurderer kvalitet i forskning, kan selvfølgelig diskuteres – i dette kapitlet har vi valgt å bruke en rekke indikatorer som er kjente fra både strukturmeldingen og fra finansieringssystemet for UH-sektoren (styringsparametre). Indikatorene belyser kvalitet fra ulike sider og vil til sammen kunne si noe om situasjonen ved UiS i dag (2018) og utviklingen over tid.

Vi har også brukt indikatorer som belyser forskningsaktivitetens/forskningens innretning ved UiS, på institusjonsnivå, fakultetsnivå og sammenlignet med øvrige universitet. Disse indikatorene kan brukes til å vurdere om UiS beveger seg i ønsket retning hva gjelder forskningsaktivitet.

I 2017 brukte UiS 660 mill. kr på FoU. Dette er mer enn andre universiteter som har flere ansatte og flere studenter enn UiS. De «gamle» universitetene er imidlertid i en klasse for seg, noe som heller ikke er overraskende. UiS har hatt en positiv utvikling i perioden vi ser på hva gjelder utgifter til forskning, og har hatt en årlig realvekst som er høyere enn gjennomsnittet for de ti universitetene.

UiS har også hatt en høyere andel ekstern finansiering av forskning enn hva tilfellet er for OsloMet, NU, UiA og USN, men det har likevel vært en liten nedgang

i denne andelen fra 2009 til 2017. For UiS er Forskningsrådet, øvrige offentlige midler og næringslivet de dominerende eksterne finansieringskildene. Andelene er små sammenlignet med for de «gamle» universitetene, men relativt mye større enn for de «nye» universitetene.

UiS driver også primært med anvendt forskning og i mindre grad med grunnforskning. Her har vi også sett at det er tydelige forskjeller mellom de nye og de gamle universitetene, selv om fordelingen mellom grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid ved UiS ikke skiller seg mye fra fordelingen ved NTNU, NMBU og UiT.

Gjennomgangen i kapitlet har også vist at UiS bidrar i ikke ubetydelig grad til forskningen på energi, utdanning, IKT og også reiseliv, som foregår i Norge.

Vi har i kapittel 3 også sett på personalsammensetningen ved UiS. I perioden fra 2009 til 2018 har det vært en økning i antall ansatte ved UiS, og den største veksten har vært blant de faglig ansatte (undervisning, forskning og formidling). Vi ser også at størst vekst har vært blant stipendiatene og førsteamanuensene, men at det også har vært en økning i antall professorer. Sannsynligvis er denne økningen blant annet en konsekvens av strengere krav til kompetansen i fagmiljøene rundt både masterutdanninger og forskerutdanninger.

Når det gjelder totalt antall utførte årsverk, så var UiS tredje minst av universitetene i 2018. Målt i antall hoder er nesten halvparten av det faglige personalet ved UiS tilsatt i en førstestilling (førsteamanuensis, førstelektor eller professor). Denne andelen er over snittet for universitetene, men andelen professorer ved UiS er noe lavere enn gjennomsnittet. Viktig her er at UiS har den høyeste andelen førsteamanuenser blant universitetene, og disse vil potensielt rykke opp til professor i løpet av en viss tidsperiode.

Vi har også sett på stillingsstrukturen ved fakultetene ved UiS, og her er det stor variasjon. Noe av variasjonen er selvfølgelig betinget av fakultetenes ulike størrelse, samt at ulike fagområder har ulike tradisjoner for vurdering av kompetanse. Fakultetet for utøvende kunstfag har for eksempel en stor andel faglig tilsatte i kategorien «øvrig fast faglig personale». Den høyeste andelen professorer finner vi ved Handelshøyskolen, mens den høyeste andelen førstekompetente finner vi ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dersom UiS etterstreber en mer lik fordeling av faglig tilsatt personale på tvers av fakultetene, kan det også være hensiktsmessig å se nærmere på aldersfordelingen i personalet på det enkelte fakultet. TN-fakultetet har den laveste gjennomsnittsalderen, mens SV- og UVH-fakultetet har flest tilsatte i aldergruppen 65 år og over. Den lave snittalderen ved TN-fakultetet henger imidlertid sannsynligvis sammen med mange i stipendiatstillinger ved dette fakultetet.

Videre pekes det på en kjønnsubalanse ved flere av fakultetene, der blant annet mennene var i flertall på alle nivåer ved TN-fakultetet, mens det motsatte var

tilfellet ved HV-fakultetet. En stor kjønnsubalanse vil kanskje kunne påvirke fremtidig rekruttering av faglig tilsatte til det enkelte fakultet.

Mens Forskerpersonalregisteret teller antall hoder, teller DBH antall forskerårsverk. Andelen førstekompetente årsverk er ofte brukt som en (av flere) indikatorer for forskningskvalitet. Andelen førstekompetente årsverk ved UiS var i 2018 på 74 prosent – litt lavere enn gjennomsnittet for universitetene. Også på denne indikatoren kan man si at UiS befinner seg «midt på treet» – over de andre «nye» universitetene, men et stykke bak de «gamle» universitetene. I kapittel 3 har vi også sett hvordan andelen førstekompetente årsverk – for enkelte av universitetene, har gått ned fra 2014 til 2018 – som en konsekvens av fusjonene. Dette gjelder særlig for NU og NTNU. UiS opplevde en liten økning i denne andelen i løpet av den samme fireårsperioden.

Førstekompetanse krever doktorgrad, og vi har også sett på andelen tilsatte med doktorgrad ved det enkelte fakultet ved UiS. Den laveste andelen med doktorgrad er ved Fakultetet for utøvende kunsthøgskole – noe som ikke nødvendigvis er overraskende, da det er andre kriterier for vurdering av kompetanse på dette fagområdet. Både ved TN-fakultetet og ved Handelshøgskolen er doktorgradsandelen høy – 90 prosent av de faglig tilsatte har her doktorgrad. Ved de andre fakultetene er andelen en del lavere, og tiltak for å få opp denne bør sannsynligvis diskuteres i neste strategiperiode.

Vitenskapelig publisering er også en mye brukt indikator for forskningskvalitet. Sammenlignet med de øvrige universitetene er UiS her på linje med både NMBU og NTNU når det gjelder produksjon av publiseringspoeng. De «gamle» universitetene UiO og UiB publiserer langt mer. Det er her viktig å også presisere at UiS har hatt en svært positiv utvikling på denne indikatoren i løpet av den perioden vi har sett på, og særlig fra 2016 er det en økning i produksjon av publiseringspoeng blant forskerne ved UiS. Kanskje kan det være av interesse for UiS å gå litt tilbake i tid for å se om denne økningen er tilfeldig, eller om spesielle tiltak for å øke produksjonen ble igangsatt. Og kan det i så fall være aktuelt å videreutvikle disse tiltakene for å øke publiseringen ytterligere, dersom man anser at det er behov for det?

4 Samfunnsrelevans

Universitetet beskriver seg selv blant annet som et universitet som er relevant og synlig for og i samfunnet og at både studenter og ansatte skal samhandle tett med omgivelsene. Den regionale forankringen og tilhørigheten er av stor betydning og nevnes som et viktig oppmerksomhetsområde flere steder i de tre strategidokumentene. I dokumentet fra 2017 er Samfunnsutvikling og innovasjon ett av de tre tverrgående satsingsområdene. Her fremheves det blant annet at «ansatte og studenter skal være tett på samfunnsutfordringene, spesielt på videreutvikling av egen region, og arbeide for å løse komplekse utfordringer. I 2013-strategien står det at «Universitetet i Stavanger skal være en drivkraft i regionens kunnskapsutvikling og et internasjonalt forskningsuniversitet med vekt på nyskaping og innovasjon».

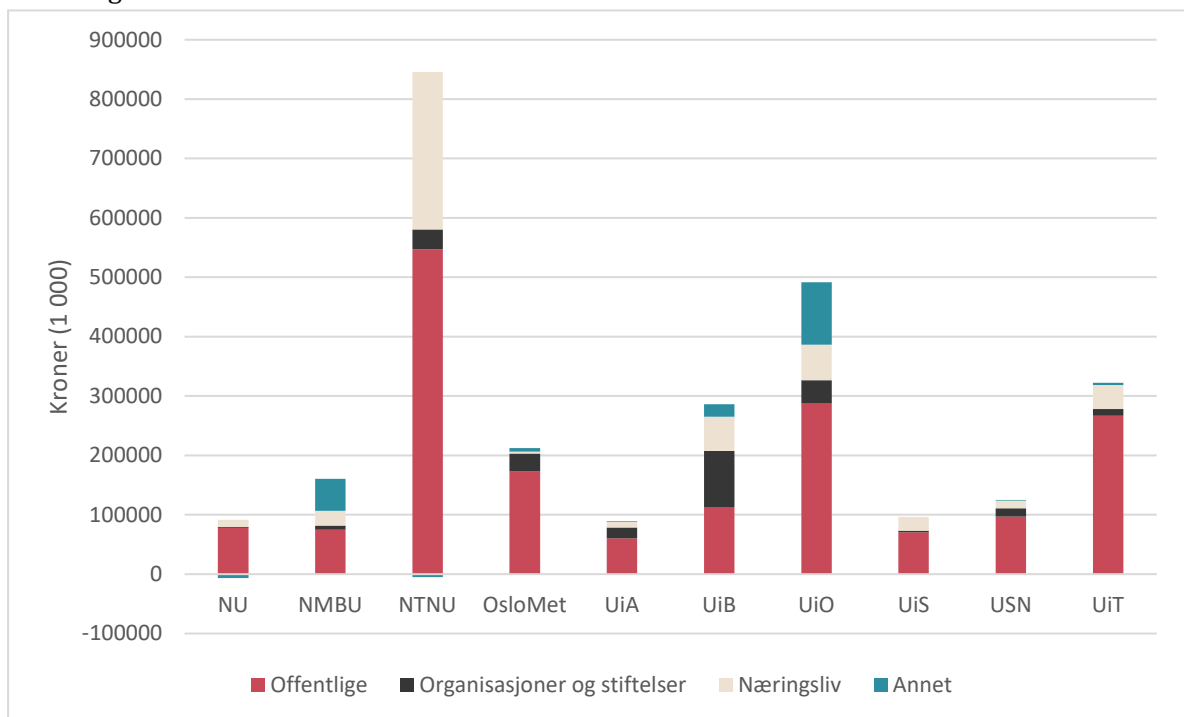
Utsagnene fra strategidokumentene viser også at den nasjonale og internasjonale forankringen er viktig for UiS og for oppfyllelsen av universitetets samfunnsoppdrag. UiS' internasjonale orientering er belyst i kapittel 5.

Ivaretagelsen av samfunnsoppdraget er et viktig kriterium i vurdering av kvalitet og har også betydning i den statlige, resultatbaserte finansieringen av UH-sektoren. Vanlige indikatorer er bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet og også antall kommersialiseringer. Kunnskapsdepartementet har fastsatt fire overordnede mål for universiteter og høyskoler i Norge. Ett av disse overordnede målene er forskning og utdanning for velferd, verdiskapning og omstilling. For å vurdere måloppnåelse er det fastsatt flere styringsparametre. En av disse parametrene er nettopp bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet. En annen styringsparameter er andelen mastergradskandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning. En høy andel kandidater i relevant arbeid vil si noe om utdanningenes relevans og således samspillet med samfunnslivet. Andre indikatorer som også kan si noe om utdanningene ved UiS' samspill med samfunnslivet, er for eksempel andel utdanninger med praksis sammenlignet med andre institusjoner og antall deltidsstudier som tilbys, sammenlignet med andre UH-institusjoner.¹³

¹³ Disse figurene finnes i vedlegg V4 og V6.

4.1 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet

Figur 4.1 illustrerer også størrelsesforholdet mellom universitetene – hvor NTNU nå er mye større enn de andre institusjonene. Sammen med NU og UiA er UiS blant de universitetene som har lavest bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet. Dette er selvfølgelig også betinget av institusjonenes størrelse. Når det gjelder finansieringskilder, ser vi av figuren at denne aktiviteten ved UiS i hovedsak finansieres gjennom offentlige kilder, men noe finansieres også gjennom næringslivet.

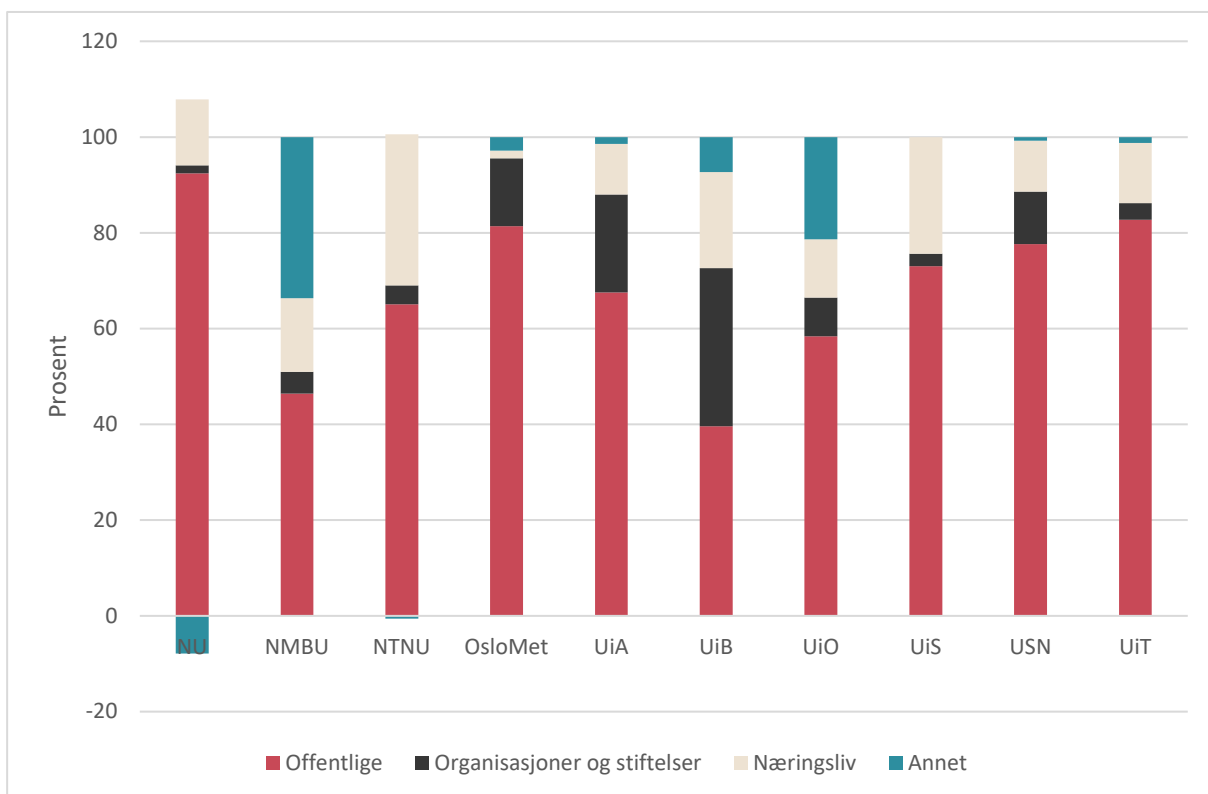


Figur 4.1 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet etter finansieringskilde og institusjon 2018. Kroner (1 000).

Kilde: DBH

I bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet inngår for eksempel etter- og videreutdanning som institusjonen tilbyr. Vedleggstabell V2 gir oversikt over utdanningstilbudet ved UiS sammenlignet med de andre universitetene. Tabellen viser at etter- og videreutdanning tilbys i mindre grad ved UiS (det er få tilbud), enn hva tilfellet er ved enkelte av de andre universitetene. Noe av forklaringen på de relativt lave BOA-inntektene for UiS kan ligge her.

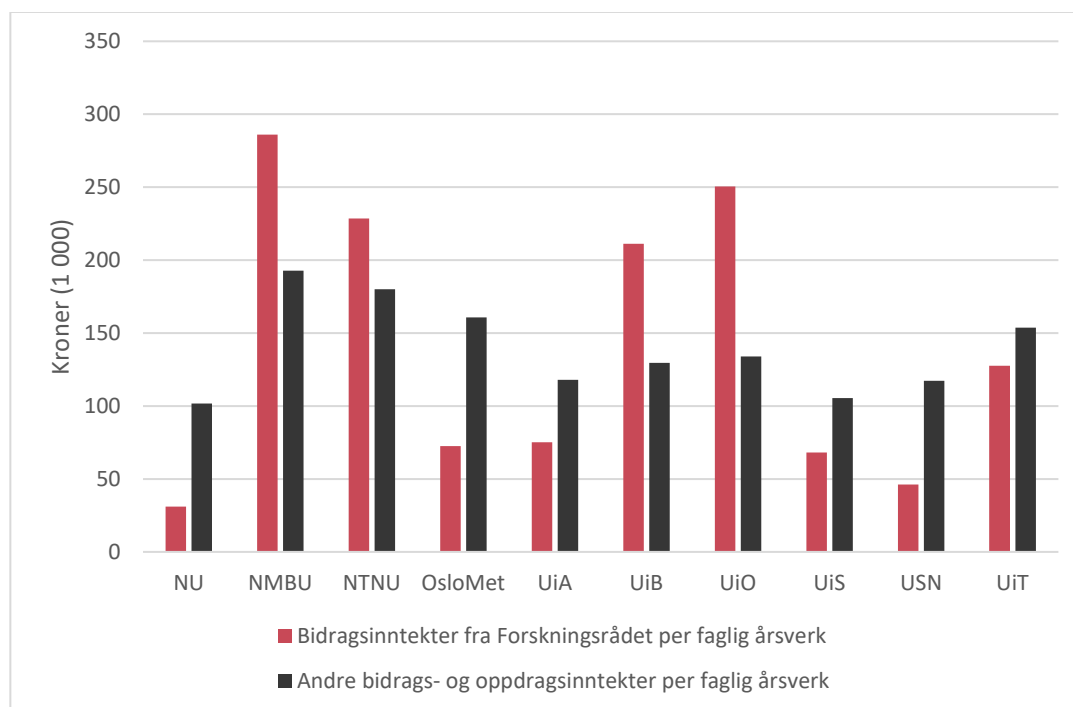
Figur 4.2 viser hvordan finansieringskildene fordeler seg andelsvis. Her blir fordelingen mellom offentlige kilder og næringslivet enda tydeligere for UiS. Fordelingen mellom finansieringskilder ligner til en viss grad på fordelingen ved NTNU – selv om andelen næringslivsfinansiering er enda noe større ved dette universitetet.



Figur 4.2 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet etter finansieringskilde og institusjon 2018. Prosent.

Kilde: DBH

For å belyse enda bedre hvordan forskerne ved institusjonen bidrar i samspillet med samfunnslivet, har vi her valgt å bruke både bidragsinntekter fra Forskningsrådet og andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk til å vurdere dette. Figur 4.3 viser at NMBU har de høyeste bidragsinntektene fra Forskningsrådet per faglig årsverk, mens UiO, NTNU og UiB følger etter. UiS er blant universitetene med lavest slik inntekt. Lavest på denne indikatoren finner vi NU. I motsetning til de «gamle» universitetene (inkl. NMBU) har UiS høyere inntekter per faglig årsverk fra andre oppdrag og bidrag enn fra Forskningsrådet. Dette gjelder også for de øvrige «nye» universitetene – inkludert UiT.



Figur 4.3 Bidragsinntekter fra Forskningsrådet per faglig årsverk og andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk i 2018.

Kilde: DBH

Det kan også være av interesse å se på utviklingen over tid når det gjelder «andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk». Tabell 4.1 viser utviklingen for alle universitetene over en tiårsperiode, fra 2008. Tabellen viser at det har vært en liten nedgang i disse inntektene for UiS. Imidlertid gir også tabellen et godt bilde av at dette er inntekter som også kan variere mye fra år til år, for alle institusjonene som er inkludert her. Hva variasjonene kan skyldes, har vi ikke gått nærmere inn på i denne sammenheng.

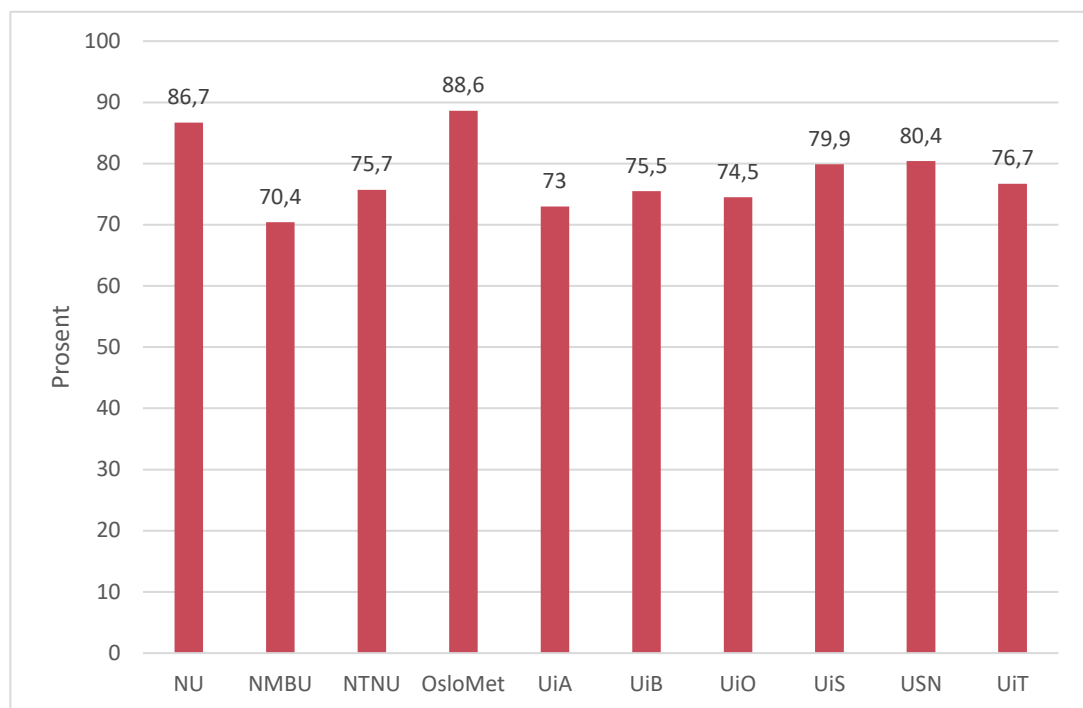
Tabell 4.1 Andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk etter institusjon, 2008–2018.

	2010	2012	2014	2016	2018
NU	154,3	120,5	134,5	129,6	101,8
NMBU	187,4	213,8	151,8	159,4	192,7
NTNU	175,2	212,4	221,7	191,1	180,0
OsloMet	91,5	60,8	97,9	131,7	160,7
UiA	144,7	104,9	109,6	104,6	117,9
UiB	160,5	166,1	121,2	116,5	129,6
UiO	139,8	111,8	145,3	136,2	134,0
UiS	111,6	91,8	177,6	108,8	105,5
USN	114,0	120,0	103,9	105,1	117,2
UiT	161,9	163,0	177,4	183,4	153,7

Kilde: Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2019, vedlegg.

4.2 Relevante utdanninger

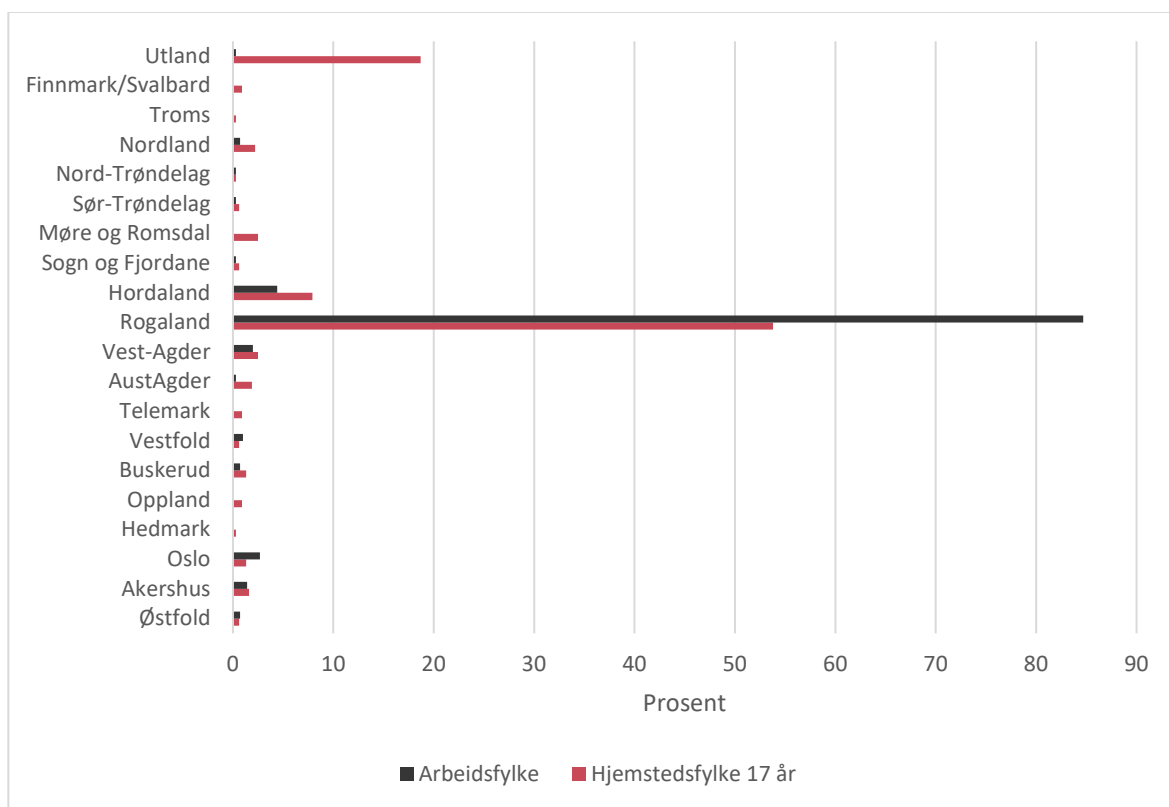
Figur 4.4 viser i hvilken grad mastergradskandidater utdannet ved de ulike universitetene er i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning. Nærmere 80 prosent av kandidatene utdannet ved UiS i 2017 var i relevant arbeid noe tid etter fullført utdanning. Kandidatene fra UiS er dermed blant de kandidatene utdannet ved norske universiteter som i størst grad er å finne i relevant arbeid kort tid etter at utdanningen er avsluttet. Høyest på denne indikatoren finner vi kandidatene utdannet fra OsloMet, etterfulgt av NU, USN og UiS. Det ser ut til at det er kandidatene fra NMBU og UiA som (i 2017) hadde de største utfordringene med å finne relevant arbeid.



Figur 4.4 Andel mastergradskandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning etter institusjon, 2017.

Kilde: NIFUs kandidatundersøkelse

Det kan også være av interesse å se på hvor i landet kandidatene utdannet ved UiS havner, sammenlignet med kandidatens opprinnelige hjemstedsfylke. Figur 4.5 viser altså at langt de fleste av dem som er utdannet ved UiS, finner seg arbeid i Rogaland fylke, uavhengig av opprinnelig hjemstedsfylke. Langt de fleste som har studert ved UiS, kommer da også opprinnelig fra Rogaland, men de som etter endt utdanning får Rogaland som arbeidsfylke, er likevel langt flere. Dette funnet må man blant annet kunne tolke som at utdanningene som tilbys ved UiS, er spesielt relevante for offentlig og privat næringsliv i dette fylket.



Figur 4.5 Kandidater utdannet ved UiS våren 2013, 2015 og 2017 fordelt på hjemstedsfylke og arbeidsfylke et halvt år etter eksamen.

Kilde: NIFU, Kandidatundersøkelsen.

4.3 Innovasjonsaktivitet

UiS profilerer seg som et innovativt universitet, hvorpå de skal være en drivkraft i kunnskapsutvikling og endringsprosesser i samfunnet. Innovasjonsaktivitet vil ofte være en god indikator på universitetets samfunnsrelevans. Det finnes noen indikatorer som kan belyse deler av innovasjonsaktiviteten ved en institusjon, og i det følgende har vi sett nærmere på disse.

Fra SSBs innovasjonsundersøkelse finner vi at foretak i Rogaland samarbeider verken mer eller mindre med universiteter og høyskoler om FoU eller innovasjon enn foretak i andre fylker (Indikatorrapporten, 2019). Det er heller ikke universiteter og høyskoler foretakene først og fremst samarbeider med, når det gjelder disse aktivitetene. For Rogaland kan det se ut som om foretakene i størst grad samarbeider med egne kunder og leverandører om innovasjon og FoU (Indikatorrapporten, 2019: figur 7.1h), selv om UH-institusjoner også oppgis som en relativt viktig samarbeidspartner.

Direktoratet for forvaltning og IKT har utviklet et eget innovasjonsbarometer, og dette ble lansert første gang i 2018. Tall fra barometeret viser at statlige virksomheter (inkl. UH-institusjoner) i Norge er innovative. Tallene viser også at innovasjon i statlig sektor i stor grad skjer som en konsekvens av internt samarbeid, men blant annet privat næringsliv er også viktige samarbeidspartnere i så måte.¹⁴

Særlig innovasjon i offentlig sektor er vanskelig å måle, og i enkelte diskusjoner fremstilles innovasjon i offentlig sektor som lite håndfast – noe som for eksempel skal bidra til renere luft eller mindre sosial ulikhet (Indikatorrapporten, 2019, s. 308). Vi har i denne sammenheng brukt tall fra DBH for å vurdere innovasjonsaktiviteten ved UiS og for å sammenligne med de andre universitetene. Tallene sier i mindre grad noe om hvem institusjonene samarbeider med. Imidlertid kan man i DBH skille mellom 1) aktivitet ved egen institusjon til egen kommersialiseringsenhet, 2) aktivitet ved egen institusjon til samarbeidende kommersialiseringsenhet og 3) aktivitet ved andre institusjoner til egen kommersialiseringsenhet. Vi har under sett på alle disse tre aktivitetene under ett, men de fleste institusjonene har kun aktivitet ved egen institusjon til egen kommersialiseringsenhet – som også er i samsvar med funnene i Innovasjonsbarometeret (Difi, 2018). UiS er ett av to universiteter som i 2018 bearbeidet aktivitet foretatt ved andre institusjoner ved egen kommersialiseringsenhet. Universitetet i Bergen er det andre universitetet med slik aktivitet.

Tabell 4.2 viser altså alle de tre aktivitetsformene sett under ett, for perioden 2016–2018. UiS er blant universitetene med flest mottatte forretningsideer i gjennomsnitt per år – bare UiO mottar flere. Også når det gjelder inngåtte

¹⁴ Her har vi ikke tall fordelt etter fylke.

lisensieringskontrakter, kommer UiS høyt opp på lista sammenlignet med de andre universitetene. UiO, NTNU og UiB har flere inngåtte lisensieringskontrakter i gjennomsnitt per år enn UiS. Her skal man også ta institusjonenes størrelse i betraktning og peke på at universitetene som befinner seg øverst på denne listen, er betraktelig mye større (på alle måter) enn UiS. I gjennomsnitt per år har aktiviteten ved UiS resultert i etablering av i overkant av tre nye foretak. Her er det imidlertid UiB som kommer øverst, med etablering av 6 nye foretak i gjennomsnitt per år i den aktuelle treårsperioden.

Tabell 4.2 Gjennomsnittlig årlig antall mottatte forretningsideer, patentsøknader, inngåtte lisensieringskontrakter og nye foretak etablert 2016–2108, etter universitet.

	Mottatte forretningsideer	Patentsøknader	Inngåtte lisensieringskontrakter	Nye foretak etablert
NU	3,3	0,3	0,0	0,0
NMBU	46,7	3,3	2,3	1,7
NTNU	144,7	46,3	17,0	4,3
OsloMet	4,7	0,3	0,0	0,7
UiA	14,7	0,3	0,0	0,3
UiB	115,3	18,3	8,3	6,0
UiO	156,0	70,0	41,7	5,7
UiS	117,7	6,3	7,7	3,3
USN	4,0	3,0	0,0	0,0
UiT	14,7	3,7	4,0	2,0
Gjennomsnitt (uveiet) alle universitet	62,2	15,2	8,1	2,4

Kilde: DBH.

4.3.1 FoU-finansiering fra næringslivet

Forskningsfinansiering fra næringslivet kan være en indikator på i hvilken grad UiS samarbeider med næringslivet. Vi så i kapittel 3.1.1, figur 3.4, at næringslivet som finansieringskilde for FoU står for en relativt stor andel av de totale driftsutgiftene til FoU, sammenlignet med de andre universitetene. Det er bare NTNU som har en høyere andel næringslivsfinansiering av driftsutgifter til FoU i 2017.

4.4 Oppsummering

Vi har i kapittel 4 belyst UiS' samfunnsrelevans ved hjelp av relativt kjente indikatorer. Den mest vanlige indikatoren er kanskje bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet, som kan si noe om i hvilken grad ansatte ved institusjonen samarbeider med næringslivet eller offentlige aktører uten at det nødvendigvis handler om forsknings- eller innovasjonsaktivitet. Etter- og videreutdanning er eksempel på slik aktivitet. UiS er blant universitetene som har

lavest finansiering gjennom slike aktiviteter – også dersom man tar institusjonens størrelse i betraktning. I kapitlet har vi kommentert at de lave BOA-inntektene blant annet kan skyldes et mindre etter- og videreutdanningstilbud ved UiS enn ved enkelte av de andre universitetene. Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet ved UiS er i hovedsak finansiert via to kilder – det offentlige og næringslivet. Også dersom man spesifiserer disse inntektene per faglig årsverk, ligger UiS relativt lavt sammen-lignet med de andre universitetene, samtidig som det også kan se ut til at det har vært en liten nedgang i BOA-inntektene for UiS i løpet av en periode på 10 år (2008–2018). Vi har ikke hatt anledning til å se nærmere på forhold som kan forklare disse noe lave tallene (ut over etter- og videreutdanningstilbudet ved institusjonen).

Samspillet med samfunnet kan også belyses på andre måter. Vi har for eksempel sett på hvorvidt mastergradskandidatene ved UiS er i relevant arbeid et halvt år etter endt utdanning. Kandidatene fra UiS er blant dem som i størst grad er i relevant arbeid noen tid etter gjennomført utdanning. Dette kan brukes som en indikasjon på at utdanningene (i dette tilfellet mastergradsutdanningene) er relevante og at de samspiller godt med offentlig og privat næringsliv og deres behov for kompetanse. Det er også interessant å se at langt de fleste kandidatene utdannet ved UiS, finner arbeid i Rogaland – uavhengig av opprinnelig hjemstedsfylke. Dette kan det selvfølgelig også være mange grunner til, men en av grunnene kan være et bra samspill og samarbeid med regionalt arbeidsliv.

UiS profilerer seg som et innovativt universitet, og selv om innovasjon i offentlig sektor kan være til dels vanskelig å måle, har vi valgt å se på innovasjonsaktivitet som utvikling av forretningsideer, patentsøknader, inngåtte lisensieringskontrakter og etablering av nye foretak. UiS er blant universitetene med den høyeste aktiviteten på disse områdene, og det er bare UiO og NTNU som har høyere aktivitet per år (i en treårsperiode) enn UiS. I gjennomsnitt per år (2016–2018) har aktiviteten ved UiS resultert i etablering av i overkant av tre nye foretak. Med utgangspunkt i disse tallene vet vi imidlertid lite om hvilke institusjoner UiS eventuelt samarbeider med. Vi har tidligere i rapporten sett (kapittel 3) at næringslivet spiller en relativt viktig rolle i finansieringen av forskningen som utføres ved universitetet.

5 Internasjonalisering

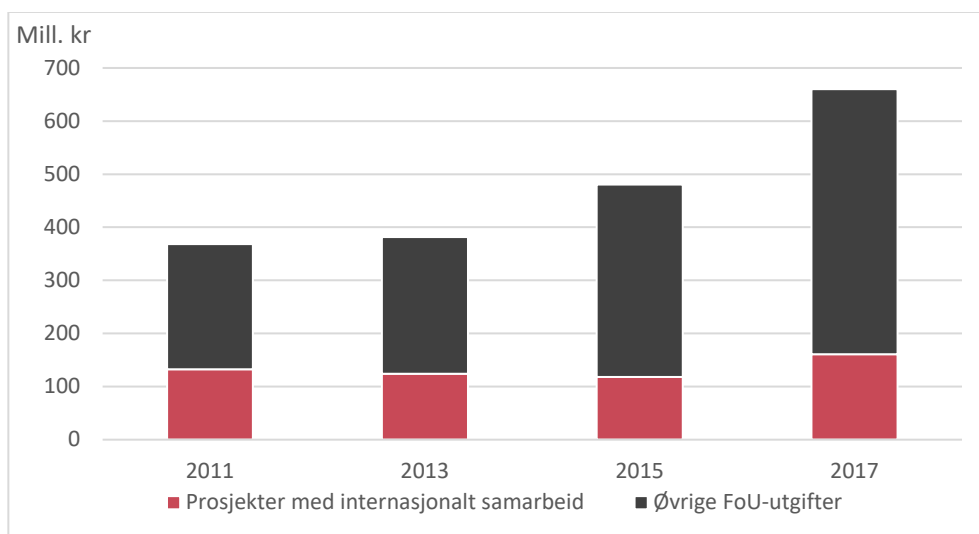
Internasjonalisering er viktig, både for UiS og for hele UH-sektoren. Høy internasjonal aktivitet, både med hensyn til utveksling av studenter og samarbeid om forskning, kan være indikatorer på en institusjon som også er attraktiv ut over landegrensene. Internasjonalisering brukes da også som indikator på kvalitet både i forskningen og i utdanningen som tilbys. I beskrivelsen av UiS' profil poengteres også det globale perspektivet institusjonen har, og at både ansatte og studenter er, og skal være, internasjonalt orientert. I det siste strategidokumentet (2017) er også internasjonalisering fremhevet som ett av tre tverrgående satsingsområder.

I kapittel 5 belyser vi internasjonal orientering ved UiS ved hjelp av noen av de vanligste indikatorene for dette.

5.1.1 Internasjonalt samarbeid om forskning

Internasjonalt samarbeid om forskning er en av indikatorene som brukes for å belyse internasjonal orientering.

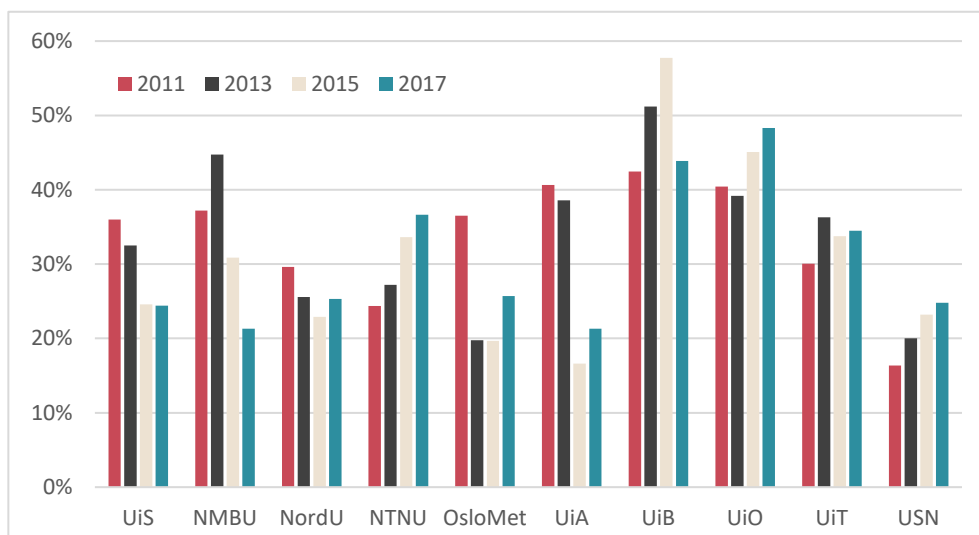
I FoU-statistikkens spørreskjema blir miljøene bedt om å oppgi hvor stor andel av FoU-prosjektene som inneholder internasjonalt samarbeid. I 2011 rapporterte miljøene ved UiS at om lag 36 prosent av FoU-innsatsen inneholdt internasjonalt samarbeid. Andelen sank til 33 prosent i 2013 og henholdsvis 25 og 24 prosent i 2015 og 2017. Om vi ser på FoU-utgifter innenfor prosjekter med internasjonalt samarbeid, har beløpet vært ganske stabilt i perioden, med en liten vekst i 2017, se figur 5.1.



Figur 5.1 Prosjekter med internasjonalt samarbeid som andel av FoU-utgiftene ved UiS i 2011-2017.

Kilde: NIFU, FoU-statistikk

I gjennomsnitt inneholdt 37 prosent av prosjektene ved universitetene i 2017 internasjonalt samarbeid. I 2011 var internasjonaliseringsandelen ved universitetene samlet på 34 prosent, og to år senere hadde andelen økt til 36 prosent. Deretter har den, på overordnet nivå, vært relativt stabil. Sammenliknet med øvrige universiteter, var andelen prosjekter med internasjonalt samarbeid ved UiS noe lav i 2017, mens lærestedet lå over gjennomsnittet i 2011.



Figur 5.2 Andel prosjekter med internasjonalt samarbeid som andel av FoU-utgiftene ved universitetene i 2011-2017.

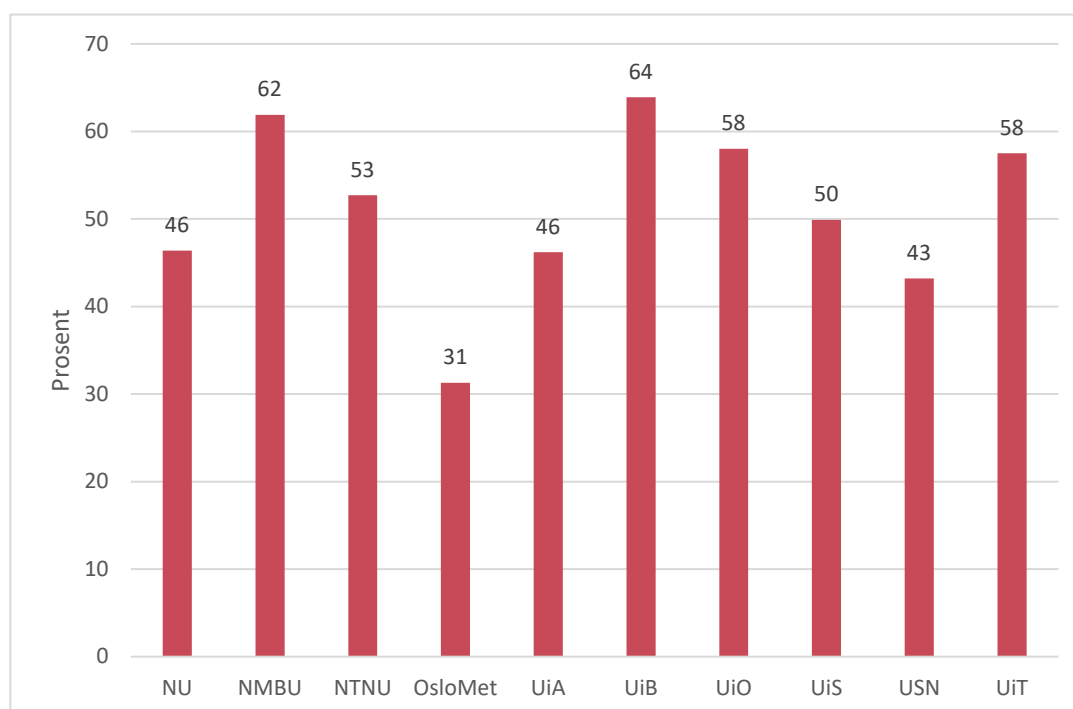
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Vi ser imidlertid av figur 5.2 at det rapporteres om til dels store endringer i andelen prosjekter med internasjonalt samarbeid ved det enkelte universitet

mellom 2011 og 2017. Både UiS, NU og UiA har hatt en nedgang i internasjonaliseringsandelen fra 2011 til 2017, mens det ved UiO, NTNU og USN har vært en merkbar vekst. Ved andre læresteder, som UiB, NMBU og OsloMet, har det i perioden vært store svingninger.¹⁵

5.1.2 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap

Internasjonalt samforfatterskap er også brukt som indikator for å vurdere internasjonal orientering. Figur 5.3 viser at også på denne indikatoren befinner UiS seg i «midtsjiktet» sammenlignet med de andre universitetene. UiB har i 2018 den høyeste andelen internasjonalt samforfatterskap, hvor 64 prosent av alle publiserte artikler var med internasjonalt samforfatterskap. Lavest på denne indikatoren er OsloMet, med en andel på 31 prosent. Halvparten av UiS' publiserte artikler i 2018 var med internasjonalt samforfatterskap.



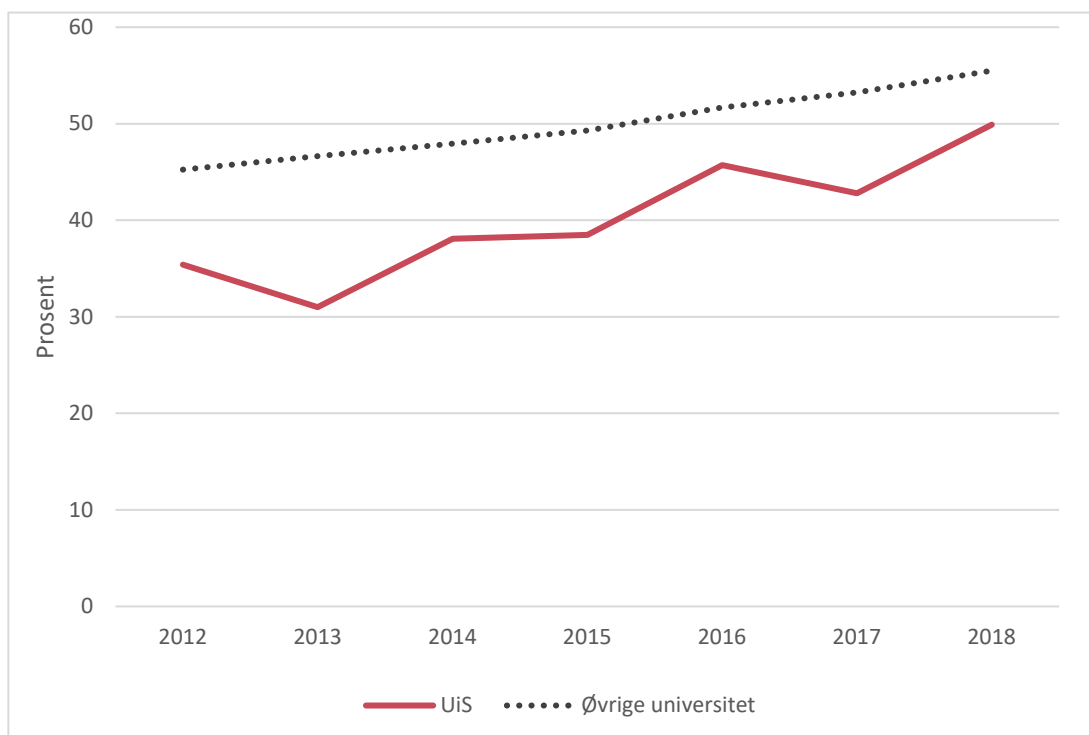
Figur 5.3 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap, etter institusjon, 2018.

Kilde: Vedlegg Tilstandsrapporten i høyere utdanning 2019.

Det kan også være av interesse å se utviklingen for denne indikatoren over tid – både for UiS, men også for alle universitetene samlet. Figur 5.4 viser at andelen artikler med internasjonalt samforfatterskap for UiS, gjennom hele perioden ligger

¹⁵ Utfordringene med å bruke denne indikatoren er at den bygger på respondentenes skjønn, både hvordan de forstår spørsmålet og hvordan de beregner andelen internasjonalt samarbeid. Andelen vil i tillegg svinge noe over tid, avhengig av instituttens prosjektportefølje.

noe under gjennomsnittet for alle universitetene sett under ett. Imidlertid har utviklingen ved UiS vært positiv – i 2012 utgjorde denne andelen rundt 35 prosent av alle publiserte artikler, mens den i 2018 altså utgjorde 50 prosent. Figuren viser også at denne andelen går opp og ned fra år til år, noe som nok illustrerer at det vil være en viss uforutsigbarhet knyttet til denne indikatoren.



Figur 5.4 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap UiS og øvrige universiteter, 2012 –2018.

Kilde: Vedlegg Tilstandsrapporten i høyere utdanning 2019

5.1.3 Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon

I 2012 ble UiS tatt opp som medlem i European Consortium of Innovative Universities (ECIU), og innovasjonsaktivitet og entreprenørskap fremheves som særlig viktig for UiS.

I det følgende ser vi nærmere på UiS' deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning, nærmere bestemt det syvende rammeprogrammet (FP7) og Horisont 2020 (H2020). UiS' aktiviteter og resultater vil bli sammenlignet med to grupper av universiteter.

1. Åtte andre norske universiteter: Universitetet i Agder, Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet,

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Nord universitet og OsloMet – storbyuniversitetet.

2. Øvrige europeiske medlemmer i European Consortium of Innovative Universities (ECIU)¹⁶: Aalborg Universitet, Dublin City University, Hamburg University of Technology, Kauno technologijos universitetas, Linköpings universitet, Tampereen yliopisto, Universiteit Twente, The University of Nottingham, Universitat Autònoma de Barcelona, Universidade de Aveiro og Università degli Studi di Trento.

Tabell 5.1 Antall EU-prosjekter totalt 2007–2018 og antall søknader og prosjekter standardisert etter antall ansatte (FTE).

	Prosjekter	Prosjekter per 1000 ansatte	Søknader per 1000 ansatte
ECIU universitet 1	215	2,3	2,4
ECIU universitet 2	356	2,1	1,8
ECIU universitet 3	151	1,9	2,0
ECIU universitet 4	455	1,4	1,2
ECIU universitet 5	150	1,3	1,5
ECIU universitet 6	258	1,3	1,3
ECIU universitet 7	203	1,2	1,2
ECIU universitet 8	277	1,1	1,2
ECIU universitet 9	111	1,1	1,4
Norsk universitet 1	218	1,0	0,8
Norsk universitet 2	64	1,0	1,0
Norsk universitet 3	299	0,9	1,0
Norsk universitet 4	321	0,9	0,9
ECIU universitet 10	63	0,8	0,6
ECIU universitet 11	88	0,8	0,8
Norsk universitet 5	89	0,6	0,5
Universitetet i Stavanger	29	0,4	0,4
Norsk universitet 6	31	0,3	0,3
Norsk universitet 7	14	0,2	0,4
Norsk universitet 8	7	0,2	0,3

I FP7 og H2020 så langt har UiS deltatt i 29 EU-prosjekter. Dette er naturlig nok langt færre enn de største norske universitetene og de største ECIU-universitetene, i særdeleshet ECIU-universitet 4 og 2 med henholdsvis 455 og 356 prosjektdeltakelser. Mer interessant gitt de store størrelsesforskjellene mellom universitetene er deres deltakelser på søknader og i prosjekter sammenlignet med

¹⁶ Tecnológico de Monterrey er utelatt, da mexicanske universiteter ikke deltar i rammeprogrammene på lik linje med europeiske universiteter og heller ikke deltar som koordinerende institusjon. Vi har også tatt ut INSA Toulouse, på grunn av problemer med å skille søknader og prosjekter fra INSA Toulouse med aktiviteter som går gjennom franske forskningsfinansieringskilder som CNRS og INSERM.

deres størrelse. Gitt det faktum at UiS' suksessrate er god sammenlignet med øvrige universiteter i analysen her (se tabell 5.3), ser vi i tabell 5.1 at i forhold til antall ansatte har UiS et svært lavt aktivitetsnivå i EUs rammeprogrammer. Sammenlignet med andre universiteter er UiS kun med i 40 prosent av både «forventet» søknadsnivå, og i «forventet» antall prosjektdeltakelser (dersom vi definerer «forventet» som 1,0 søknad/prosjekt per 1000 ansatt). Det er vanskelig å tolke dette annerledes enn at UiS har et uutnyttet potensial med tanke økt EU-deltakelse. Det er imidlertid slik at de universitetene som har høyest EU-aktivitet relativt til sin størrelse også er de største universitetene. Men ikke bare; ECIU-universitetene 3 og 9 er ikke spesielt mye større enn UiS målt i antall vitenskapelig ansatte, men har vesentlig høyere aktivitet. Det kan være hensiktsmessig for UiS å reflektere rundt følgende: Skyldes kombinasjonen av god suksessrate og lavt aktivitetsnivå at UiS-ansatte er flinke til å begrense søknadene til EU til et begrenset antall utlysninger, der UiS har gode forutsetninger for å nå fram, eller alternativt: Søker UiS for lite til EU gitt at det kan, basert på tallene, se ut som de har gode sjanser for å nå fram?

Ser vi utviklingen over tid, det vil si sammenligner FP7 med H2020, ser vi ikke de helt store endringene (tabell 5.2). Det som er mer interessant i tabell 5.2, er å se på hvilke universiteter som har greid å øke sine EU-prosjekter i H2020 sammenlignet med FP7. Først og fremst har veksten vært sterk ved universiteter som i utgangspunktet hadde få prosjekter (som Universitetet i Agder som øker sine prosjekter med 33 prosent, hvilket er kunstig høyt fordi det er snakk om en økning fra 6 til 8 prosjekter). Men med et i utgangspunktet stort antall prosjekter, er det positiv vekst ved både UiT, UiB, NTNU og UiO. Av utenlandske universiteter er det kun universitetene i Tampere og Aveiro som øker i antall prosjekter.

Tabell 5.2 Antall EU-prosjekter totalt 2007–2018, og antall prosjekter standardisert etter antall ansatte (FTE).

	Antall prosjekter		Prosjekter per 1000 ansatt	
	FP7	H2020	FP7	H2020
Aalborg Universitet	136	122	1,2	1,2
Autonomous University of Barcelona	153	124	1,1	1,0
Dublin City University	82	69	1,9	1,8
Hamburg University of Technology	39	24	0,9	0,6
Kaunas University of Technology	51	37	0,8	0,7
Linköpings Universitet	118	85	1,3	1,1
Nord universitet	3	4	0,2	0,2
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	40	24	1,1	0,7
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU	140	159	0,8	1,0
OsloMet - storbyuniversitetet	11	20	0,2	0,4
Tampere University	38	112	0,6	2,0
UiT Norges arktiske universitet	39	50	0,5	0,6
Universitetet i Agder	6	8	0,2	0,3
Universitetet i Bergen	101	117	0,8	1,1
Universitetet i Oslo	154	167	0,8	1,0
Universitetet i Stavanger	17	12	0,4	0,3
University of Aveiro	52	59	0,9	1,2
University of Nottingham	287	168	1,6	1,0
University of Trento	115	100	2,2	2,1
University of Twente	214	142	2,3	1,7

UiS har en nedgang fra 17 til 12 prosjekter og er således mer sammenlignbart med øvrige ECIU-universiteter der det særlig har vært en nedgang i prosjekter hos store universiteter som Twente og Nottingham.

Likevel har UiS en god suksessrate sammenlignet med øvrige norske universiteter og med ECIU-universitetene (tabell 5.3). I FP7 hadde UiS vesentlig høyere suksessrate enn de to andre universitetsgruppene, mens i H2020 er UiS' suksessrate noe lavere. Totalt i perioden 2007–2018 har UiS litt høyere suksessrate enn de to andre gruppene.

Tabell 5.3 Suksessrater i FP7 og Horisont 2020.

	FP7	H2020	Totalt
ECIU	17,7	12,5	15,0
Norge	16,9	12,9	14,5
Universitetet i Stavanger	23,0	10,9	15,8

Vi har ikke mulighet til å vise suksessrater enkeltvis for de andre universitetene, men det er naturlig nok store variasjoner internt i gruppen av henholdsvis norske

og ECIU-universiteter. For begge rammeprogrammer varierte norske universiteters suksesserater mellom 9 og 16 prosent, mens ECIU-universitetene varierte mellom 12 og 20. Med 15,8 prosent ligger UiS over gjennomsnittet for begge grupper (15,1 prosent).

I tabell 5.4 viser vi den prosentvise fordelingen av prosjekter fordelt på tematiske områder i rammeprogrammene. Kun tematiske områder der enten ECIU, Norge eller UiS har mer enn én prosent deltakelse, vises (absolutte tall finnes i tabell A.1, se vedlegg).

Tabell 5.4 Prosjekter (prosent) fordelt på tematiske områder.

	ECIU	Norge	UiS
European Research Council (ERC)	5,1	6,8	0,0
Future and Emerging Technologies (FET)	1,0	0,9	0,0
Marie-Curie Actions	18,5	17,8	31,8
Other	37,7	37,3	34,1
Climate action, environment, resource efficiency and raw materials	1,0	1,8	0,0
Energy	0,8	1,3	2,3
Environment (including Climate Change)	1,6	2,8	0,0
Europe in a changing world - inclusive, innovative and reflective Societies	0,7	1,1	0,0
Food security, sustainable agriculture and forestry, marine and maritime and inland water research and the bioeconomy	0,7	2,0	0,0
Food, Agriculture, and Biotechnology	1,0	2,2	2,3
Health	2,1	3,2	2,3
Health, demographic change and wellbeing	1,2	2,2	0,0
Information and Communication Technologies	7,5	2,9	6,8
Leadership in enabling and industrial technologies (LEIT)	4,1	3,0	0,0
Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies	2,7	1,2	2,3
Regions of Knowledge	0,1	0,1	2,3
Research for the benefit of SMEs	1,4	0,4	0,0
Research Infrastructures	1,7	4,4	2,3
Science in Society	1,0	1,2	2,3
Secure societies - Protecting freedom and security of Europe and its citizens	0,3	0,8	2,3
Secure, clean and efficient energy	1,4	1,6	2,3
Security	0,6	0,6	4,5
Smart, green and integrated transport	2,2	0,4	0,0
Socio-economic sciences and Humanities	1,0	1,2	2,3
Transport (including Aeronautics)	1,4	0,1	0,0

I sammenligningen av UiS med andre norske – og med ECIU-universitetene – er det tre grunnleggende forskjeller (gitt vår tematiske inndeling). For det første er det ubetydelige forskjeller i hvor stor andel av prosjektene som er innenfor de ulike samarbeidsprogrammene ('collaboration projects') versus programmene

rettet mot eksellent forskning. Men, UiS er ikke til stede verken i ERC- eller FET-programmet, og har en langt høyere prosjektandel innenfor mobilitetsprogrammet MSCA. For det andre er UiS i liten grad involvert i programmer rettet mot små og mellomstore bedrifter og industrielt lederskap. For det tredje har UiS i likhet med ECIU-universitetene en mye høyere andel av prosjektene sine innenfor IKT-relatert forskning enn hva øvrige norske universiteter har.

I tabell 5.5 ser vi at målt ut fra EU-bidrag per prosjekt, ligger UiS kraftig over ECIU-universiteter og andre norske universiteter. UiS' bidrag fra EU er 53 prosent høyere enn gjennomsnittet for alle universiteter som inngår i analysen vår (mens øvrige norske universiteter ligger 10 prosent under gjennomsnittet). Målt ut fra prosjektenes totale budsjett (som også inkluderer tilskudd til andre partnere i prosjektene), ligger også UiS (i likhet med ECIU-universiteter) noe over gjennomsnittet. Det er særlig innenfor samfunnsutfordringer (H2020) at UiS har deltatt i store prosjekter (men UiS hadde allerede høye tall i samarbeidsprosjektene i FP7).

Tabell 5.5 Standardiserte budsjetter over tre hovedtyper av programmer i EUs rammeprogrammer.

	ECIU		Norge		Universitetet i Stavanger	
	Bidrag EU	Totalt budsjett	Bidrag EU	Totalt budsjett	Bidrag EU	Totalt budsjett
Capacities	0,89	0,97	1,22	1,07	0,70	0,60
Cooperation	1,02	1,01	0,91	0,97	1,21	1,26
Societal Challenges	0,91	0,99	1,13	1,00	1,92	1,98
Totalt	1,04	1,03	0,90	0,93	1,53	1,04

Til slutt konstaterer vi at UiS' tilbøyelighet til å koordinere fellessøknader (tabell 5.6, for både avslåtte og innvilgede søknader) til EUs rammeprogrammer er sterkt redusert i H2020 sammenlignet med FP7. I tallene i tabell 5.6 er søknader til ERC og MSCA holdt utenfor, og vi ser kun på søknader i programmer der det er vanlig med to eller flere partnere. Mens UiS koordinerte 19 prosent av sine søknader til FP7, er andelen nede i under 6 prosent i H2020, betydelig lavere enn for ECIU og andre norske universiteter som begge har økt koordinatorandelene sine fra FP7 til H2020.

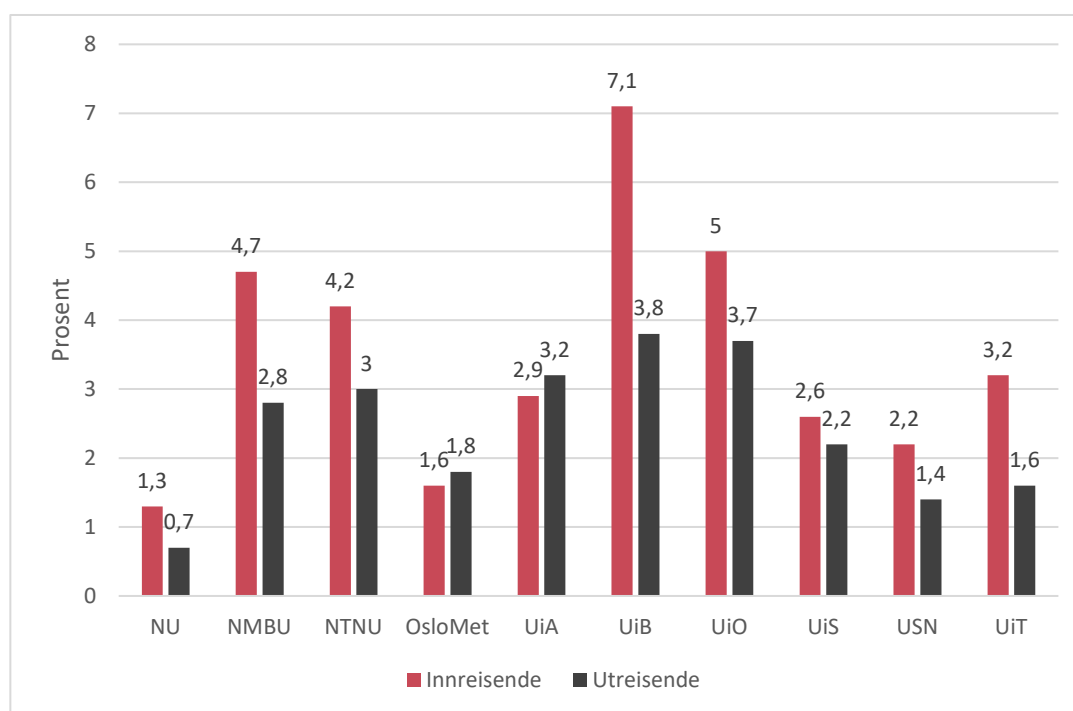
Tabell 5.6 Prosentandel av søknader til samarbeidsprosjekter med koordinatorrolle.

	FP7		H2020	
	Søknader totalt	% koordinerte	Søknader totalt	% koordinerte
ECIU	4274	15,7	4154	18,0
Norge	1552	16,9	1790	18,9
Universitetet i Stavanger	48	18,8	35	5,7

5.1.4 Studentutveksling

Det er ikke bare i forskningen at den internasjonale orienteringen skal gjøre seg gjeldende, internasjonal orientering i utdanningene er også vesentlig. Studentutveksling – andel innreisende og utreisende studenter – er en av de vanligste indikatorene å bruke for å belyse nettopp dette. Denne indikatoren er også et av kvalitetskriteriene i Strukturmeldingen.

Figur 5.5 viser studentutvekslingen ved de ulike universitetene i 2018. UiB har den langt høyeste andelen innreisende studenter, etterfulgt av UiO. UiB har også flest utreisende studenter, også her etterfulgt av UiO. UiS befinner seg i det nedre sjiktet hva gjelder denne indikatoren. Kanskje verdt å legge merke til at andelen innreisende og utreisende studenter ikke er så forskjellig som den er ved en del av de andre universitetene.



Figur 5.5 Studentutveksling - andel innreisende og utreisende studenter.

Kilde NOKUT-portalen

5.2 Oppsummering

For å belyse internasjonal orientering ved UiS har vi blant annet sett på andelen FoU-prosjekter med internasjonalt samarbeid. Dette er tall som rapporteres i forbindelse med innsamling av FoU-statistikken. For UiS har det vært en nedgang i andelen FoU-prosjekter med internasjonalt samarbeid, fra 33 prosent i 2013 til 24 prosent i 2017. Disse tallene innebærer også at UiS lå over snittet for

universitetene i begynnelsen av perioden (2011–2017) for så å ligge noe under snittet i 2017.

En annen hyppig brukt indikator til å måle internasjonal orientering er andel artikler med internasjonalt samforfatterskap. For denne indikatoren har utviklingen vært positiv for UiS, selv om man også her ligger under gjennomsnittet for alle universitetene sett under ett.

Med utgangspunkt i data hentet fra EUs databank ECORDA, har vi sett mer grundig på UiS' deltakelse i EUs rammeprogrammer FP7 og Horisont 2020. Vi finner også her at UiS har relativt lav aktivitet sammenlignet med andre universiteter – både i Norge og i ECIU-nettverket, noe som altså innebærer at UiS er registrert med relativt få søknader til disse rammeprogrammene. Imidlertid er UiS' suksessrate relativt høy – noe vi tolker som at UiS kanskje kan ha et uutnyttet potensial når det gjelder å søke midler fra rammeprogrammene. Dersom man ser på hvilke tematiske områder UiS har fått prosjektmidler gjennom rammeprogrammene innenfor, så samsvarer disse til en viss grad med de områdene hvor UiS' forskningsaktivitet er høy på nasjonalt nivå (energi, IKT, utdanning).

Det er en relativt liten andel av studentene som reiser ut (til utlandet), og det er heller ikke en stor andel av studentene ved UiS som kommer fra utlandet – henholdsvis 2,2 og 2,6 prosent. OsloMet, NU og USN har lavere andeler enn UiS.

Prosessevalueringen

6 Strategiprosessen

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvilke synspunkter forskjellige aktører tilknyttet UiS (ansatte, ledere og eksterne samarbeidspartnere) har på arbeidet med å utvikle, gjennomføre, koordinere og forankre strategiene. Kapitlet ser også på aktørenes forventninger til neste strategiperiode. Slik det er beskrevet tidligere, bygger denne teksten i hovedsak på intervjuer med faglige og administrative ledere ved universitetet med ansvar for utforming og oppfølging av strategisk planarbeid. Vi har også intervjuet vitenskapelig ansatte ved UiS og eksterne samarbeidspartnere. Følgende punkter vil bli belyst:

- Prosessen med å utforme en strategi (hvilke aktører har vært involvert og hvordan)
- Prosessen med å formulere og beslutte visjon, profil, verdier og omverden-analyse samt faglige og tverrgående satsinger
- Prosessen med å forankre strategien i organisasjonen (organisering, ledelse, koordinering)

Vi vil påpeke at grunnlaget for dette kapitlet, de 27 kvalitative intervjuene, er basert på samtaler med et begrenset antall ansatte ved UiS. Det gir derfor ikke et fyllestgjørende bilde av erfaringer og holdninger til strategiprosessen ved institusjonen. Vi ønsker derfor å poengtere at de konkrete vurderingene og anbefalingene i dette kapitlet, når de er basert på informantenes opplevelser, bør leses i lys av begrensningene i det foreliggende datagrunnlaget.

Utvikling og iverksetting av strategier

Foreliggende evaluering ser på hvordan strategiene ved UiS er blitt utviklet over en tiårsperiode. Ut over selve utviklingen av de tre strategiene, ligger det i dette tidsspennet også tre etterfølgende perioder hvor strategiene er blitt iverksatt ved universitetet. I denne evalueringen vil vi belyse både utviklingen og iverksettingen av strategiene, men de to begrepene indikerer vesensforskjellige prosesser i UiS' organisasjon. Med utvikling (av strategier) refererer vi til prosessen som har ført frem til formuleringen av strategien(e), og med iverksetting refererer vi til strategiens etterliv og virkning i organisasjonen etter at strategien(e) er blitt

vedtatt. Det handler med andre ord om et før og etter tilblivelsen av strategi(er). Dette skillet er vesentlig av to grunner. For det første fordi det ikke er gitt hvordan en overordnet strategi vil bli fortolket og tatt i bruk i ulike deler av organisasjonen. For det andre fordi planleggingsfasen, hvor utformingen av strategien finner sted, kan være solid og av høy kvalitet uten at det i seg selv frembringer en strategi (og gjennomføringsevne) med tilsvarende egenskaper. Denne forskjellen kan virke innlysende, men samtidig ser vi at det i universitetssektoren av og til brukes mange krefter på planlegging og tilrettelegging for utformingen av strategier, mens man i mindre grad tar høyde for hvordan fremtidsscenarioene som er formulert, rent faktisk skal kunne realiseres og justeres underveis i den etterfølgende strategiperioden.

6.1 Utvikling og forankring av strategien

6.1.1 Ulike fagligheter og faglige kulturer

Som organisasjon betraktet innkapsler de fleste universiteter en usedvanlig heterogen samling av fagligheter sammenlignet med andre offentlige organisasjoner som er underlagt politisk styring. Dette gjelder åpenbart også UiS. Det er en organisasjon som ikke bare holder sammen forskjellige tradisjoner og faglige tilganger til universitetet som utdanningsinstitusjon og arbeidssted, men den holder også sammen forskjellige «kulturer» for samarbeid, medvirkning og kommunikasjon. Både dekaner og forskningsgruppeledere har gitt uttrykk for at det tidvis er en betydelig variasjon mellom både institutter og fakulteter i den måten man involverer ansatte på, herunder hvilke kommunikasjonskanaler og samarbeidsformer man benytter seg av i prosessen med utviklingen av fakultetsstrategier.

Ved UiS er det i denne sammenhengen verdt å bemerke at instituttstrukturene har vært preget av at universitetet er blitt til som en fusjon mellom tidligere profesjonshøgskoler og en distriktshøgskole, hvor for eksempel humanistisk og samfunnsvitenskapelig fakultet blant annet har vært preget av profesjonsutdanninger som sosionom-, lærer- og sykepleierutdanning. Innenfor samfunnsvitenskap og humaniora vil man ofte finne stor variasjon og fragmentering i tematisk, metodisk og teoretisk orientering, mens profesjonsorienterte fag og en del av de naturvitenskapelige fag og disipliner i større grad er preget av koherens i form av felles mål og kjerne. Ved UiS kan man gjenfinne en slik heterogenitet, både på fakultetsnivå, men også innenfor enkelte institutter, som kan bestå av flere fagmiljøer, profesjoner og utdanningstradisjoner. Tidligere undersøkelser har vist at ansatte ved det naturvitenskapelige fakultet ved UiS i større grad er samstemt enn universitetet

for øvrig, når det gjelder opplevelsen av organisatoriske strukturer og hvordan disse kan understøtte fag og undervisning, ved institusjonen (Stensaker m.fl. 2016).

6.1.2 Samspill mellom fakultetsvis og overordnet strategiutvikling

Alle fakultetene forteller at de tar utgangspunkt i den sentrale strategien når de utvikler sine fakultetsstrategier, men opplevelsene er nokså forskjelligartede. Enkelte av dekanene forteller at de opplever at den sentrale strategien som «mal» for fakultetsstrategi er tilstrekkelig åpen til at fakultetene kan ta den i bruk med henblikk på å utvikle egne satsinger som ivaretar fakultetenes særlige identiteter, både med tanke på forskning og undervisning. Andre gir uttrykk for en helt motsatt opplevelse, hvor den sentrale «malen» erfares som en «tvangstrøye», som ikke gir rom for å fremstille fakultetets egenart.

Til tross for disse forskjellighetene synes det å være en gjennomgående erfaring at prosessen med utvikling og gjennomføring av fakultetsvise strategier oppleves som nærmere og mere relevant og konkret enn hva tilfellet har vært med universitetsstrategier. Det er i all hovedsak to årsaksforhold som utpekes av informantene i denne sammenhengen.

For det første pekes det på utfordringer eller mangler knyttet til systematisk involvering og kommunikasjonsflyt mellom fakultetene og den sentrale ledelsen på generell basis. Enkelte informanter løfter frem *behovet for å styrke koblingen mellom fakultetsstyrene og universitetsstyret*, blant annet fordi det rent organisatorisk ikke finnes en slik kobling for øyeblikket. De mener at en tettere kobling også vil kunne avhjelpe strategiutviklingsprosesser, slik at man forut for iverksettelsen av slike prosesser vil ha større innsikt i og forståelse av både bredden i organisasjonen og det spesifikke innholdet i de forskjellige fakultetenes aktiviteter. En slik arena vil, etter de to informantenes oppfatning, kanskje kunne bidra til å styrke den gjensidige informasjonsflyten og skape større gjennom-siktighet og avklaring mellom de to nivåene i organisasjonen, med tanke på muligheten for å forbedre dynamikken og diskusjonen knyttet til strategiutvikling og iverksetting, som et langsiktig prosjekt på tvers av organisasjonen.

For det andre: I tillegg til å etablere dialog mellom fakultet og sentral ledelse, etterlyser flere også *vertikale og tverrfakultære dialogrutiner i selve iverksettingsfasen av strategien*, fra grunnplanet i organisasjonen og opp. Her er vi inne på forskjellen mellom utvikling og iverksetting av strategier, som vi har beskrevet ovenfor. Flere informanter, både ordinært vitenskapelig ansatte og fakultetsledelse, peker på et visst «tomrom» i strategiprosessen, som handler om hvordan man skal tilrettelegge for samarbeid, dialog og erfaringsutveksling etter at strategien er blitt vedtatt. Det handler blant annet om hvordan man kan etablere

rutiner for samarbeid mellom fakultetene og mellom fakulteter og universitetsledelse i fortolkningen og oppfølgingen av strategien underveis i strategiperioden. Gjennom å utvikle dialogrutiner på tvers av fakulteter kan man bidra til å åpne et rom for læring og refleksjon mellom fakultetene, knyttet til implementering og måloppnåelse i strategien. *Hvordan forholder man seg for eksempel til målparametre som oppleves som ikke-målbare, utydelige eller motsetningsfylte? Hvordan kan de ulike fakultetene bidra til å understøtte hverandres virksomheter i oppnåelsen av for eksempel sentralt fastlagte mål om internasjonalisering? Kan de ulike fakultetene lære noe av hverandres publiseringsstrategier, som ligger i forlengelsen av den sentrale strategien?*

Flere informanter har også trukket fram positive trekk ved samspillet mellom den fakultetsvise og den sentrale strategiutviklingen. De peker spesielt på at det tidligere har vært en klar rekkefølge i samspillet mellom den sentrale strategien og fakultetsstrategiene. Den sentrale strategien har først blitt utviklet, og deretter har fakultetsstrategiene blitt bygget opp. På den måten har den sentrale strategien blitt et referansepunkt i arbeidet med å utvikle fakultetsvise strategier. Selv om flere rapporterer at den sentrale strategien i begrenset omfang har vært relevant for fakultetets virksomheter, peker flere på at selve rekkefølgen, med først en sentral utforming og dernest en fakultetsvis utforming, har vært fruktbar og avgjørende for at den sentrale strategien i et visst omfang har fått et etterliv på fakultetsnivå. Hva angår UiS' pågående prosess med utvikling av ny strategi, gir mange av informantene uttrykk for at de ikke opplever at det – så langt – er blitt tatt høyde for denne vekselvirkningen mellom en sentral strategi og en fakultetsstrategi.

6.1.3 Erfaringer med prosessorganiseringen

Flere informanter gir altså uttrykk for at arbeidet med å delta i utformingen av strategi har vært annerledes tidligere (dvs. 2008/09, 2012/13 og 2016/17), enn hva den (foreløpig) er i inneværende strategiutformingsprosess. Informantene beskriver de tidligere prosessene som en «workshopmodell», hvor det ble nedsatt arbeidsgrupper fra hvert institutt. På forhånd hadde ledergruppen sentralt ved universitetet utformet et forslag, som dannet utgangspunktet for diskusjonene i arbeidsgruppene. Den endelige rapporten kunne dermed delvis bli preget av gjennomarbeidede innspill fra instituttene via fakultetene. Flere av dekanene vi har intervjuet forteller om gode tilbakemeldinger fra ansatte, som har opplevd denne modellen som relativt velfungerende, blant annet fordi det har brakt til veie en effektiv arena for medvirkning og gitt ansatte mulighet til å ta eierskap til utformingen av strategien. På den andre siden nevner også en av dekanene at

denne «workshopmodellen» innebar at det ble svært mange forskjellige forslag å skulle ta stilling til, noe som medførte noe forvirring og mye arbeid.

Hva angår den igangværende strategiutformingsprosessen, så gir flere dekaner uttrykk for at det ikke foreligger noe klart mandat til forarbeidet denne gangen, noe som gjør det mer uklart hvordan og når fakultetene skal posisjonere seg. Det blir i den forbindelse nevnt at man kunne ønske seg en tydeligere ledelse som tar styring på prosessen og melder klart fra hvordan man ønsker at fakulteter og institutter skal forberede og organisere seg. En av informantene opplever at det som nå skjer, er litt vagt og underlig, fordi man ikke har fått klare føringer om at strategien skal bygges opp sentralt først, hvor fakultetene så utarbeider sine egne strategier i ettertid. Hvis det blir omvendt, frykter flere at den sentrale strategien blir helt uten relevans og betydning for fakultetene.

6.1.4 Fra faglige til tverrgående satsinger

Som nevnt i kapittel 1, valgte UiS å endre på strukturen i strategien i forbindelse med strategirevideringen i 2017, slik at de faglige satsingene ble tatt ut.

I intervjuene ble det påpekt at den påfølgende revideringsprosessen som tok til i 2017, ble organisert noe annerledes og hadde mer innslag av toppstyring. Samtidig innebar revideringen i 2017 en betydelig endring, da man besluttet å gå fra de tre faglige satsingsområdene (petroleums- og offshorerelaterte fag, risikostyring og samfunnssikkerhet og utdanningsvitenskap) til mer tverrgående og gjennomgripende satsingsområder (samfunnsutvikling og innovasjon, internasjonalisering og digitalisering).

Fra våre intervjuer ser vi at overgangen til de tverrgående satsingsområdene ble mottatt forskjellig. På den ene siden ser vi at overgangen til tverrgående satsingsområder opplevdes som noe positivt med hensyn til synliggjøring av fakultetenes faglige satsingsområder, men også at de tverrgående satsingsområdene opplevdes som for generelle og lite hensiktsmessige til å gi UiS en tydelig profil. Noen informanter påpekte at de ønsket seg en strategi med en klarere retning og med mer spissede prioriteringer. Det kom også fram at de tverrgående satsingsområdene ikke klarer å skape tilstrekkelig engasjement og at de ansatte ikke føler eierskap til strategien. Vi ser også at det har vært viktig for spesielt de nye fakultetene å lage spissede strategier for å synliggjøre arbeidet i organisasjonen. De tverrgående satsingsområdene treffer ulikt på fakultetsnivå, og våre informanter fremhevet at de hadde opplevd en del utfordringer med å lage fakultetsstrategier ut fra de tverrgående satsingsområdene. Flere vi har snakket med, fremhevet at neste strategi bør peke ut en tydelig retning for UiS og at den bør ha klarere mål og være mer endringsorientert i forhold til faglige områder. I

intervjuene har vi også sett det motsatte, ved at åpenheten i UiS' strategi ble sett på som noe positivt og som en mulighet til å lage egne satsinger på fakultetsnivå.

6.1.5 ECIU- samarbeidets betydning i strategien og i organisasjonen

I de to første strategiene som ble utviklet i den perioden vi har undersøkt (2009–2012 og 2013–2016), har UiS valgt å vektlegge universitetets internasjonale potensiale.

Det klareste eksempelet på dette er UiS' samarbeid med tretten andre europeiske universiteter gjennom nettverket ECIU. ECIU-universitetene kjennetegnes ved at de er relativt unge, har tette bånd til industrien og bidrar til regional utvikling og innovasjon. Flertallet av de vitenskapelig ansatte som vi har intervjuet, gir uttrykk for at ECIU foreløpig mangler en systematisk forankring på vitenskapelig nivå. Samtidig gir også det store flertallet av informantene blant de vitenskapelig ansatte uttrykk for at et slikt nettverk har begrenset relevans for den vitenskapelige aktiviteten ved fakultetene, i form av utvikling av nye forsknings-samarbeider internasjonalt og lignende. Flere gir direkte uttrykk for at det har ingen eller svært liten betydning i faglig sammenheng. Det handler blant annet om at den faglige koblingen i slike nettverk ikke kan besluttes og være gitt av ledelsen ved universitetet, selv om det fra sentralt hold på universitetet oppfordres til å satse på ECIU. Faglig samarbeid oppstår i langt større grad gjennom andre forbindelser og kanaler, ofte gjennom individuelle kontakter som kan oppstå og videreutvikles på bakgrunn av konferansedeltakelse, seminarer og tidsskriftbidrag. I tillegg er det flere av informantenes opplevelse at det ikke er satt av midler til å utvikle slike kontaktflater innen ECIU-samarbeidet. En annen utfordring handler om at universitetene som inngår i ECIU, i de fleste tilfellene har en sterk teknologisk profil, noe som kan gjøre det vanskelig for andre fakulteter enn det teknisk-naturvitenskapelige å utvikle samarbeid og finne en god «match» blant medlemmene i konsortiet.

Det finnes imidlertid unntak. Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet har man nå opprettet kontakt med to av «søsteruniversitetene» i nettverket, i Dublin og Aalborg. Fakultetet bestemte seg for å foreta en kartlegging av de andre ECIU-universitetene for å finne frem til hvilke som kunne matche fakultetets profil og har avtalt å gjennomføre workshops med representanter fra begge universitetene. SV-fakultetet har også gjennomført et ledergruppemøte i Twente, for å kunne lære om koblingene mellom samfunnsfag og teknologi av kolleger fra det belgiske universitetet (også tilknyttet ECIU).

Også ved UK-fakultetet har de positive erfaringer med ECIU. Der har de opprettet et tematisk samarbeid innenfor lærerutdanningene, på initiativ fra UiS

sentralt. Etter UiS' oppfordring har de valgt å etablere utvekslingsavtaler med flere av universitetene i nettverket og ønsker å utvide samarbeidet. Foreløpig har det i all hovedsak dreid seg om studentmobilitet, men de håper å få i stand et eller flere forsknings samarbeid med andre ECIU-universiteter på sikt.

ECIU har også vært viktig for UiS i utviklingen av RUNIN (The Role of Universities in Innovation and Regional Development), et EU-finansiert forskningsprogram om regional utvikling. Også enkelte av de nyopprettede fakultetene trekker frem ECIU som viktig, blant annet trekker Handelshøyskolen frem at ECIU har gjort det enklere å gå i partnerskap og utvikle samarbeid med deler av næringslivet. Flere av informantene uttrykker en forventning om at programmet kan bidra til å styrke samarbeidet og nettverket mellom ECIU-universitetene.

Spørsmålet er derfor hvorvidt man skal velge å forankre et slikt nettverk ytterligere på tvers av organisasjonen og hvordan dette i så fall skal skje. ECIU har et potensiale etableringen av utdannings samarbeid mellom UiS og europeiske institusjoner og kan være en styrke i profileringen av UiS overfor utenlandske studenter.

6.1.6 OU-prosessens innvirkning på strategiutviklingen

Som vi har påpekt, innebar OU-prosessen ved universitetet en gjennomgripende omorganisering av flere av fakultetene, hvor enkelte institutter ble løsrevet fra sin opprinnelige fakultetstilknytning og opprettet som egne fakulteter. Vårt inntrykk er at denne prosessen har vært opplevd svært ulikt i forskjellige deler av organisasjonen, selv om OU-prosessen ikke har vært et hovedtema i våre intervjuer (den har vel å merke blitt tematisert av informantene i størstedelen av våre intervjuer). Flere av informantene ved de opprinnelige fakultetene forteller om opplevelsen av å være «nullstilt» og skulle begynne forfra i arbeidet med å gjenskape eller gjenfinne en samlet organisasjon på fakultetsnivå (dette gjelder først og fremst det samfunnsvitenskapelige fakultetet). Informantene ved de nye fakultetene forteller også om utfordringer knyttet til å skulle bygge opp et nytt fakultet. Felles for informantene ved både de opprinnelige og nye fakultetene er at OU-prosessen har lagt beslag på tid og krefter hos deler av personalet, som i et visst omfang har nedprioritert å involvere seg i strategiutviklingen sentralt på universitetet. Samtidig forteller også flere av våre informanter at de tolker utviklingen av det tverrgående designet i den seneste strategien (2017–2020) som et uttrykk for at universitetsledelsen ønsket en mer neddempet og nøytral profil, på grunn av de store endringene i organisasjonen.

6.2 Relasjonen til regionale aktører

Gjennom de siste 20 år er oppmerksomheten i økende grad blitt rettet mot behovet for en ny rolle for universitetet, i lys av «kunnskapssamfunnets» fremvekst og utviklingen av en stadig mer global økonomi. Flere peker på at universitetet er i endring, fra å være rendyrkede, statlig finansierte enheter med primærfokus på forskning og undervisning til nå i tillegg å skulle være «kunnskapsknutepunkt» i samfunnet. Ved siden av de tradisjonelle oppgavene universitetet har ivaretatt, er det nye og relativt store forventninger om at universitetet også skal spille en aktiv rolle i utnyttelsen av den kunnskapen det utvikler og at dette skjer i dialog med og med medvirkning fra samfunnet utenfor institusjonen. Dette er blitt referert til som «tredje-generasjons-universitetet» (Wissema 2009). Denne fornyelsen av universitetets samfunnsoppdrag har også vært tematisert i UiS' strategier, blant annet gjennom fokus på institusjonens samfunnsoppdrag på regionalt og nasjonalt nivå.

De eksterne informantene vi har gjennomført intervjuer med, er i all hovedsak direkte samarbeidspartnere eller aktører med en koordinerende funksjon i kontakten mellom UiS og eksterne partnere. Blant de sentrale samarbeidspartnerne og eksterne kontaktene finner man blant annet Valide, Stavanger kommune og universitetsfondet. Alle eksterne informanter peker på gjennomgående positive opplevelser i forholdet til universitetet. Det gjelder blant annet «lav terskel» for å etablere kontakt og samarbeid, gode og veletablerte kommunikasjonsplattformer og universitetets synlighet og tilstedeværelse i utviklingen av Stavanger som en kunnskapsby. I Stavanger kommunes pågående smartbyutvikling er det for eksempel et tett samarbeid mellom kommunen og universitetet, og det foreligger en samarbeidsavtale mellom universitetet og kommunen om å videreutvikle Stavanger som kunnskapsby. Avtalen har ifølge informantene blant annet resultert i flere konkrete prosjekter, hvor UiS har inngått langsiktige forskningssamarbeid med eksterne aktører, både i det offentlige og private. I tillegg har UiS gjennom flere tiår utviklet et tett samarbeid med konkrete deler av kommunens tjenesteområder. Det gjelder primærhelsetjenesten, men også skole og barnehage har blitt stadig viktigere arenaer for samarbeid. Felles for disse områdene er at Stavanger kommune har satset på å knytte til seg ph.d.-studenter, ikke minst innenfor helsefeltet. Også i UiS' samarbeid med Valide har næringslivet kommet tett på forskningen, blant annet gjennom et obligatorisk kurs for alle teknisk-naturvitenskapelige stipendiater som Valide tar del i gjennomføringen av.

Noen av informantene nevner at det ofte er en fordel at det er etablert personlige kontakter med enkeltpersoner ved UiS, noe som letter tilgangen og samarbeidet i det daglige, når det «bare er å ta en telefon». På den andre siden forteller også internt ansatte ved UiS at de opplever at kommunen er på

tilbudssiden og at det er lett å samarbeide med kommunen. Man opplever at politikerne lokalt er veldig opptatt av universitetet og særlig av studentene, og at arbeidet for å gjøre Stavanger til en attraktiv studentby tas på stort alvor på politisk hold.

Hva angår koblingen til privat sektor, nevner flere av informantene viktigheten av UiS' verdiskapingsforum, som skal koble både politikk, offentlige etater og næringsliv i regi av universitetet. Formålet er å styrke dialogen og samarbeidet mellom UiS og regionen og knytte sammen universitetets primæraktiviteter med innovasjon og verdiskaping i regionen og resten av landet. Det er en rekke ulike samhandlingsgrupper som er aktive innenfor dette forumet. Flere av informantene fremhever at forumet er viktig, både som anledning til å utveksle informasjon og erfaringer om pågående samarbeid og samhandling og som arena for å utvikle og opprette nye kontakter og nettverk.

En ny, innovativ og ambisiøs kobling som trekkes frem av flere informanter, er det såkalte RUNIN-prosjektet (The Role of Universities in Innovation and Regional Development). Prosjektet, som er finansiert gjennom et av EUs forsknings- og innovasjonsprogram, har som mål å utforske hvordan universitetene kan bidra til innovasjon, økonomisk vekst og regional utvikling, der primært yngre forskere skal bidra til nyskaping i det regionale næringslivet. Forskningen skjer blant annet gjennom at forskerne har praksisopphold i bedrifter i regionen.

Det finnes imidlertid også enkelte utfordringer knyttet til UiS' samarbeid med eksterne aktører og den måten UiS driver sin utadrettede virksomhet på, ifølge flere av informantene. For det første anbefales universitetet i større grad å forholde seg til samhandling med aktører utenfor regionen. UiS' tilstedeværelse og synlighet i hovedstaden er viktig for å kunne videreutvikle UiS som et sentralt universitet i både nasjonal og internasjonal kontekst.

For det andre kunne UiS i enda større grad benyttet seg av de mange samarbeidsmulighetene som ligger i det lokale næringslivet, også utenfor energisektoren. Forus Næringspark består av mer enn 40.000 arbeidsplasser, hvor store deler av koblingen til forskning skjer via NTNU. En sterkere industrikobling forutsetter et proaktivt universitet som aktivt etablerer kontakt og oppsøker bedrifter, herunder også små og mellomstore aktører, da mange av disse aktørene ikke vet hvordan de kommer i kontakt med universitetet, og hvordan man eventuelt skal gå fram når man ikke har et klart definert mål for kontakten.

For det tredje påpekes det av flere informanter at man kunne etablert kanaler eller møteplasser ut over dem som allerede eksisterer, og som kan være av en mindre formell og organisert karakter enn eksempelvis verdiskapingsforumet. En av informantene trekker fram Trondheim som eksempel på en by som har klart å

skape sømløse overganger mellom universitet, privat næringsliv, kommune og forskningsinstitutter (SINTEF).

Få av de eksterne informantene har, naturlig nok, inngående kjennskap til UiS' strategier, men flere peker på at de opplever at strategiene har vært tydelige på hvordan man i samarbeid skal bygge opp kompetanse. Samtidig er det mange som etterlyser bedre og mer omfattende støttefunksjoner i forbindelse med strategiske satsinger på samhandling og samskaping mellom universitetet og regionen for øvrig.

Relasjonen til NORCE

UiS har i likhet med flertallet av andre universiteter i Norge en direkte kobling til miljøer som primært arbeider innenfor oppdrags- og bidragsforskning. For UiS ligger denne koblingen i eierskapet til NORCE, som deler av fagmiljøene ved universitetet har hatt et nært forskningssamarbeid med siden 1970-tallet.

I 1973 ble forskningsinstituttet Rogalandforskning opprettet av Rogaland fylke for å drive og koordinere forskning i Rogaland. I 2006 ble IRIS (International Research Institute of Stavanger) etablert, som en ny felles prosjektorganisasjon som skal forenkle samarbeidet mellom forskningsinstituttet og UiS. Dette samarbeidet har vært viktig for utviklingen av forskningen ved UiS, blant annet i form av nasjonalt toneangivende forskningsmiljøer innen studier av risikostyring og samfunnsikkerhet (Eriksen 2006). Dette er et forskningsmiljø som har utviklet seg og vokst i samarbeid med UiS' fagmiljøer gjennom flere tiår, blant annet i form av forskere som gått over fra instituttet til universitetet og vice versa. I tillegg har mange ansatte bistillinger ved instituttet.

I 2018 ble IRIS innfusjonert i NORCE, sammen med en rekke andre forskningsinstitutter i blant annet Oslo og Bergen. Flere av informantene peker på at forskningsmiljøet som tidligere utgjorde IRIS, på kort tid har fått merkbart større avstand til UiS. Med opprettelsen av NORCE peker enkelte av informantene på at det har skjedd en markant forskyvning internt i organisasjonen (NORCE) til Bergen og at samarbeidet med NORCE er blitt vanskeligere. Flere informanter frykter at UiS kan gå glipp av en strategisk partner i både forskningssamarbeid og utvikling av søknader, og at UiS risikerer å bli mer isolert. Enkelte opplever at UiS har «sovet i timen» under og etter fusjonsprosessen og at det haster med å gjenoppbygge relasjonen til instituttet.

6.3 Oppsummering

En av utfordringene som UiS står overfor i den pågående strategiutviklingsprosessen dreier seg om hvordan man kan sikre «etterlivet» til strategien i organisasjonen. Det handler til dels om hvordan man tilrettelegger for at

strategien kan bli tatt i bruk på tvers av organisasjonen og til dels om hvordan man sikrer at strategien blir fulgt opp og anvendt etter at den er blitt vedtatt.

Flere informanter peker på at de strategiske satsingene ikke «sitter i ryggmargen» ute på fakultetene og at den sentrale strategien i liten grad blir tatt i bruk underveis i strategiperioden. Det synes å være en gjennomgående erfaring at prosessen med utvikling og gjennomføring av fakultetsvise strategier oppleves som nærmere og mer relevant og konkret enn hva tilfellet har vært med universitetsstrategier. Det er i all hovedsak to årsaksforhold som utpekes av informantene i denne sammenhengen.

For det første pekes det på utfordringer eller mangler knyttet til systematisk involvering og kommunikasjonsflyt mellom fakultetene og den sentrale ledelsen på generell basis. Det handler om behovet for å styrke koblingen mellom fakultetsstyrene og universitetsstyret, blant annet fordi det rent organisatorisk ikke finnes en slik kobling for øyeblikket. I tillegg til å etablere dialog mellom fakultet og sentral ledelse, etterlyser flere også *vertikale og tverrfakultetsvise dialogrutiner i selve iverksettelsesfasen av strategien.*

7 Diskusjon av hovedfunn

I dette kapitlet har vi en kort diskusjon om noen sentrale funn i resultat- og prosessevalueringen, før vi ser på de to delene i sammenheng. Det er viktig å ta i betraktning at denne evalueringen ikke alene kan gi retning for det videre strategiarbeidet ved UiS. Retningen for dette arbeidet må stakes ut av UiS selv. Vi mener likevel at evalueringen bidrar med et viktig kunnskapsgrunnlag for strategiarbeidet, og med utgangspunkt i dette kunnskapsgrunnlaget vil også vi, i dette avsnittet, reflektere over hvilken betydning funnene som her gjengis, kan ha for UiS' strategiarbeid i tiden fremover.

7.1 Studentvekst og forskningskvalitet i positiv retning

Etter strukturreformen og etableringen av et nytt UH-landskap, fremstår nå UiS som en relativt liten institusjon. Imidlertid, i motsetning til de store, fusjonerte institusjonene, er UiS' aktivitet i all hovedsak samlet på én campus – noe som bør kunne betraktes som en fordel.

I kapittel 2 så vi at UiS har hatt en svak, men likevel jevn vekst i antall studenter. Studentene fordeler seg etter nivå omtrent som ved de andre «nye» universitetene – med hoveddelen av studentene på bachelornivå. Når det gjelder bachelorstudentene ved UiS, har det vært en nedgang i andelen som fullfører graden på normert tid. Gjennomføring på normert tid er blant annet brukt som styringsparameter i den statlige finansieringen av UH-sektoren.

Kapittel 3 tar for seg forskningsaktivitet og -kvalitet (målt gjennom de vanligste indikatorene for å vurdere kvalitet) ved UiS, også sammenlignet med de andre universitetene. Kapittel 3 skaper inntrykk av et universitet i positiv utvikling på de fleste indikatorene vi har brukt. Imidlertid skaper kapitlet også inntrykk av et universitet som befinner seg «midt på treet» på de fleste indikatorene som brukes for å måle forskningskvalitet. UiS ligger høyere enn de andre, nye universitetene – slik som UiA, USN, UN og OsloMet, men ligger likevel et godt stykke bak UiO, UiB og NTNU. Merk likevel at når det gjelder NTNU, så har blant annet andelen faglig tilsatte med førstekompetanse gått ned etter fusjonene med Høgskolen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Ålesund. Vi har tidligere i rapporten

antydning at det kanskje kan være fordelaktig for UiS at de ikke har fusjonert, og at de kan bruke mer tid og ressurser på å utvikle videre det som allerede er etablert. Når det gjelder forskningsaktivitet, viser tallene at UiS i relativt betydelig grad bidrar innen blant annet energi- og utdanningsforskning (i 2017). Dette er sannsynligvis områder hvor det på nasjonalt nivå er behov for enda større aktivitet.

Kapittel 3 belyser også personalsammensetningen – både på institusjonsnivå og fakultetsnivå. På fakultetsnivå bør UiS være oppmerksom på ulikheter på tvers av fakultetene hva gjelder kompetansenivå, kjønns- og aldersbalansen i det faglige personalet.

7.2 Utdanning med høy grad av samfunnsrelevans

I kapittel 4 har vi sett nærmere på i hvilken grad UiS ivaretar sitt samfunnsoppdrag, eller hvorvidt man kan vurdere aktiviteten ved universitetet som samfunnsrelevant. Dette har vi gjort ved å bruke noen av de vanligste indikatorene til å kunne belyse dette. Bidrags- og oppdrags-finansiert aktivitet er en særlig viktig indikator i så henseende. Tallene viser at den bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteten ved UiS er relativt lav – også sammenlignet med de andre universitetene. De lave tallene kan kanskje forklares med et mindre omfattende etter- og videreutdanningstilbud ved UiS, sammenlignet med noen av de andre universitetene. Etter- og videreutdanningstilbudet ved en institusjon utvikles ofte i samarbeid med samfunns- og næringsliv og hvilke behov for kompetanse som representanter for disse melder inn til høyere utdanningsinstitusjoner. Hvorvidt dette tilbudet skal utvikles og utvides ved UiS, kan sikkert diskuteres i sammenheng med hvilken profil institusjonen ønsker å fremme. Vi har også sett på andre indikatorer som belyser samfunnsrelevans, blant annet i hvilken grad mastergradskandidatene utdannet ved UiS finner seg relevant arbeid. Det kan se ut til at kandidatene utdannet ved UiS har lettere for å finne relevant arbeid enn kandidater utdannet ved de andre universitetene, noe som igjen kan indikere at utdanningene som tilbys ved UiS, har samfunnsrelevans, og at kompetansen kandidatene har etter endt utdanning treffer et behov i privat og offentlig sektor. Det kan være av interesse å registrere at de fleste av mastergradskandidatene utdannet ved UiS, også finner relevant arbeid i Rogaland.

7.3 Innovasjonsaktivitet i samsvar med egen profil

I kapittel 4 har vi også brukt universitetets innovasjonsaktivitet som en indikator for samfunnsrelevans. Vi ser her at UiS har en relativt høy aktivitet når det gjelder forretningsideer, patentsøknader, lisensieringskontrakter og også etablering av

nye foretak – sammenlignet med de andre universitetene. UiS er her helt på linje med de «gamle» universitetene, og langt over de «nye» universitetene. Når man også tar institusjonenes størrelse i betraktning, må man, ut fra disse indikatorene, kunne si at UiS lever opp til sin egen profil som et innovativt universitet. Det er likevel her viktig å være oppmerksom på at vi ikke har hatt mulighet til å se nærmere på til i hvilken grad UiS samarbeider med andre institusjoner utenfor UH-sektoren.

7.4 Potensiale for økt internasjonalt samarbeid

Internasjonalisering er det siste området som er belyst i resultatevalueringen. Også her bruker vi indikatorer som er godt kjent, og gjennomgår disse i kapittel 5. Internasjonal aktivitet har fått større oppmerksomhet de siste 10–20 årene, og både når det gjelder forskning og utdanning brukes den internasjonale dimensjonen som en indikator på kvalitet i forskningen eller utdanningen. Utdanninger som er attraktive for utenlandske studenter, kan for eksempel være en indikator på utdanningskvalitet, og forskningssamarbeid med utenlandske institusjoner kan være en indikator på forskningskvalitet. Omfanget av internasjonalt forskningssamarbeid er ikke alltid nødvendigvis like enkelt å måle eller vurdere, da dette ofte foregår på individnivå. I FoU-statistikken blir fagmiljøene bedt om å oppgi hvor stor andel av FoU-utgiftene som også innebærer internasjonalt samarbeid. Når det gjelder UiS, har man for denne indikatoren opplevd en nedgang i løpet av perioden vi har sett på. Ved de to siste målingene har imidlertid andelen vært stabil. For flere av de andre institusjonene har det vært store variasjoner fra måling til måling. Dette er imidlertid en indikator som det er knyttet en god del usikkerhet til, da det må brukes skjønn for å angi andelen – og man skal dermed ikke legge for stor vekt på disse funnene. Vi mener likevel at indikatorene gir et interessant bilde av den internasjonale forskningsaktiviteten ved institusjonene. Ikke minst viser den at den internasjonale forskningsaktiviteten sannsynligvis varierer i stor grad i løpet av en periode, og at den er avhengig av ulike forhold (som for eksempel den til enhver tid gjeldende prosjektporteføljen ved det enkelte fagmiljø).

Internasjonalt samforfatterskap er en annen, og oftere brukt, indikator for internasjonal forskningsaktivitet. For UiS har det vært en positiv utvikling når det gjelder publikasjoner med internasjonalt samarbeid. Imidlertid ligger produksjonen under gjennomsnittet for universitetene gjennom hele perioden.

Vi har, gjennom informasjon hentet fra databasen ECORDA også sett på UiS' aktivitet innenfor EUs rammeprogrammer for forskning – FP7 og Horizon 2020. Tallene viser at aktiviteten ved UiS, sammenlignet med både ECIU-universiteter og norske universiteter, er lav. Dette gjelder både søknader og innvilgede

prosjekter. Aktiviteten er også lav dersom vi tar hensyn til institusjonens størrelse. Imidlertid viser tallene at UiS har en relativt høy suksessrate – altså at av de få søknadene som er sendt inn, går relativt mange gjennom. En mulig tolkning av dette funnet er at UiS her kan ha et uutnyttet potensial, og bør øke aktiviteten rettet inn mot EUs rammeprogrammer.

For å vurdere den internasjonale dimensjonen i utdanningsaktiviteten har det vært vanlig å bruke andeler innreisende og utreisende studenter som indikator. For UiS er begge disse andelene lave, sammenlignet med de andre universitetene. Hvorvidt dette betyr at den internasjonale aktiviteten innenfor utdanningene ved UiS er lav, bør undersøkes nærmere før man konkluderer. Dersom det er et mål for UiS at flere studenter skal reise ut, og at de ønsker flere internasjonale studenter på campus, er dette et funn som likevel bør følges opp.

7.5 Behov for tydeligere kobling mellom sentrale og fakultetsvise strategier hele veien?

En av utfordringene som UiS står overfor i den pågående strategiutviklingsprosessen, dreier seg om hvordan man kan sikre «etterlivet» til strategien i organisasjonen. Det handler til dels om hvordan man tilrettelegger for at strategien kan bli tatt i bruk på tvers av organisasjonen og til dels om hvordan man sikrer at strategien blir fulgt opp og anvendt etter at den er blitt vedtatt.

Flere informanter peker på at de strategiske satsingene ikke «sitter i ryggmargen» ute på fakultetene og at den sentrale strategien i liten grad blir tatt i bruk underveis i strategiperioden, for eksempel når fakultetene skal presentere seg for eksterne aktører. I slike tilfeller blir ofte de fakultetsvise strategiene viktigere, da de er utarbeidet med en mer spisset faglig profil. Det gir naturligvis god mening å gi rom for at fakultetene spisser sine faglige prioriteringer og mål i egne strategier, men det hadde vært en fordel om man hadde hatt en klarere kobling mellom den sentrale strategien og de fakultetsvise strategiene, med henblikk på å tydeliggjøre hvilken arbeidsdeling man ønsker seg mellom de ulike nivåene i universitetets strategiske satsinger. Selve koordineringen og samordningen av prosessen (mellom strategiarbeidet ute i fakultetene og den sentrale prosessen) har jevnt over vært opplevd som positiv, involverende og transparent blant flertallet av informantene. Derimot fremstår det uklart for mange på fakultetsnivå hvordan de tverrgående satsingene skal «omsettes» i organisasjonen, noe som medfører at disse satsingene i visse tilfeller «strander» på toppen av organisasjonen.

Slik som det er i dag, har den sentrale strategien en noe motsetningsfylt status på fakultetsnivå. På den ene siden oppleves den sentrale strategien tidvis som noe hemmende, der fakultetsstrategiene skal tilpasses tverrgående satsinger. Flere

opplever at enkeltsatsinger som for eksempel digitalisering, kan bli hengende igjen som tomme semantiske øvelser i de fakultetsvise strategiene. På den andre siden blir den sentrale strategien dermed også til en viss grad nedprioritert til fordel for fakultetenes egne strategier, som kan spisse sin faglighet og til dels også utarbeide egne måltall som gjør det mulig for fakultetene å identifisere seg som faglig distinkte enheter i en ellers utpreget kompleks og flerstemt organisasjon. Dette paradokset vil antakelig på lignende måter kunne finnes i svært mange universitetsorganisasjoner som utarbeider strategier, men ikke desto mindre vil UiS kunne tjene på å finne en større grad av avklaring mellom den sentrale strategiens status kontra den fakultetsvise.

7.6 Spissede eller generelle satsinger?

Parallelt med at den seneste strategien ble utarbeidet og vedtatt, gikk UiS gjennom en større organisasjonsutviklingsprosess med oppspalting og etablering av nye fakulteter. Hvis vi skal sette dilemmaet på spissen, dreier det seg om at en tverrgående strategi risikerer å bli irrelevant, mens en faglig prioritert strategi risikerer å skape støy og splid i organisasjonen. Her ligger noe av forklaringen på at man valgte å gå vekk fra faglige satsinger ved den seneste revideringen av strategien. Nå som den nye organiseringen i større grad har fått «satt» seg og har lagt overgangsfasen bak seg, er det nærliggende å be fakultetene ta stilling til hvorvidt de ønsker seg en sentral strategi som forfølger det tverrgående sporet eller motsatt fremmer konkrete faglige områder. Fra våre informanter har vi fått gjennomgående ambivalente svar, hvor de fleste ser fordeler og ulemper med begge modellene. Man ønsker seg typisk en strategi hvor fagligheten er mer oppe i dagen, såfremt det er ens eget fakultet som blir prioritert i satsingen – samtidig som det er forståelse for at noe nødvendigvis blir nedprioritert og usynliggjort i en slik modell. Til gjengjeld peker også flere på at en tverrgående strategi som er tilstrekkelig generell, nettopp kan ha den åpenheten som gjør det mulig for fakultetene å forme sine egne strategier med utgangspunkt i den sentrale.

7.7 Målparametere som tar høyde for faglige forskjeller?

En annen utfordring handler om de delvis innebygde motsetningene og mangelen på «realisme» i bruken av måltall og måleparametre, slike det oppleves på fakultetsnivå. Det handler for eksempel om at man både blir målt positivt på reduksjon i antall midlertidig ansatte og samtidig også på økning i antall post doc.-er og ph.d.-stipendiater. Et annet eksempel er målingen av antall kandidater med utenlandsopphold, som samtidig i mange tilfeller gir lavere gjennomstrømning av studenter. Flere informanter uttrykker også en viss frustrasjon knyttet til at

måleparametrene bidrar til å nivellere faglig forankrede og historisk rotfestede forskjeller mellom ulike fag og disipliner, hvor man ved UiS har fag med svært ulik grad av akademisering, knyttet til publikasjoner og internasjonale forskningsnettverk. I mindre skala vil det også være store forskjeller blant studentene, når det for eksempel gjelder tradisjoner og ønsker om utenlandsopphold. Her vil noen ligge langt over UiS' mål, mens andre fakulteter nesten ikke har studenter som drar utenlands. Spørsmålet er om man kunne bruke måleparametrene på en slik måte at de også i større grad kan ta høyde for slike forskjeller? Hvordan kan man understøtte fakultetene i å agere strategisk gjennom bruk av måltall?

En tredje utfordring handler om planlegging og gjennomføring av strategien. Strategien tegner opp en rekke fremtidsscenarier for organisasjonen, og spørsmålet er hvilke verktøy man har til rådighet for å håndtere «skuffelser», når scenarier og mål ikke blir innfridd. For at strategien skal bli et «levende» dokument og for å sikre eierskap til strategien, er det ikke tilstrekkelig å ha en god prosess frem til og med formulering og vedtak av strategi. En mulighet kan være at man i større grad tenker inn fakultetsvise handlingsplaner som ledd i å vurdere, justere og få tilbakemeldinger på strategien undervis i strategiperioden.

7.8 Behov for å forenkle opprettelsen av nye samarbeidsrelasjoner

Til sist en fjerde utfordring: UiS inngår allerede i flere langsiktige, strategiske samarbeid med eksterne aktører, men kanskje kunne det blitt gjort mer for å fremme samspill og flyt mellom universitetet og de aktørene som ønsker å inngå i forskningssamarbeid med UiS, og slik bidra til å utvikle Stavanger som en kunnskapsby. UiS har stor kompetanse på og kunnskap om hvordan man driver utadrettet virksomhet, som kan inndras i en eventuell videreutvikling av tiltak for ytterligere å forenkle opprettelsen av nye samarbeidsflater og etablere bindeledd til offentlig og privat sektor.

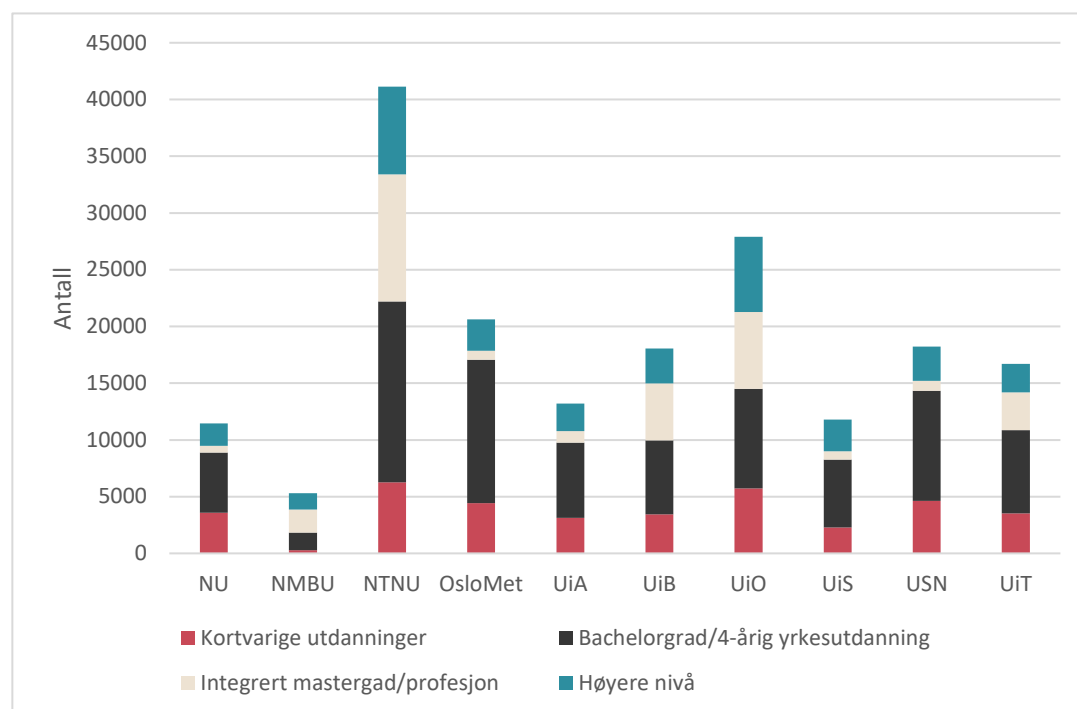
Referanser

- Røsdal, T., Elken, M., Frølich, N. (2019) Struktur, kommunikasjon og kultur i en ny organisasjon. NIFU Innsikt 2019/14.
- Stensaker, B., Vabø, A., Frølich, N., Bleiklie, I., Kvam, E., Waagene, E. (2013), Styring og strategi. Betydningen av ulike styringsmodeller for lærestedenes strategiarbeid. Rapport 43/2013. NIFU.
- Stensaker, B., Vabø, A., & Reymert, I. (2016). Evaluering av ordningen med fakultets- og instituttstyrer ved Universitetet i Stavanger. Rapport 7/ 2016. NIFU.
- Universitetet i Stavanger (2008) Arbeidet med ny strategi for UiS for perioden 2009–2020. Strateginotat 2009–2020. Universitetet i Stavanger.
- Universitetet i Stavanger (2016) Strategirevidering UiS: Strategi 2017–2020. Utfordringer for UiS i et 2020-perspektiv. Strategisekretariatet UiS.
- Universitetet i Stavanger (2019), V-sak US 108/19. Strategi 2030- prosess og organisering. Styret ved Universitetet i Stavanger.
- Vabø, A., Melin, G., Aanstad, S., Borlaug, S., Dalseng, C. C. F. (2016) Utviklingen av det nye NTNU: Rom for alle og rom for fornying? En underveisevaluering av fusjonen. Rapport/58 NIFU.
- Wissema, J. G. (2009). Towards the third generation university: Managing the university in transition. Edward Elgar Publishing.

Vedlegg

Attraktive utdanninger

Antall studenter



Figur V1 Antall studenter etter nivå og institusjon høsten 2018.

Kilde: DBH

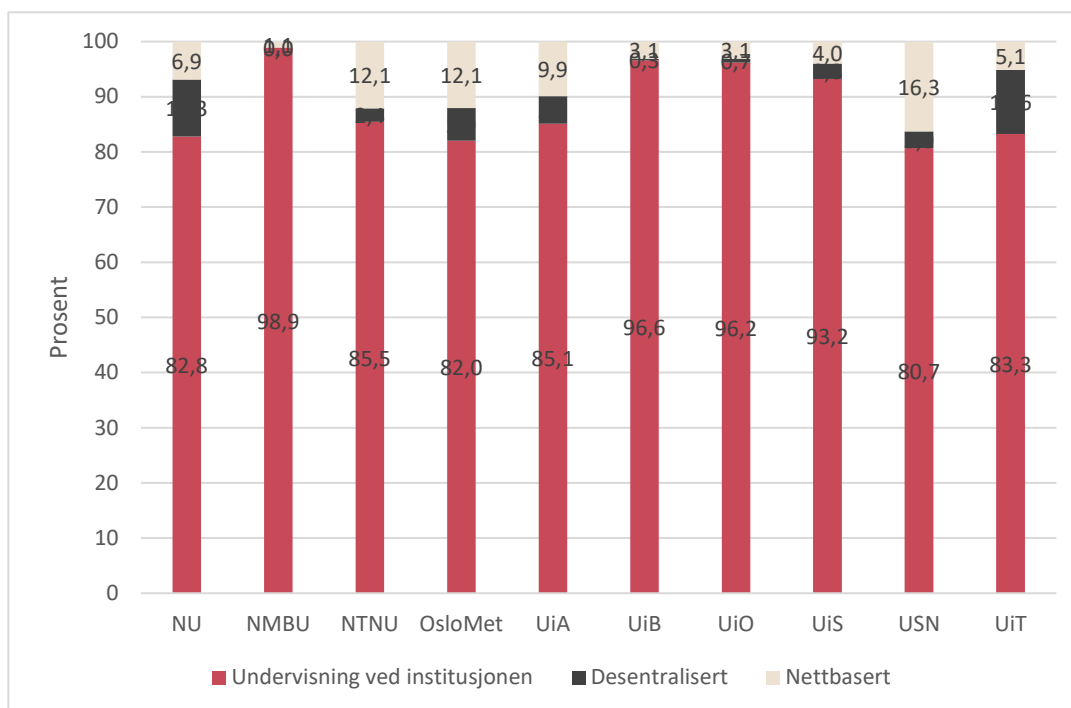
Antall studietilbud

Tabell V1 Antall studietilbud ved UiS i 2019 etter type utdanning, sammenlignet med øvrige universitet

	Kortvarige utdanninger	Bachelorgrad	Mastergrad/profesjonsutdanning	Etter- og videreutdanning	Forskerutdanning	Totalt
Nord Universitet	126	40	31	15	4	216
NMBU	12	17	44	42	10	125
NTNU	45	114	207	101	48	515
OsloMet	70	53	58	203	27	411
Universitetet i Agder	47	52	47	85	14	245
Universitetet i Bergen	27	70	95	60	6	258
Universitetet i Oslo	35	66	121	27	8	257
Universitetet i Stavanger	15	33	64	32	8	152
Universitetet i Sørøst-Norge	66	99	43	165	9	382
UiT-Norges arktiske universitet	45	98	91	280	8	522

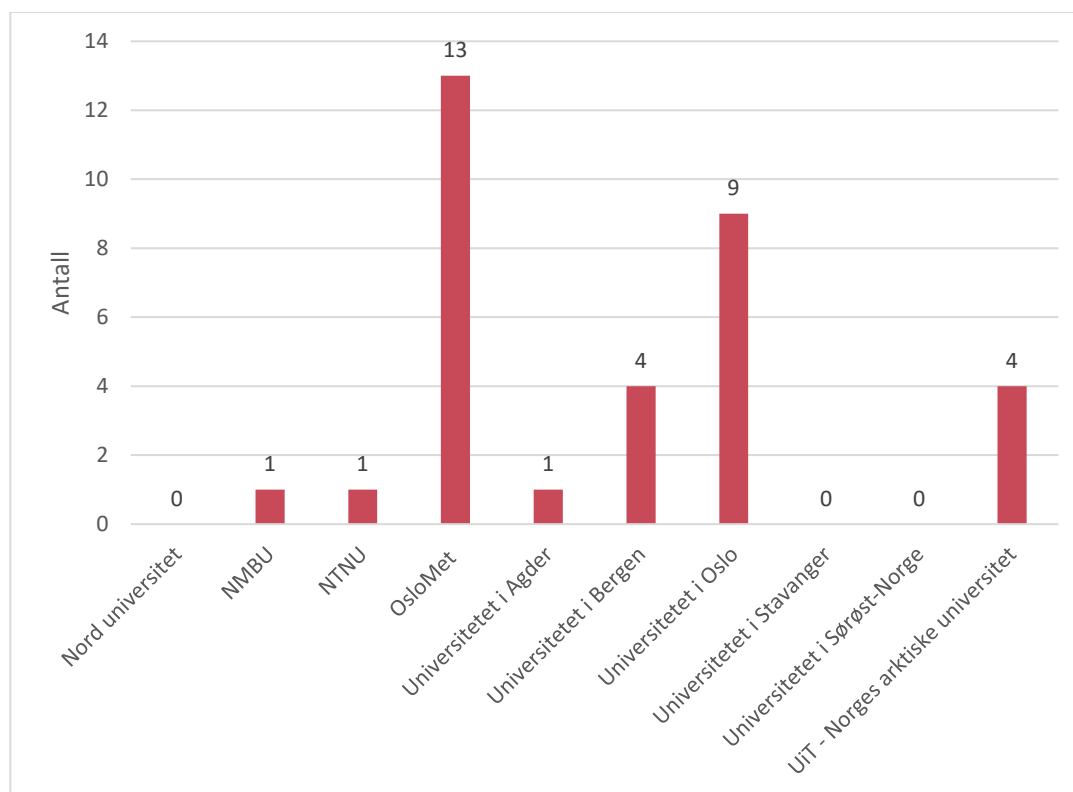
Kilde: Opplysning hentet fra lærestedenes hjemmesider, med unntak for videreutdanning ved NTNU som er innhentet fra DBH for 2018.

Organisering av utdanning



Figur V2 Antall studenter etter hvordan undervisning er organisert (ved institusjon, desentralisert, nettbasert) etter institusjon 2018.

Kilde: DBH



Figur V3 Antall MOOC 2019 etter institusjon.

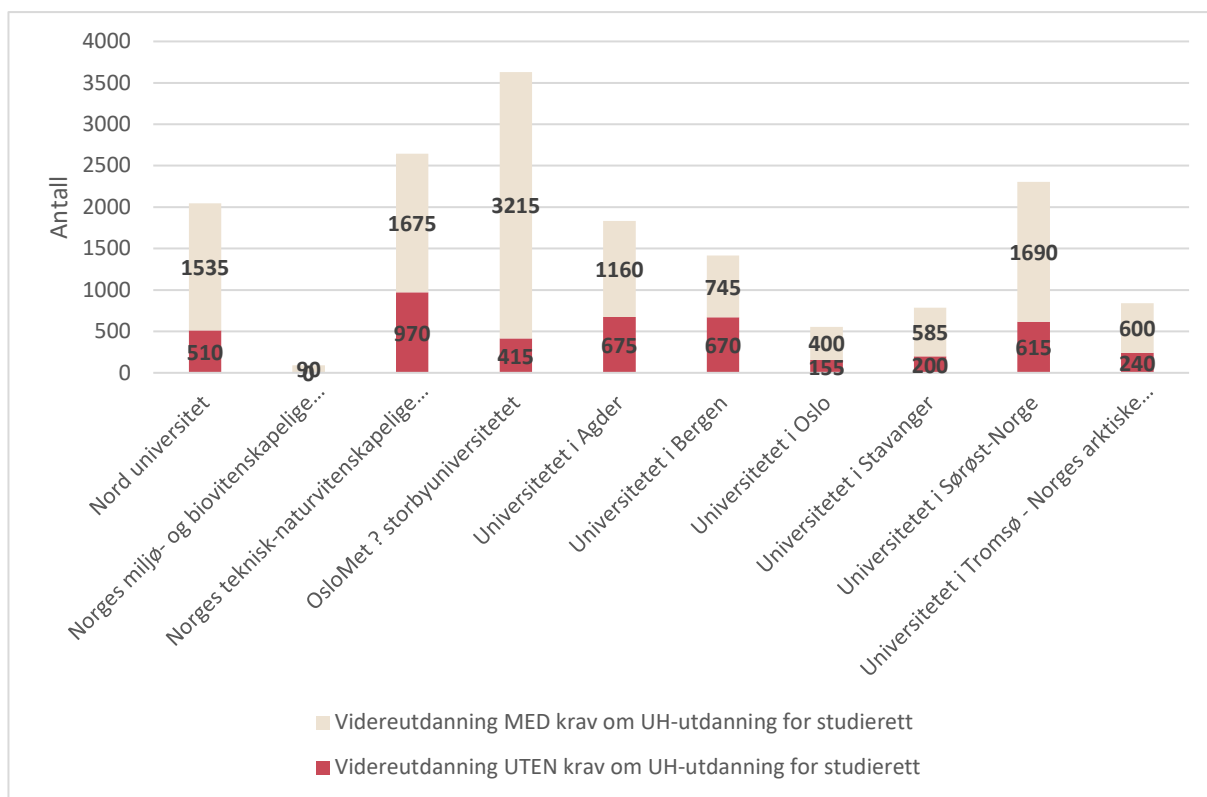
Kilde: MOOC.no

Tabell V2 Gjennomsnittlig skår (1 = i liten grad, 5 = i stor grad) på spørsmål (I hvilken grad opplever du følgende:) om digitalisering.

	Digitale verktøy brukes på en slik måte at jeg blir aktivt involvert i undervisningen	De faglig ansatte har nødvendig kompetanse til å bruke digitale verktøy i undervisningen	Jeg får opplæring i å bruke digitale verktøy/programmer som er relevante for fagområdet	Bruken av digital læringsplattform fungerer godt på studieprogrammet mitt
Nord Universitet	3,4	3,4	3,1	3,5
NMBU	3,6	3,5	3,4	3,9
NTNU	3,3	3,4	3,2	3,4
OsloMet	3,5	3,3	3,0	3,4
Universitetet i Agder	3,4	3,4	3,1	3,5
Universitetet i Bergen	3,2	3,5	3,0	3,5
Universitetet i Oslo	3,3	3,4	3,2	3,6
Universitetet i Stavanger	3,6	3,5	3,2	3,7
Universitetet i Sørøst-Norge	3,5	3,5	3,2	3,6
UiT - Norges arktiske universitet	3,4	3,3	3,2	3,6
Totalt	3,4	3,4	3,2	3,5

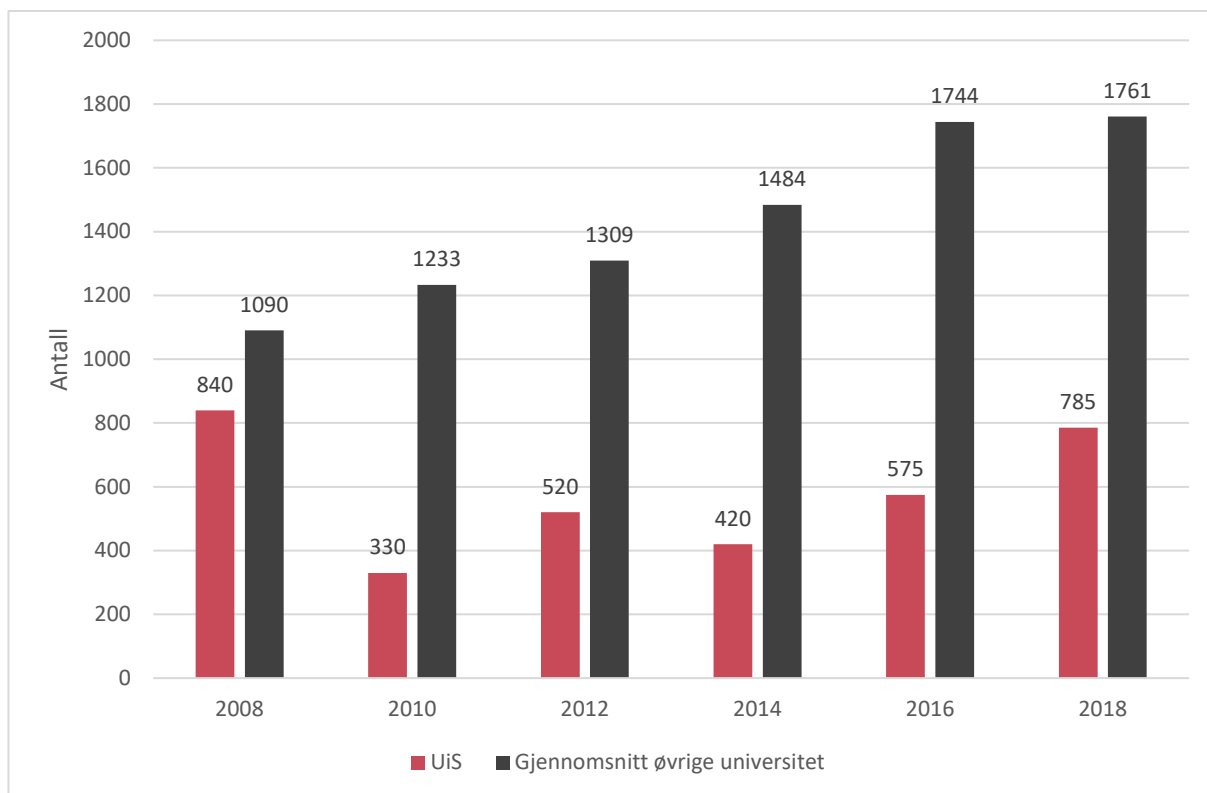
Kilde: Studiebarometeret

Opptak til videreutdanning



Figur V4 Opptak til videreutdanning etter institusjon 2018.

Kilde: DBH.

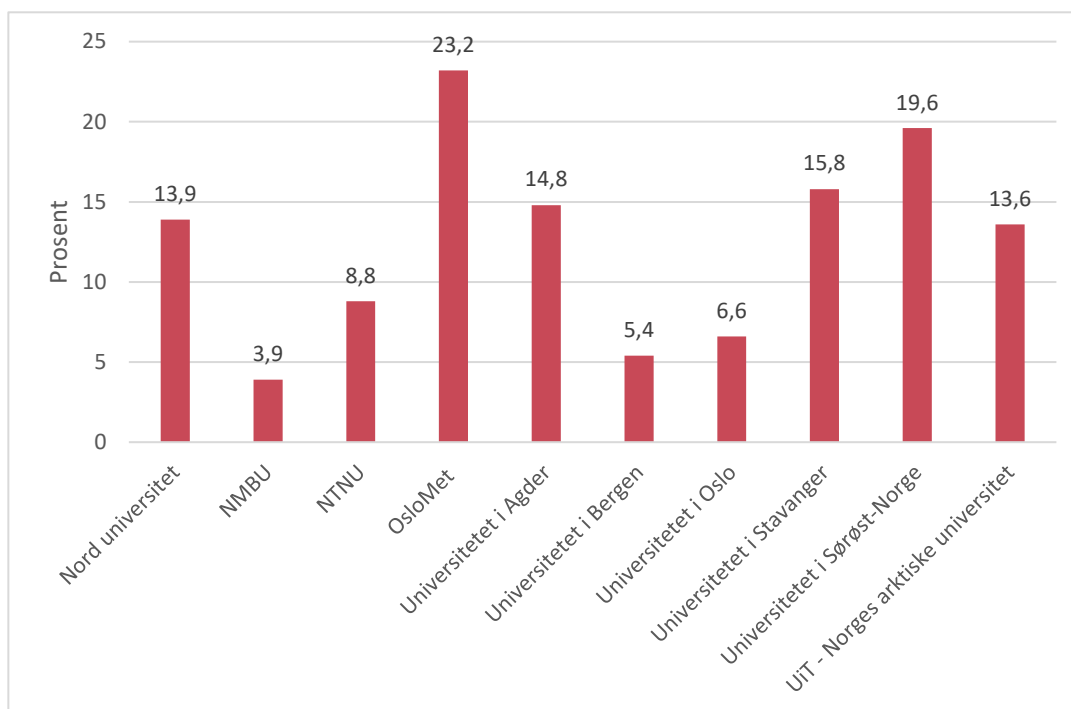


Figur V5 Opptak til videreutdanning 2008-2018 UiS og gjennomsnitt øvrige universitet, medregnet innfusjonerte institusjoner.

Kilde: DBH.

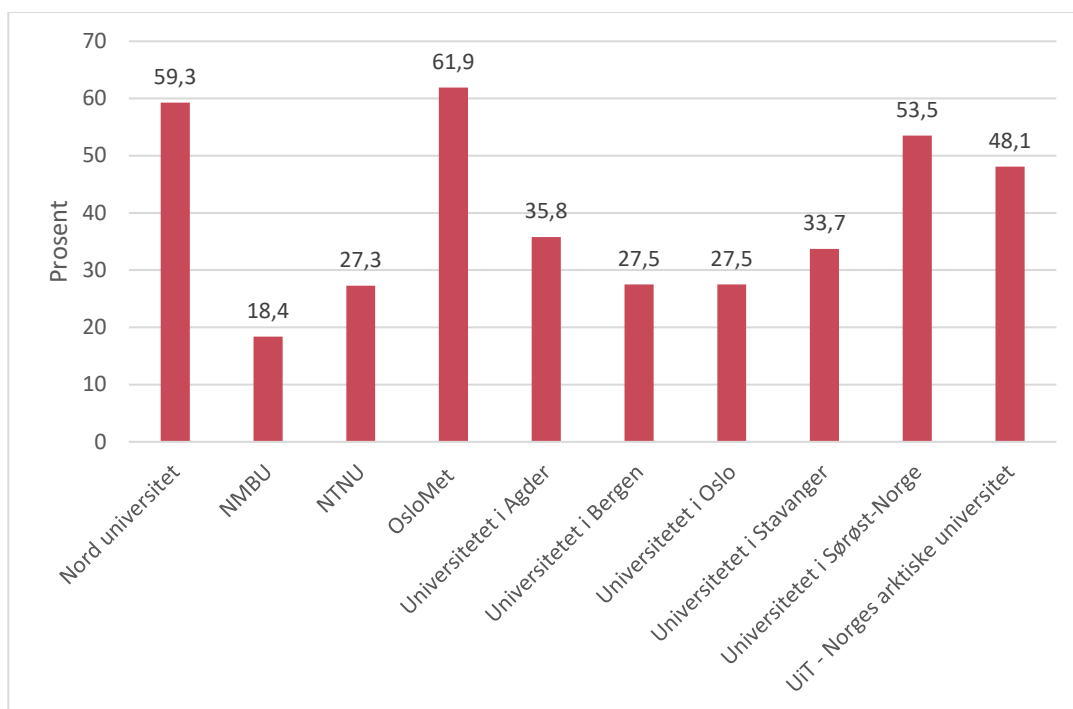
Samfunnsrelevans

Relevante utdanninger

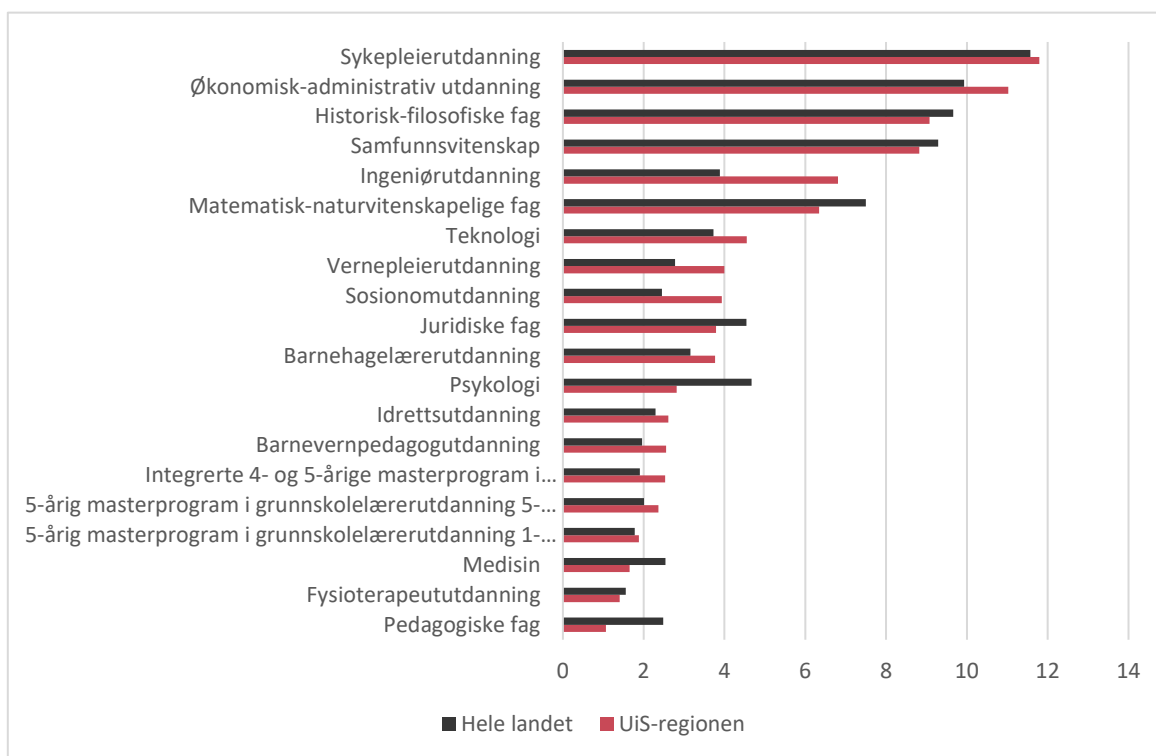


Figur V6 Andel studieprogram med praksis 2018, sammenlignet med andre institusjoner.

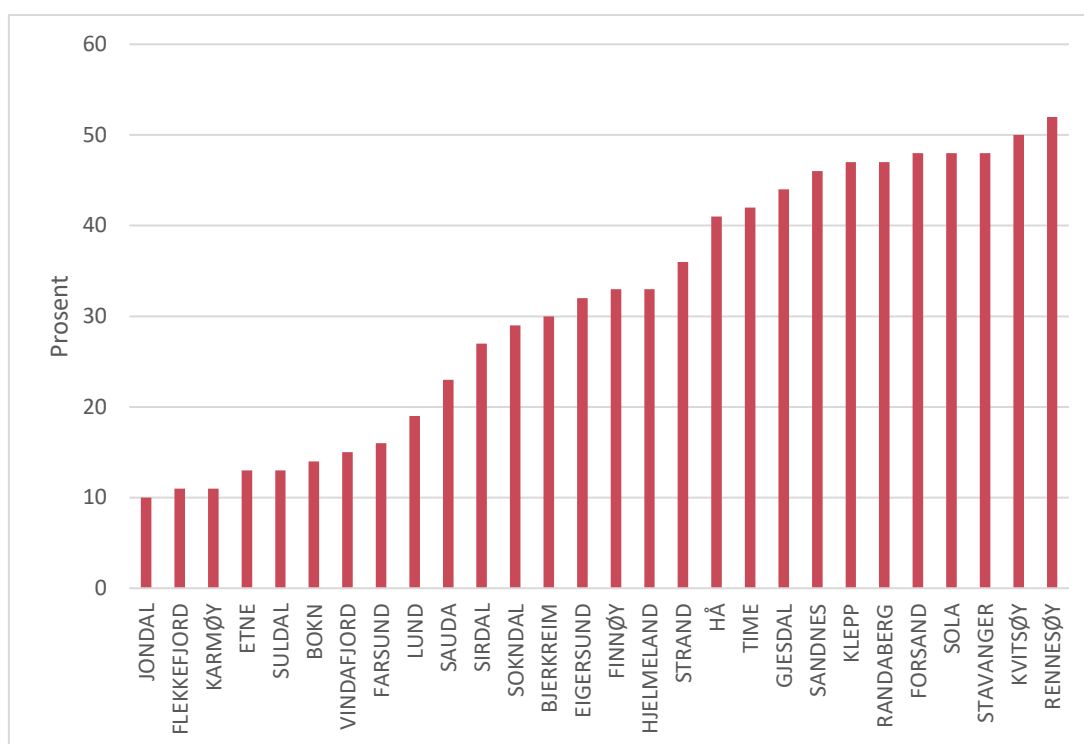
Kilde: DBH



Figur V7 Antall deltidsstudier 2018 sammenlignet med andre læresteder.



Figur V8 Mest populære studier i UiS-regionen, sammenlignet med resten av landet (førsteprioritetssøkere SO-opptak).



Figur V9 Prosentandel av søkere i kommune som hadde UiS som førsteprioritet (SO-opptak).

Innovasjonsaktivitet

Tabell V3 Antall mottatte forretningsideer, patentsøknader, inngåtte lisensieringskontrakter og nye foretak etablert 2008–2018 for UiS og øvrige universitet, medregnet innfusjonerte institusjoner.

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	% endring 2008 – 2018
Mottatte forretningsideer							
UiS	18	47	55	63	104	134	644
Gjennomsnitt øvrige universitet	39,0	56,1	67,4	53,4	66,0	51,3	31,6
Patentsøknader							
UiS		16	21	12	9	5	-69 ¹
Gjennomsnitt øvrige universitet		11,9	17,9	19,8	20,9	16,2	36 ¹
Inngåtte lisenskontrakter							
UiS ²	0	0	1	3	6	12	
Gjennomsnitt øvrige universitet	2,2	3,0	5,8	6,6	13,1	4,7	110
Nye foretak etablert							
UiS	1	3	2	4	4	2	100
Gjennomsnitt øvrige universitet	2,9	4,4	3,6	4,2	3,1	1,4	-50

¹ Prosentvis endring fra 2010

² % endring er ikke beregnet fordi tallet var 0 i 2008 og 2010. Kilde: DBH

Internasjonalisering

Tabell V4 Antall prosjekter per tematiske område (FP7 og H2020).

	ECIU	Norge	UIS
European Research Council (ERC)	179	106	0
Future and Emerging Technologies (FET)	37	14	0
Marie-Curie Actions	653	279	14
Other	1329	584	15
Activities of International Cooperation	9	0	0
Anticipating and assessing potential environmental, health and safety impacts	0	1	0
Climate action, environment, resource efficiency and raw materials	34	28	0
Cross-theme	3	0	0
Develop the governance for the advancement of responsible research and innovation	11	5	0
Encourage citizens to engage in science	1	2	0
Energy	28	20	1
Environment (including Climate Change)	57	44	0
ERA chairs	1	0	0
Euratom	15	12	0
Europe in a changing world - inclusive, innovative and reflective Societies	23	17	0
Food security, sustainable agriculture and forestry, marine and maritime and inland water research and the bioeconomy	26	32	0
Food, Agriculture, and Biotechnology	35	35	1
Health	75	50	1
Health, demographic change and wellbeing	43	35	0
Improve knowledge on science communication	0	1	0
Information and Communication Technologies	263	45	3
Innovation in SMEs	1	0	0
Integrate society in science and innovation	3	4	0
Joint Technology Initiatives (Annex IV-SP1)	26	8	0
Leadership in enabling and industrial technologies (LEIT)	144	47	0
Make scientific and technological careers attractive for young people	1	2	0
Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies	95	19	1
Promote gender equality in research and innovation	2	0	0
Regions of Knowledge	4	1	1
Research for the benefit of SMEs	49	7	0
Research Infrastructures	60	69	1
Research Potential	3	0	0
Science in Society	35	19	1
Secure societies - Protecting freedom and security of Europe and its citizens	11	12	1
Secure, clean and efficient energy	49	25	1
Security	21	10	2
Smart, green and integrated transport	76	7	0

Socio-economic sciences and Humanities	36	19	1
Space	18	3	0
Spreading excellence and widening participation - Cross-theme	0	1	0
Teaming of excellent research institutions and low performing RDI regions	8	0	0
Transport (including Aeronautics)	51	1	0
Twinning of research institutions	12	3	0
Totalt	3527	1567	44

Tabelloversikt

Tabell 4.1 Andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk etter institusjon 2008–2018, etter institusjon.....	58
Tabell 4.2 Gjennomsnittlig årlig antall mottatte forretningsideer, patentsøknader, inngåtte lisensieringskontrakter og nye foretak etablert 2016–2108, etter universitet.....	62
Tabell 5.1 Antall EU-prosjekter totalt 2007-2018, og antall søknader og prosjekter standardisert etter antall ansatte (FTE)	68
Tabell 5.2 Antall EU-prosjekter totalt 2007-2018, og antall prosjekter standardisert etter antall ansatte (FTE)	70
Tabell 5.3 Suksessrater i FP7 og Horisont 2020	70
Tabell 5.4 Prosjekter (prosent) fordelt på tematiske områder	71
Tabell 5.5 Standardiserte budsjetter over tre hovedtyper av programmer i EUs rammeprogrammer.....	72
Tabell 5.6 Prosentandel av søknader til samarbeidsprosjekter med koordinatorrolle.....	72
Tabell V1 Antall studietilbud ved UiS i 2019 etter type utdanning, sammenlignet med øvrige universitet.....	95
Tabell V2 Gjennomsnittlig skår (1 = i liten grad, 5 = i stor grad) på spørsmål (I hvilken grad opplever du følgende:) om digitalisering.....	97
Tabell V3 Antall mottatte forretningsideer, patentsøknader, inngåtte lisensieringskontrakter og nye foretak etablert 2008–2018 for UiS og øvrige universitet, medregnet innfusjonerte institusjoner.....	102
Tabell V4 Antall prosjekter per tematiske område (FP7 og H2020).....	103

Figuroversikt

Figur 2.1 Utvikling antall studenter 2009–2019 ved dagens 10 universiteter*	23
Figur 2.2 Antall studenter etter nivå* og institusjon høsten 2018. Prosentvis fordeling.	24
Figur 2.3 Antall førsteprioritetssøkere per studieplass etter institusjon, 2018.....	25
Figur 2.4 Karakterpoeng* blant nye studenter etter institusjon, 2018.....	26
Figur 2.5 Forholdstallet mellom studenter og faglig tilsatte ved UiS i 2018 sammenlignet med andre læresteder.....	27
Figur 2.6 Andel studieprogram etter hvordan undervisningen er organisert (ved institusjon, desentralisert, nettbasert) etter institusjon 2018.....	28
Figur 2.7 Andelen av et opptakskull som fullfører bachelorgrad på normert tid. Opptakskull 2013–15. Per institusjon	29
Figur 2.8 Andelen av et opptakskull som fullfører mastergrad på normert tid. opptakskull 2014-16. Per institusjon.....	30
Figur 2.9 Skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten etter institusjon, 2018	31
Figur 3.1 FoU-utgifter ved universitetene i 2017 ¹ . Mill. kr.....	34
Figur 3.2 Driftsutgifter til FoU 2009- 2017 ¹ . Mill kr. Faste 2010-priser.....	35
Figur 3.3 Andel basisfinansiering og ekstern finansiering ved universitetene i 2009, 2013 og 2017 ¹	36
Figur 3.4 Driftsutgifter til FoU etter hovedfinansieringskilde og universitet ¹ i 2017. Prosent.	37
Figur 3.5 Driftsutgifter til FoU i 2017 etter forskningsart og universitet ¹	38
Figur 3.6 FoU-innsats ved UiS innenfor tematiske satsingsområder i 2017, samt UiS' andel av total FoU-innsats på området.....	39
Figur 3.7 FoU-innsats ved UiS innenfor prioriterte teknologiområder i 2017, samt UiS' andel av total FoU-innsats på teknologiområdet. Mill. kr.....	39

Figur 3.8 Utførte årsverk ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter stillingsgruppe. Prosent.....	40										
Figur 3.9 Utførte årsverk ved Universitetet i Stavanger 2009-2018 etter stillingsgruppe.....	41										
Figur 3.10 Utførte årsverk ved universitetene i 2018 etter stillingsgruppe.....	41										
Figur 3.11 Sammensetningen av forskere og faglig personale ¹ ved universitetene i 2018 etter stilling. Prosent.	42										
Figur 3.12 Forskere og faglig personale ¹ ved Universitetet i Stavanger 2009-2018 etter stilling.....	43										
Figur 3.13 Forskere og faglig personale ¹ ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter fakultet og stilling.....	44										
Figur 3.14 Forskere og faglig personale ¹ ved Universitetet i Stavanger i 2018 etter fakultet og stilling. Prosent.....	45										
Figur 3.15 Kjønnsbalanse ved de fire største fakultetene ved UiS i 2018.....	46										
Figur 3.16 Alderssammensetningen for forskere og faglig personale ved UiS i 2018 etter fakultet.....	47										
Figur 3.17 Andel førstestillingskompetente årsverk ved universitetene i 2014 og 2018.....	48										
Figur 3.18 Antall personer med doktorgrad og doktorgradsandelen ¹ ved UiS i 2018 etter fakultet.....	49										
Figur 3.19 Fagbakgrunn for forskere og faglig personale ved UiS i 2018 etter fakultet.....	50										
Figur 3.20 Publiseringspoeng per faglige årsverk etter institusjon i 2018.....	51										
Figur 3.21 Utvikling i publiseringspoeng per faglig årsverk for UiS og øvrige universitet (uveid gjennomsnitt) i perioden 2011–2018.....	52										
Figur 4.1 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet etter finansieringskilde og institusjon 2018. Kroner (1 000).....	56										
Figur 4.2 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet etter finansieringskilde og institusjon 2018. Prosent.....	57										
Figur 4.3 Bidragsinntekter fra Forskningsrådet per faglig årsverk og andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk i 2018.....	58										
<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>NU</td> <td>NMBU</td> <td>NTNU</td> <td>OsloMet</td> <td>UiA</td> <td>UiB</td> <td>UiO</td> <td>UiS</td> <td>USN</td> <td>UiT</td> </tr> </table>		NU	NMBU	NTNU	OsloMet	UiA	UiB	UiO	UiS	USN	UiT
NU	NMBU	NTNU	OsloMet	UiA	UiB	UiO	UiS	USN	UiT		
Figur 4.4 Andel mastergradskandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning etter institusjon, 2017.....	59										
Figur 4.5 Kandidater utdannet ved UiS våren 2013, 2015 og 2017 fordelt på hjemstedsfylke og arbeidsfylke et halvt år etter eksamen.....	60										
Figur 5.1 Prosjekter med internasjonalt samarbeid som andel av FoU-utgiftene ved UiS i 2011-2017.	65										

Figur 5.2 Andel prosjekter med internasjonalt samarbeid som andel av FoU-utgiftene ved universitetene i 2011-2017.	65
Figur 5.3 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap, etter institusjon. 2018.	66
Figur 5.4 Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap UiS og øvrige universiteter, 2012 -2018.	67
Figur 5.5 Studentutveksling - andel innreisende og utreisende studenter.	73
Figur V1 Antall studenter etter nivå og institusjon høsten 2018.....	94
Figur V2 Antall studenter etter hvordan undervisning er organisert (ved institusjon, desentralisert, nettbasert) etter institusjon 2018.	96
Figur V3 Antall MOOC 2019 etter institusjon.....	97
Figur V4 Opptak til videreutdanning etter institusjon 2018.....	98
Figur V5 Opptak til videreutdanning 2008-2018 UiS og gjennomsnitt øvrige universitet, medregnet innfusjonerte institusjoner.....	99
Figur V6 Andel studieprogram med praksis 2018, sammenlignet med andre institusjoner.....	100
Figur V7 Antall deltidsstudier 2018 sammenlignet med andre læresteder.....	101
.....	101
Figur V8 Mest populære studier i UiS-regionen, sammenlignet med resten av landet (førsteprioritetssøkere SO-opptak).....	101
Figur V9 Prosentandel av søkere i kommune som hadde UiS som førsteprioritet (SO-opptak).....	102

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no